

The illustration depicts a woman from the chest down, wearing a green and blue striped t-shirt and grey pants. She is holding a white bowl containing a goldfish. The background is a vibrant, abstract composition of blue and green watercolor washes, overlaid with black line art. The line art includes a boat with a camera on top, a lizard, and various circular patterns. The overall style is a blend of watercolor and graphic illustration.

Барбара
КОСМОВСЬКА

**ПОЗОЛОЧЕНА
РИБКА**

УРБИНО

Барбара КОСМОВСЬКА

ПОЗОЛОЧЕНА РИБКА

Замість присвяти

Літній вечір пахнув духмяною матіолою, коли ми з моєю подругою М. сіли під яблунею. Над нами грали у квача перші зірки. Моя подруга часом замовкала й позирала на мене. Зірки підморгували їй, немов хотіли щось додати до оповіді, яка легко й сміливо линула в сутінках.

Якби не М., я б ніколи не написала цієї книжки.

ЛИСТИ ДО СЕБЕ

Спочатку я була Страшенно Розпещеною Одиначкою. Навіть мама і тато зверталися до мене словами: Страшенно Розпещена Одиначко, ти можеш стишити цей галас? Помити після себе посуд? Закручувати тюбик із зубною пастою? Не вкидати брудні шкарпетки просто до пральної машинки? Не нишпорити в моєму кабінеті й не плутати папери на письмовому столі?

Так було напочатку. І хоча тоді я вважала, ніби живу у світі безпідставних звинувачень, швидко виявилося, що той світ був затишним і безпечним.

Я перестала бути Страшенно Розпещеною Одиначкою того дня, коли мама зняла із дверей стару табличку, а натомість повісила нову. Із цієї таблички ставало зрозуміло, хто більше з нами не живе. Татове ім'я помандрувало разом з ним на іншу вулицю. Здавалося б, нічого не сталося. Половина нашої кам'яниці змінювала таблички на дверях, а татусі переставали жити зі своїми дружинами й Страшенно Розпещеними Одиначками. Тато просто почав дзвонити у двері власного помешкання й зустрічатися зі мною частіше, ніж колись. Дивно, бо раніше таких можливостей у нього було більше. Але,

мабуть, так уже повелося, що дорослі люблять ускладнювати всім життя, і треба бути дорослим, аби все це збагнути.

До того, що тато дзвонить, як пан Кавка, котрий позичає в нас книжки, я вже встигла звикнути. Мені б лише хотілося, щоб він не ставився до мене, як до нового скандинавського бестселера. Або пакунка, який треба перевезти своїм «Ауді» за вказаною адресою. І звісно, не так, як до доньки після розлучення, бо ж я із ним не розлучалася. І щоб він мене десь не загубив, як це в нього сталося з коханням до мами.

Бо із цим коханням моїх батьків відбулася дивна річ. Воно тануло, наче морозиво й вистигало, мов нікому непотрібний чай. І вмовкало. Ніби йому більше нічого було сказати. Немовби йому більше не залежало на тому, щоб у нашому домі знову лунали веселі й жваві розмови й добрі слова. Але найдужче мене в цьому всьому здивувало одне: що батьки розлучилися заради мене! Ви б у таке повірили? Зробили це задля мого добра! Яка великодушність! Цікаво, як би вони почувалися, коли б це я їх покинула. Задля їхнього добра, звісно. Аби вони були ще щасливіші й іще більше мною пишалися.

Але я не покину. Я ненавиджу розтоплене морозиво. І холодного чаю не п'ю. Я люблю, коли мої почуття мають помірковану температуру, а мені самій не бракує терпіння. Мабуть, тому мені часом здається, що я набагато старша за власних батьків. На щастя, цього ніхто не може помітити.

БУТИ ТАМ І ТУТ

Серпень добігав кінця. Дедалі коротші, прохолодні вечори виганяли Аліцію з веранди вологими сутінками, незважаючи на її невдоволення. Дівчинка із жалем покидала дідусеве потерте шкіряне крісло, у якому дитиною любила сидіти її мати.

— Так воно вже мусить бути, дорогенька, — бабуся з'являлася на порозі з чашкою паруючого молока. — Без осені світ був би вбогий, як босий Антек, — казала вона, дивлячись на величні крони буків, котрі стерегли берег невидимого озера.

— Я не хочу повертатися, — закопилила губу Аліція. З виразом обличчя малої капризухи, взяла обіруч чашку з молоком.

— Гидота! — буркнула вона, проте в її очах витанцьовували лукаві вогники. Вона обожнювала передражнюватися з бабцею над своєю щоденною порцією молока, укритого свіжою пінкою.

— От бач? — посміхнулася бабуся, притуливши голову онуки до свого фартуха. — Молоко творить чудеса. Зовсім нещодавно тебе лякав кінець літа, а тепер маєш геть інші клопоти.

— Мушу випити до дна?

— Мусиш, — у цій справі бабуся була невблаганна. — Панна Фризуня образиться на тебе, якщо ти знехтуєш її дарунком.

Восьмилітня Панна Фризуня вважалася найкращою коровою на селі. Щоправда, народилася вона в сусідньому хліві, і через якісь там коров'ячі недоліки її мали зарізати. Ніби передчуваючи свою долю, вона щоранку приходила на подвір'я дідуся й бабусі й мало не стукала ратичкою у двері веранди. Поводилася так, неначе через помилку з'явилася на світ за іншою адресою, тож дідусь і бабця, зачаровані її відвідинами, вирішили цю химерну й непокірну теличку взяти в прийми. Тваринницького досвіду вони не мали, тож довелося їм опанувати нелегку науку годівлі великої рогатої худоби, щоб забезпечити своїй улюблениці відповідний розвиток та гідне коров'яче майбутнє. Панна Фризуня, хоча й добряче свавільна й розпещена численними дідусевими компліментами, швидко навчилася бути вдячною своїм рятівникам. Робила вона це по-своєму, по-коров'ячому, даючи найбільше молока в селі, що страшенно дратувало попередніх власників.

Аліція теж полюбила Фризуню. Могла годинами вдивлятися в її мудрі очі й відганяти набридливих мух. Щоправда, мокрі поцілунки, якими щедро обдаровувала її Панна Фризуня, були не завжди приємними знаками уваги, та дівчина ставилася до цього з гумором, приязно поплескуючи Фризуню по оксамитових боках.

І тепер, поставивши порожню чашку, Аліція посміхнулася, згадавши Панну Фризуню.

— Знаєш, бабцю, — тихо зітхнула вона. — Мені іноді шкода, що це не я постукала ратичкою у ваші двері. Ти б мене теж прийняла, правда?

Бабця глянула на онуку без посмішки, яка завжди десь дівалася, щойно Аліція починала говорити про бажання залишитися на селі.

Тоді бабусине обличчя робилося старішим, а може, лише зморшка на чолі ставала глибшою, хтозна.

— Панни Фризуні ніхто не хотів. Ну, хіба що різник, — бабця силкувалася пожартувати. — А в тебе є батьки, котрі тебе люблять...

— Знаю, знаю, — Аліція рвучко підвелася із крісла. — І брат, який за мною сумує. І Сара. І школа...

— Не псуй собі останнього тижня канікул, — бабця дивилася на Аліцію, ледь примружившись. — Приїдеш узимку, разом палитимемо в печі. Зробиш кілька гарних фотографій...

— А тоді знову поїду геть і грітимуся біля батареї... Залишиться кілька фото з білими пейзажами...

— Ти сама бачиш, що такі зміни необхідні, — бабуся енергійно змела зі столу невидиму пилюку. — Просто, аби почуватися щасливою, — додала.

— А якщо я знаю, що тут щаслива... Невже цього не досить, щоб залишитися?

— Усього, дорогенька, знати не можеш. Якби ти оселилася назавжди в Крушині, то куди б приїздила на канікули? Сама бачиш, — бабця рушила до дверей, — треба бути і там, і тут.

Її слова злилися з легеньким шумом дощу, котрий щомиті сильнішав. Краплини наполегливо атакували маленькі віконця веранди. Спершу форму втратили бузок та акація, які росли біля самого дому, потім зник ряд старих буків. А вже за мить Аліція чула зливу, яка шарпала поблизькі дерева. Подумала, що такий дощ приходить завжди, коли в ній самій накопичуються сумні хмари, напоєні гіркотою. Із тією лише різницею, що з її плачу ніколи не буде нічого доброго, а дощ за вікном обіцяє новий прохолодний день. Тож Аліція вирішила скористатися цим дарунком. Усміхнулася до бабці і, вже без похмурих думок, рушила до кухні по нову чашку молока.

КОРОБКА З ФОТОГРАФІЯМИ

Аліція вміла «бути і тут, і там» лише в одному, дуже особливому випадку: коли йшла на прогулянку зі старим дідусевим «Ніконом» на плечі. Власне, дідусь подарував їй цей чудовий фотоапарат уже давно.

— Настав твій час прийти мені на зміну, — заявив він колись, віддаючи їй свого багатолітнього друга.

Аліція відчула гордість. І хоча перша плівка була колекцією випадкових анатомічних деталей членів родини, дівчина, анітрохи не знеохочена невдачею, далі націлювала об'єктив «Нікона» на рідних. Вона відчувала, що якогось дня стане справжнім фотографом.

Ну, і фотолабораторія, крихітна кімнатка на піддашші, де раніше міг чаклувати на самоті лише дідусь, теж була відтепер для неї відкрита. Щоправда, отримання якісного знімка було ой нелегкою справою, та перемагала цікавість, і Аліція навчилася черпати приємність в очікуванні на кольорові результати своїх мандрівок.

А чекати було на що. Кожного року на канікулах у неї народжувалися нові й нові ідеї. Зроблені Аліцією фотографії дорослішали разом із нею. Щоправда, на початку були ідилічні пейзажі, які чудово підходили для листівок із Крушини, та із часом ця солодкавість розчинялася в чимраз сміливіших кадрах, на яких була вже не лише краса природи, але й справжні драми.

Найкращі знімки Аліція оправляла в рамочки й розвішувала у своїй кімнаті. Ці її перші виставки оцінював дідусь. І ставився до них дуже прискіпливо. Траплялося, що все закінчувалося сльозами, образою й мстивою обіцянкою покинути «фоткання». Та вже наступного дня Аліція прокидалася з бойовим запалом. Хапала апарат, перекидала його через плече й рушала на пошуки нових звершень.

Нарешті настав час фотографічних «жнив». Дідусь уважно придивлявся до нових фоток і лише повторював: «Ну, ну...». А знімок із пораненим бакланом дідусь сам збільшив і надіслав на конкурс. Тоді Аліція отримала відзнаку, а її прізвище опинилося в не надто довгому списку набагато старших за неї учасників.

Тепер, коли вона відкривала коробку зі своїми першими фотками, то й сама поводитися, як дідусь, зневажливо пирхаючи на їхній низький рівень.

Висипала вміст конверта з написом «Бабуся». І засміялася над своїми намаганнями зробити портрет найменш вдячного об'єкта. Бо бабця зазвичай відверталася, щойно онука спрямовувала на неї фотоапарат.

— Оце вже ні! — старенька затулялася обома руками й саме таку, укотре заслону бабцю, Аліція й бачила в лоточку із проявником.

— Чому ти так не любиш, коли тебе фоткають? — розчаровано питала вона, зазнавши чергової невдачі.

— Бо я стара! — сміялася бабуся. — І незачесана! А крім того, твій дідусь змарнував на мене кілометри своїх плівок. Годі вже.

Мабуть у бабці є інші причини, щоб не опинятися на моїх фото, — думала Аліція, дивлячись у замислені очі літньої жінки на цілком вдалій минулорічній фотографії. Западають перші сутінки. Бабця сидить на низенькому ослінчику. Голову обіперла на долоні. Так важко, ніби її зігнуті руки несуть тягар усіх родинних проблем і турбот. Вона й не підозрює, що Аліція давно чатує зі спалахом, сховавшись у невисоких заростях вільхи. За мить зблисне флеш фотоапарата, і бабця підскочить від переляку. Аліція вибухне реготом, задоволена, що підступ вдався. Але цієї хвилини старенька ще нічого не відає. Вона переконана, що навколо немає жодної живої душі, тому спокійно дозволяє смуткові оселитися у своїх думках.

— Цікаво, про що вона так замислилася? — Аліція підносить фото до очей, але бабусине обличчя продовжує залишатися для неї загадкою. І раптом цілком несподівано їй спадає на думку, що бабуся теж переживає подружні негаразди її батьків. Адже вона й досі любить тата. Завжди ставилася до нього так сердечно... Але в присутності Аліції вдає незворушність, повторюючи, що дорослі мають право приймати власні рішення.

А на дідусевих фотографіях бабуся справді зовсім інша. Аліція пригадує її, мов у тумані. Завжди усміхнена, навіть трохи легковажна. Тут піднімає краєчок закороткої, як на бабцю, спідниці. То кокетує з якимсь добродієм за грою в карти. То стоїть, обіпершилася на велосипедну раму, але тут вона більше скидається на маму Аліції, аніж на бабуся. Тоді вона ще часто виїздила з дідусем на курорти, а маленьку Аліцію називала «принцеса Балакушка». Ще б пак! Аліція неабияк докладала зусиль, щоб виправдати це почесне ймення, й усе дитинство завзято молюла язиком.

Фотографій дідуся значно більше. Дідусь був наче народжений, щоб стати моделлю! Ставний і досі випростаний як струна, він позував перед об'єктивом з неприхованим задоволенням, а вираз його обличчя ніби промовляв: «Наполегливо раджу фоткати». Може, бабуся права, коли, передражняючись із ним, стверджує, що більш самозакоханого нарциса ще світ не виплекав, і вона мусить виставити дідуся на якій-небудь біржі квітів. Але вони й досі кохають одне одного. Це дуже помітно, наприклад, на знімку, який Аліція зробила в кольорі сепії,

створивши таким чином ілюзію старої фотографії. Дідусь поклав долоню на бабчину руку. Бабуся ніби ледь ховається за ним, та водночас ніжно пригортається до його плеча. Ну, ну... Як для такої літньої пари, кадр навіть дуже сміливий.

Аліція ховає фотографії до старанно підписаних конвертів. Вона називає їх своїм альбомом. Конверта із написом «Роберт» дівчина на мить зважає на долоні. Ніби хоче оцінити вагу власних почуттів.

Коли після приїзду Аліції до Крушини бабуся мимохідь згадала, що Роберта немає й повернеться він лише наприкінці канікул, Аліція відчула себе ошуканою. Уголос вона б ніколи в цьому не зізналася. Жодним словом не проходила би про своє минулорічне відкриття, що Роберт надзвичайно фотогенічний, свідченням чого стала купа фоток, зроблених улітку. Їх було аж надто багато, Аліція відразу помітила це, упорядковуючи свою колекцію. Частина знімків, на яких крім Роберта не було нічого, вона заховала глибоко на дно коробки. Незважаючи на розчарування їхнім спільним портретом, зробленим за допомогою автоспуску, Аліція його не викинула, хоча технічно він був дуже слабким. Дівчина пригадала, як довго й терпляче встановлювала фотоапарат, а тоді побігла до Роберта. Але спіткнулася. На щастя, хлопець устиг схопити її в обійми, і замість довгоочікуваного портрета на фотці увічнилася сцена, режисером якої став Його величність Випадок. Пильно вдивляючись у знімок, Аліція дійшла висновку, що випадок може бути дуже навіть приємним.

У перші дні вона навіть не простягнула руки до футляра з «Ніконом». На дідусеве питання про цьогорічні плани дівчина відповідала ухильно, мовляв, ще не знаю. Лише новина про ящірку, яка, здається, оселилася на сонячній скелястій гірці, примусила Аліцію витягнути фотоапарат із рюкзака. Побачивши, що онука заходилася чистити апарат, дідусь із бабусею полегшено зітхнули.

ПОРТРЕТ

Дідусь і бабуся купили будинок на селі саме тоді, коли народилася Аліція. Без жалю залишили її батькам міську квартиру. Аліція досі пам'ятає кабінет дідуся-адвоката. Великий і похмурий. Повний оправлених у шкіру книжок, що займали три стіни. Біля четвертої стояв велетенський письмовий стіл, а над ним висів портрет якогось

мудреця. Лише набагато пізніше Аліція довідалася, що це один з її прадідів. Запеклий банкрут і ганьба сім'ї. Вічно він сидів у в'язниці, розтринькував родинні гроші, та попри все був надзвичайно чулою й доброю людиною. Не виключено, що саме цей прадід, улюблений дідусів дядько, переконав його стати адвокатом. Дідусь і тепер повторює, що більше довіряє щирим негідникам, ніж облудним святенникам.

Кабінет так і залишився кабінетом. Але маминим. Здоровезні томи кодексів і юридичних законів поступилися місцем невеликим і легким книжкам, які заслонили мамі весь світ. Настільки, що інколи вона навіть Аліцію не помічала. До свого діда-авантюриста мама не відчувала навіть крихти симпатії, тому швидко позбулася його, а натомість повісила великий портрет Астрід Ліндгрєн, отриманий від шведів. Це був подарунок за популяризацію творчості письменниці. Аліція довго не могла зрозуміти, нащо мама популяризує те, що й так усім давно відоме.

Вона любила дивитися на присвяту внизу портрета, написану чужою мовою. Уважала, що такий подарунок мамі справді був необхідний, якщо Астрід Ліндгрєн забирала в неї більше часу, ніж власна донька. А може, Аліція в якомусь магічному розумінні була донькою славетної Астрід? Зрештою, іменем вона завдячувала саме їй, бо польське «Аліція» є відповідником шведського імені «Ліса». Тато теж, доки батьки були щасливою парою, був певним чином подарунком Астрід Ліндгрєн, бо теж займався шведською літературою, проте для дорослих читачів. Саме тому Аліція в глибині душі підозрювала, що якби не ця важлива для їхньої родини письменниця, то на світі могло б не бути ані її, Аліції, ані батьків, які, здається, колись дуже кохали одне одного. Не було би великого портрета замисленої шведки, а на стіні висів би й далі хитро усміхнений прадідусь із мудрим виразом обличчя.

Якось дівчина звірилася у своїх підозрах бабусі. Старенька довго сміялася, а потім наче мимохіть запитала, чи її онука, бува, не звинувачує бідолашну Астрід у всіх нещастях, які трапляються в кожній сім'ї.

— Ні, бабусю, — відповіла Аліція. — Завдяки її книжкам мені навіть легше, — і показала повість про двох братів, котру саме читала.

Але про все не розповіси навіть рідній бабусі. Ніхто не напише книжки, здатної втишити біль, коли дім стає порожнім або, якщо комусь це більше до вподоби, розпадається на дві різні таблички на дверях.

Батьки начебто розлучилися спокійно, по-американському, як прокоментувала це захоплена Сара, подруга Аліції. Наче нічого й не змінилося, і в дівчинки й далі був повний комплект батьків. Наче й любов до неї в них лише зміцніла. Але все це було з додатком «наче», і жодних чудес Аліція навіть не сподівалася.

— Ти наш найдорожчий скарб, — запевняла її мама після чергової серйозної розмови з батьком про поділ майна.

— Ми не уявляємо собі життя без тебе, — додавав тато, складаючи свої книжки до величезних коробок і докладаючи туди ж витягнутий із шафи одяг.

— Як це «ваш», коли «вас» більше немає? — дивувалася восьмирічна тоді Аліція, занепокоєна безладом і пасткою хатньої тиші, у яку нещодавно потрапили її батьки.

— Але ж ми є, люба. — дружно переконували її тато й мама, силкуючись посміхатися одне одному. Наче грали ролі у фільмі, але якось дуже штучно.

— Чому ми не можемо й далі жити разом? — продовжувала розпитувати дівчинка, схвильовано вдивляючись в обличчя батьків. А вони її уникали. Трохи, як прадід, котрий ховався від закону. Як неслухняні шибеники, що втікають від директора школи. Зате з батьківських вуст линула солодка брехня. Мовляв, так буде краще для Аліції й для них. Мовляв, іноді так треба. Мовляв, дружба важливіша, ніж кохання, бо кохання може скінчитися, а дружба триватиме. І кони саме й намагаються рятувати свою дружбу...

— Як можна щось урятувати, якщо від цього втікати? — допитувалася Аліція, а уста батьків безпорадно кривилися.

— Колись ти зрозумієш, — казав тато.

— І коли виростеш, то дякуватимеш нам, — запевняла мама.

— Ми матимемо для тебе більше часу, — обіцяв тато.

— От побачиш, усе буде добре, — підхоплювала мама.

— Супер! — вигукувала Сара. — Якби мої старі бодай на годину захотіли розлучитися, я була би щаслива. Але вони сидітимуть у своєму пеклі до скону, — зітхала дівчинка.

— Щаслива? — Аліція нетямилася від здивування.

— Певне, що так! Бо мені здається, — зловісним шепотом продовжувала Сара, — що вони одружилися через ненависть. А її в них стільки, що вистачить до самої пенсії, — і вона із заздрістю подивилася на подругу.

Тепер, коли обом було по чотирнадцять, Сара й досі любила повертатися до цієї теми.

— Бач? — заздро пригадувала вона. — Я ж тобі казала, що в тебе буде класне життя. А в мене що? Знову сварка була, старі ледь не повбивали одне одного через телевізор.

— Через телевізор? — не зрозуміла Аліція.

— Ну, бо він у нас один. А коли показують одночасно футбол і фільм, то немає ані того, ані іншого. Зате є скандал, от що! Ну, але тобі цього не зрозуміти. Добре тобі...

САРА

Аліція частіше згадувала Сару, коли починала за нею сумувати. Ось і зараз, коли вона лежала на пожовклій траві, утупивши очі у випране вчорашнім дощем небо, її думки полинули до подруги та її справ.

Вони товаришували ще з початкової школи. Саме Сара сказала Аліції, що вона дурна як Костек Бонк. Учителька поставила Сару в куток, але Аліції конче треба було дізнатися, хто ж такий цей Костек Бонк. Вона весь час підходила до кутка й намагалася витягти з похмурої Сари бодай щось про Бонка. Але Сара мовчала як риба. Нарешті Аліція вблагала вчительку пробачити Сарі.

— Костек Бонк — безмозкий дурень, — віддячила їй за це Сара на перерві, поглинаючи помаранчу Аліції.

— Чому? — Аліція воліла прояснити ситуацію, тому рішуче витягла з ранця шоколадку з горіхами.

— Оце я розумію, — Сара обожнювала шоколад з горіхами. — За це я тобі скажу, що Костек Бонк уже навіть у відділку був.

— У поліції? — Аліції стало шкода Костека Бонка, хоча досі вона навіть не підозрювала про його існування. — А що такого він накоїв?

— Націняв до раковини панові Малині. А перед тим поцупив якісь гроші, котрі пан Малина збирав, але за них нічого не можна

купити. Сміхота! — продовжувала Сара, — збирати гроші, за які навіть морозива купити не можна. І йому вже шістнадцять років.

— Панові Малині? — Аліція геть заплуталася.

— Ти що! Костекові Бонку!

— Ти казала, що він дурний, — нагадала Аліція.

— Бо так сказав мій тато. Якби він не був дурним, то поліція його б не спіймала, — Сара одночасно покінчила із шоколадкою й розповіддю. Відтоді дівчатка не розлучалися навіть на хвилину.

Мама Аліції лише на початку їхньої дружби дивувалася, що донька вибрала собі таку відверту подругу. Але Сара швидко пододала мамину недовіру. А коли в другому класі вона зачинила в дівчачому туалеті Оттона, сина директора школи за те, що він приклеїв волосся Аліції клеєм «Краплинка» до парти, мама полюбила Сару наче власну дочку, оцінивши її відвагу. Лише Сарина схильність до насильства мамі не подобалася.

— Та йому й волосина з голови не впала, — захищалася Сара. — Зате Аліції довелося відтяти півкосо!

— Не можна кривдою відповідати на кривду, — мама заплуталася у своїх складних переконаннях, але Сара вже роззиралася кімнатою.

— Ви мені позичите книжку про Пеппі? — змінила вона тему, залазячи на свою улюблену канапу у вітальні.

* * *

— От коли б я могла нічим не перейматися, як Сара, — думала Аліція, ліниво поглядаючи на Панну Фризуню. — Коли б я вмiла так, як вона, тішитися тим, що маю. Сара має небагато, але вона й за це вдячна. Мене всі розпещують, а я все-таки почуваюся скривдженою.

Фризуня привітно замукала й махнула хвостом у бік Аліції.

— Ти теж уважаєш, що я пестійка? Радій краще, що тут немає Сари. Вона б тебе об'їжджала, як англійського жеребця!

Сара працювала. Уже другий рік продавала овочі на базарі. Вона виглядала старшою, ніж була насправді, і якась материна знайома погодилася, аби дівчина замінила її біля пірамід з помідорів, яблук та груш. Серед овочів та фруктів бігали пальці усміхненої Сари, котра, надягнувши бейсболку, скидалася на справжню продавчиню. Щодня вона перелічувала зароблені гроші й планувала великі покупки, а коли минав місяць, віддавала зарплатню матері. На зошити й підручники

для молодших братиків і сестричок. Лише серпневі гроші призначила на власні потреби.

— А вона молодчага, ця твоя Сара, — хвалила її подругу ще в червні мама, принісши фрукти з поблизького базару. — Така спека, а вона безтурботна, як пташка.

— Я б могла їй допомогти, — несміливо починала Аліція, але мама воліла закрити цю тему.

— Ми вже про це говорили, — рішуче відрубала вона. — Я вже пояснювала тобі, Аліціє, що ти в зовсім іншій ситуації. А Сарі допоможеш, якщо поїдеш на канікули. Немає тобі тут чого робити.

Принаймні в цьому Аліція погоджувалася з мамою. Нема їй чого робити в задушливому, сповненому літньої метушні, місті. Їй завжди здавалося, що цей бетонний велет їй не любить. Що вона, Аліція — такий собі маленький завулочок у великому місті, до якого ніхто не поспішає. Вона — пам'ятник, біля якого ніхто не зупиняється. Маленька вітрина зі скромними мріями, якою не зацікавиться навіть дитина. Тому дівчинка охоче складала свої речі, і батько відвозив її до дідуся й бабусі. Іноді, коли він не міг, їхала потягом. А потому, на маленькій залізничній станції шукала очима дідусеве «Пежо», що завжди чекало на неї в одному й тому самому місці. Завжди дружньо підморгувало їй сонячним промінчиком, що ковзав по лискучому капоту машини.

* * *

Якось вона взяла із собою Сару. Спільний тиждень канікул минав у нескінченних розмовах. Саме Сара, яка досі ніколи не була на селі, навчила Аліцію любити старий дідусів сад.

— Як, ти ніколи не залазила на цю грушу? — її слова лунали, як докір.

— Ліземо! — командувала вона, і за мить Аліція милувалася хвилястими пагорбами, укритими лісом, придорожніми луками, на яких де-не-де червоніли маки, полями ріпаку, що скидалися на гігантську яешню, і навіть береги озера з невиразними фігурками сільських дітлахів, які хлюпалися на мілководді.

— Ти що, не була в Чортовому Яру? — дивувалася Сара, коли дідусь розповідав дівчаткам романтичну легенду цього місця, де багато років тому спокушені дияволом закохані віддали йому свої душі, щоб

могли спочити в спільній могилі. Так вони втекли від родичів, які не хотіли благословити молодят.

Того ж таки дня вони почимчикували до Чортового Яру, і саме там склали урочисту обітницю, що ніколи у світі ані людина, ані чорт не матимуть права порушити їхню дружбу. А тоді Сара знайшла горбок, що міг бути могилою закоханих, і поклала на ньому жмутик польових квітів.

Це була дуже урочиста хвилина, і Аліція часто подумки поверталася до неї. Усміхнулася до своїх спогадів. Їй раптом спало на думку, що хоча зараз Сара схилилася над пучком редиски, насправді вона тут, на луці. Лежить поруч із Аліцією, як колись. Замріяно дивиться на небо. Іноді приязно поглядає на Панну Фризуню й розповідає, ким стане за кільканадцять років.

— Буду хазяйкою Чортового Яру! — регоче вона. — Справжньою господинею, яку ніхто не насмільється розбудити вночі криками! Ані виляяти, ані образити! І нікого я туди не пущу... — поважніше вона, а її очі стають маленькими зеленими щілинками. — Лише тобі можна буде мене відвідувати, — серйозно додає Сара. — Ну, і звичайно, Панні Фризуні...

* * *

— А може, бабця має рацію? — замислюється Аліція, підходячи до Панни Фризуні й наказуючи їй повертатися. — Може, треба бути і там, і тут? Я вже сумую за Сарою, за її ущипливістю, милими словами, смішними жестами... І за Фридериком теж сумую, хоча колись я його не любила. Хтозна? Може, невдовзі я гинутиму за Міс Літа? Узагалі-то це неможливо, але ж трапляються чудеса. Зрештою, — Аліція надимає щоки, — зовсім не обов'язково за нею гинути. Бабця твердить, що не конче всіх любити. Поважати, звісно, треба. Але поважати — це набагато легше.

Фризуня мукнула, ніби погоджуючись з Аліцією, і вони обидві рушили додому. Аліція — із мрією про бабусині налисники, а Панна Фризуня, певне, про бичка з пасовиська біля озера, бо вгледівши його, вона помітно сповільнила хід, гордовито відганяючи хвостом невидимих гедзів.

МІС ЛІТА

Міс Літа батько привів до їхнього помешкання одного липневого ранку шість років тому, тобто в найгірший із можливих моментів. Бо то був час, коли батьки Аліції, хоча й розлучені, часто зустрічалися й досить мило спілкувалися. Мама чарівно посміхалася татові, а він зізнавався собі, що з новою зачіскою його колишня дружина виглядає краще, ніж одразу після весілля. Ці сповнені обіцянок вечори дозволяли Аліції ненадовго повернутися до дитячої кімнати. Бо коли вона мешкала в дитячій, то часто бачила, як батьки, посміхаючись, сиділи поруч і шепотіли щось одне одному на вухо. Тож дівчинка повірила, що все можна виправити. Особливо після того, як мама без будь-яких церемоній виходила до тата в кремовому халатику. Зрештою, поличка, де завжди стояла татова косметика, була порожньою. І Аліція була цілковито переконана, що наступного вечора батько з'явиться в передпокої з валізкою, повною своїх речей. Натомість тато прийшов із Міс Літа.

Міс Літа на татову валізку не скидалася, зате нагадувала вміст дорогої жіночої сумки. Посміхалася трохи дурнувато, мабуть, як Костек Бонк у період дозрівання, і виглядала страшенно привабливою. Вік її коливався між Аліцією й мамою, хоча напевне їй було ближче до Аліції. Мама теж, здається, це помітила, бо прямуючи до неї із розкритими обіймами, втягнула живіт. Аліція нічого не втягувала й не простягала. Навіть руку. І лише, коли мама, усміхаючись, почала наполягати, аби дівчинка познайомилася із приємною гостею, прошепотіла, що її звати так, як усі звать.

Навіть дорослим складно буває відразу збагнути, що родинні справи лише погіршуються. Аліція стежила поглядом за мамою, яка вдавала супер-тітку. І за батьком, котрий будь-що силкувався здаватися молодшим, ніж є насправді, одягаючи затісні джинси й вільні футболки. Та хоча він і вбрав модну виляну футболоку, відразу кидалося у вічі, що поруч із Міс Літа він виглядає, як занедбаний сорокарічний холостяк.

Міс заявила, що її звать Клаудія, і вона може бути для Аліції подругою. Аліція відрубала, що в неї вже є подруга Сара, і нової їй не потрібно. Батько спохмурнів, і донька помітила, що зморшка на його

чолі стала глибшою. А мама продовжувала вдавати супер-гітку, викидаючи із себе тисячі нікому непотрібних слів.

Після цього вечора, коли Аліція демонстративно вийшла з вітальні, тато більше не з'являвся в них зі своєю Клаудією. Зате якогось дня мама сповістила, що тато запрошує Аліцію на морозиво. Фісташкове. І це морозиво Аліція повинна спожити в товаристві Клаудії. Удома в Клаудії. На її каналі. Перед її телевізором. Сльози й протести не допомогли. Наступного дня Аліція довго одягала сукенку й ще довше причісувала волосся. Сиділа перед дзеркалом у своїй кімнаті й дивувалася червоним очам дівчини, яка споглядала на неї із дзеркала. Та, що у свічаді, теж зачісувала волосся. А коли почула дзвоник у двері, котрий свідчив про приїзд тата, швидким рухом заховала фотку усміхнених і щасливих батьків. Дівчина в дзеркалі зробила те саме. Відтоді Аліція жодного разу не глянула на фотографію, яка була лише брехливою пам'яткою з минулого.

У машині лунав батьків монолог, з якого випливало, що фісташкове морозиво — панацея від усіх нещасть. Аліція найдужче боялася, що під час гостини Міс Літа замучить її своїм солодкавим щебетанням і компліментами. Проте нічого такого не сталося. Господиня в звичайнісіньких потертих джинсах анітрохи не змагалася за її прихильність. Навіть не примушувала скуштувати смачнуче морозиво, яке Аліція знехотя відсунула від себе. Навіть сказала, що вона на її місці теж нічого б торкнулася в чужої людини. Батько здивовано глянув на Міс. Проте Міс дивилася не на батька, а на екран телевізора, на якому щомиті гинули тварини й птахи. У полум'ї пожежі, у хвилях повені, від рук жорстоких людей. Гинули так по-справжньому, що Аліція відвернулася від екрану, приголомшена фільмом.

— Зворушує? — зраділа Міс Літа, а тоді тихо додала: «Це добре».

— Як ви можете дивитися такі програми! — Аліції захотілося опинитися на каналі у власній вітальні, серед власних подушок.

— Мушу переглянути бодай один раз. Я сама це зняла, — пояснила Міс Літа без натяку на гордощі. Зате з непідробним смутком.

— Клаудія — режисер документальних фільмів, — сказав тато, підсуваючи до себе доньчине морозиво.

— Ці фільми повинні допомагати рятувати тварин, — озвалася Міс Літа. — Лише задля цього я мушу витримати деякі сцени, — і поколупалася в зубах, уже зовсім без церемоній.

Дорогою додому Аліції не хотілося розмовляти з батьком. Бо справді, про що можна говорити із власним татом, який перетворився на тата великої вже Клаудії. Проте колишньої ненависті до Міс Літа вона більше не відчувала. І звинувачувала в цьому себе, Клаудію і, звісно, тата.

Мама не дозволяла Аліції називати Клаудію «Міс Літа», стверджуючи, що це звичайна мстивість. Сама вона намагалася висловлюватися про татову подругу приязно й тепло, та коли донька їй не заперечувала, мамин настрій починав нагадувати зів'ялий фікус у кабінеті. Після всього цього Аліція вже й сама не знала, чи вона лише не любить Міс Літа, чи зневажає її. Клаудія вміла догодити Аліції смачною вегетаріанською стравою, але за мить смертельно вразити звичайнісінькою байдужістю. Бо часто вона поводитися так, ніби Аліції взагалі не було. Або дівчина була черговою героїнею телесеріалу.

Ненависть до Клаудії повернулася за півроку, коли в торговому центрі Аліція довідалася, що стане сестрою.

— Чиєю ще сестрою? — поцікавилася вона, і радість від щойно куплених черевиків, розвіялася, як дим від пригорілого молока. Залишився хіба що неприємний запах.

— Матимеш сестричку або братика. Ми ще не знаємо, — пояснив тато, простягаючи Аліції подарунок на день народження. Ланцюжок з кулончиком-ящіркою.

— Я нікого не хочу, — тихенько проказала Аліція, бо сльози, замість наповнити очі, застрягли в горлі.

— Та ну, — махнула рукою Міс. — Ми ще навіть не знаємо, хто в тебе буде, брат чи сестра. А може, ця наша спільна дитина вдасться дуже непоганою?

— Це буде ваша, а не наша дитина, — розгнівано кинула Аліція. — У мене з нею нічого спільного, — додала вона, не приховуючи сліз.

— Як це? А тато? — здивувалася Міс, колупаючись у склянці з мінералкою й силкуючись витягнути кружальце цитрини.

— Найсмачніша якраз така, що з мінералки, — пояснила вона, тримаючи в пальцях здобич. — Любиш?

— Ненавиджу! — буркнула Аліція. І вирішила, що ніколи в житті не їстиме цитрини, витягнутої з мінералки, хоча саме таку вона любила найдужче.

* * *

А потім народився Фридерик. Коли Аліція дивилася на нього в лікарні, то немов бачила власну фотографію. Першу, зроблену старим дідусевим «Ніконом». Тато, коли пішов від них, узяв собі це фото, хоча й подбав про те, щоб у мами залишилася копія. А тепер він міг би подарувати мамі фото Фридерика, а вона була б певна, що на знімкові Аліція.

* * *

Добре було йти запилюженою дорогою поруч із Панною Фризуною й ліниво думати про світ, залишений у тісних міських мурах. Думки оточували Аліцію, наче рій неслухняних метеликів, що кружляли над квітучою галявиною. Вони метушилися в її голові, тріпотіли ніжними крильцями й непомітно зникали. А коли Аліція побачила побілені стіни дідусевого дому, метелики розлетілися, а їхнє місце зайняли гарячі бабусині налисники. Із малиновим сиропом і цукром. Вони Аліції смакували найбільше.

КОХАННЯ Й ОГІРКИ

— Ти жодного разу не спитала про Роберта, — зауважила бабуся з удаваним докором, коли вони з онукою змивали з тарілок рештки малинового сиропу. Дідусь уже встиг зайняти улюблений фотель і прикидався, ніби читає газету. Проте вона давно випала йому з рук, а окуляри небезпечно повисли на кінчику носа.

— Цікаво, чому ти про нього не згадуєш? Мені здавалося, що ви дружите, — бабуся повернулася до незручної теми, не звертаючи уваги на мовчання Аліції.

— Йому відомо, де мене шукати, але він чомусь цього не робить, — знизала плечима дівчина. Їй хотілося, щоб це прозвучало байдуже, але роздратування в її голосі відчув би навіть глухий.

— Не шукає, бо його тут нема, — бабуся витерла останню тарілку рушником у червоні маки. — Поїхав за кордон, працювати.

— Певне, у нього концертний тур і, роздаючи автографи, він спізнився на потяг, — в'їдливо пирхнула Аліція. — Такий собі Янко-Музикант!

— Він же тобі подобається, — бабуся здивовано глянула на онуку. — Роберт точно волів би гуляти з тобою над озером, ніж збирати огірки на чужому полі.

— Він міг залишитися, — Аліція продовжувала гніватися. — Або поїхати в інший час, — гірко додала вона. — Він чудово знає, коли я приїжджаю.

— Справді, він міг тут залишитися й чекати на мою онуку. Тоді б йому довелося назавжди залишитися в цій розвалюсі Пухалів. А Роберт мусить купити інструмент, якщо хоче вчитися в музичному ліцеї...

— Ти сама казала, що йому обіцяли якусь стипендію! — бабині слова наче прорвали невидиму греблю, крізь яку рікою ринули претензії й давні образи Аліції.

— Такої стипендії вистачить хіба що на дуже скромне життя! — бабуся здивувала бездумність онуки. — Хіба не знаєш, що батько йому не допоможе. Та що там говорити! — зітхала вона, протираючи церату на кухонному столі. — Бідний хлопець... І серце в нього добре. І талант неабиякий, а півжиття минуло за носінням пива. На щастя, не собі він його купував...

Сива бабусина голова аж похнюпилася під тягарем такої несправедливості, а Аліція відчула щось схоже на ревності.

— Може, ти любиш його більше за мене? — сердито буркнула вона.

— Ех, якби я була молодша, — бабуся весело глянула на дівчину, — твоєму дідові довелося б мене пильнувати! — і вона голосно засміялася, махнувши рушником в бік Аліції. — Дурненька ти! Хіба можна любити когось дужче, ніж мою кохану принцесу Балакушку?

І, залишивши похмуру Аліцію, старенька рушила у відвідини до Панни Фризуні.

Якби хтось чужий запитав Аліцію, чи приїздить вона на село лише до дідуся й бабусі, а їй довелося б сказати правду, тієї ж миті дівчина почервоніла б від сорому. Навіть Сарі вона не звирялася з такою щирістю. Навіть собі самій вона не зізнавалася, що рахує дні до канікул і з нетерпінням чекає серпня через такі собі зелені очі. Яскраво-зелені із золотавими вогниками. Такої зелені, яку вона минулого року помітила в Робертових очах, немає ані на луках довкола

села, ані в лісах, що оберігають розлогі поля. Такої зелені Аліція взагалі ніде не бачила й сумувала за нею протягом усіх місяців, які доводилося провести в місті.

Почалося зі свята проведів літа. Спершу їй узагалі не хотілося опинитися в натовпі голодних туристів, що заповнювали кожен куточок пляжу. Аліція не любила цього пластмасового свята, великого продажу ковбасок і пива.

— Не піду, — набурмосено заявила вона.

— Шкода, — Роберт стояв, пригаслий, як сонце, котре поволі сідало. — А я хотів заграти для тебе Вівальді, — невпевнено мовив він. Уже збирався піти геть, але Аліція передумала.

— Якщо ніхто не примушуватиме мене поглинати ковбаски й стріляти в штучних кроликів, то я піду з тобою, — сказала дівчина.

— Ти не пошкодуєш! — пообіцяв Роберт, і очі в нього заблищали.

А пізніше він грав. Люди оточили його тісним колом, а він з імпровізованої сцени подарував їм справжній концерт. Люди від подиву аж роти роззявляли. Слухали й раділи. Над Аліцією темніло небо. Довкола сцени шуміли гомінкі дуби, а дівчина з гордістю думала: «Це для мене, він грає для мене...»

І навіть тоді, коли на сцені, нашвидкуруч збитій із дощок, давно погасли прожектори, а в тиші лунали останні пташині голоси, Аліції здавалося, що скрипка продовжує ридати. Що Робертові пальці вичаровують музику із замаленького, як для хлопця, інструмента. Зелені очі вона помітила в тьмяному світлі ліхтаря, коли Роберт нахилився над нею, питаючи, чи все гаразд.

— Усе добре, — відповіла вона якимсь чужим голосом. Та попри це Роберт накинув їй на спину свою блаженську курточку. Вони сиділи й дивилися на безшелесну ніч, що тихенько вкривала їх обох, ховала в темряві порозкиданий туристами пластиковий посуд, приховувала хвилі, котрі розмірено вдарялися в берег, робила непомітними закохані пари, що крилися в заростях від нахабного місяця. Аліція була певна, що вона сидить на краю світу, немов на каруселі, яку розкручує вітер. Відтоді вона зовсім не була впевнена, чи справді добре знає Роберта. І цю невпевненість дівчина забрала із собою до міста.

А могло здаватися, що вона знала його відмалку. Хлопець щодня приходив до її дідуся й бабусі. Допомагав у дрібних хатніх справах. Узимку, коли Аліція забувала про потонуле в снігах темне село й

гуляла веселими, освітленими вогнями реклам, вулицями міста, дідусь сідав із Робертом за шахівницю. Саме Робертові найдужче смакували бабусині обіди, хоча він завжди вперто від них відмовлявся. Виходить, Аліція знала його завжди. Відтоді, коли він ще був маленьким Робертом, який допомагав дідусеві носити дрова й складати їх у просторій кухні. Ця постійна присутність веселого хлопця була для Аліції природною й очевидною. Як присутність улюбленого дідусевого буфета, котрий стояв у їдальні й був її оздобою. Важко сказати, що сталося б, якби буфет раптом зник.

Так саме було й із Робертом. Аліція ніколи не придивлялася до нього. Як і до вишукано оздобленої меблі. Хіба що більше Роберта любила, бо ж саме з ним, а не з буфетом, вона щодня гасала плутаними стежками й лісовими доріжками. Тож, якби Роберт несподівано зник, вона б написала оголошення: «Розшукується смаглявий худорлявий хлопчина з лукавою посмішкою й задовгим волоссям, яке неслухняно лягає на комір». Ото й тільки. До минулого року вона б не змогла додати до цього опису жодної деталі. Але нині, сівши на ганку й зіпершись підборіддям на долоні, позираючи в бік Робертового дому, вона б написала зовсім по-іншому: «Шукаю Роберта». Так би вона почала. «Він... дуже вродливий...» Ні. Написала б «найуродливіший». «Коли грає на скрипці, то ледь примружує очі. Ніби хоче полинати за своєю музикою. І тоді треба дуже пильнувати, щоб його не загубити. Щоб повернути на землю, бо музика може зробити із Робертом усе, що захоче». І ще додала б: «Він завжди посміхається, хоча іноді лише куточками вуст». Ну, і ще про його задуму. «Коли задумується, хочеться погладити його по скуйовдженому волоссям». Ага, ще про пальці! «У нього тендітні руки. Він може ними носити воду з колодязя, проте вони залишаються ніжними й на них непомітні сліди важкої праці». І нарешті, зрозуміло, про Робертові очі. «Хлопець, котрого я розшукую, має дивовижно зелені очі. Із легенькими золотавими іскорками». Мабуть, цими зеленими очима він дивиться на нудні зелені огірки. Якщо комусь відомо, де зараз Роберт...

Бабуся з'явилася перед Аліцією з кошиком, повним огірків.

— Диви-но, який подарунок я несучи тобі з теплиці, — похвалилася вона не без гордощів. — От уже й огірки є, а завтра приїздить твій друг, — весело додала вона, не відаючи, що цими словами розвіяла

смуток онуки. Дівчина зашарілася. Дивно, бо надвечірній вітер приносив о цій порі з-над озера хіба що холод і обіцянку ранньої осені.

СЕРЦЕ В КОРОНІ

Кімната Аліції в домі дідуся й бабусі нагадувала сільську хату. Дівчині ніколи б не спало на думку, що живе в музеї, якби не шкільна екскурсія, під час якої вона відкрила постійну виставку меблів. Як же сміялися вони із Сарою, коли побачили ліжку й шафу, котрі там, у музеї, були безцінними експонатами, на яких красувалися таблички «Руками не чіпати!»

— Уявляєш собі? Такі таблички на моєму ліжку! — хихотіла Аліція.

— Глянь! Ця тумбочка теж ніби із твоєї кімнати! — зраділа Сара.

— І скриня! Майже така сама, як і моя, що її дідусь купив у Бахланів, котрі мешкають на пустищі! Тільки моя краща, — гордо оцінила Аліція.

— Скриня Бахланів краща, ти хочеш сказати, — виправила її Сара.

— Аж ніяк! — заперечила Аліція. — Дідусь колись завітав до них, щоб пояснити малозрозумілий урядовий акт. Бо він усім сусідам таким чином допомагає. Бахлани саме збиралися порубати скриню, тому він швиденько запропонував, що відкупить її в них. Уся родина в сміх! І власне, подарували її дідусеві у віддяку за те, що він для них зробив. Але від бідних дідусь подарунків не брав. За скриню чесно заплатив, урятувавши її таким чином від сокири. Сама бачиш, що тієї скрині вже давно б не було!

Сара завжди заздрила Аліції через ту її кімнату з ліщиною. Бо ліщинові кущі мало не стукали в шиби, і восени можна було просто з вікна зривати горіхи. Коли приїздила сюди з Аліцією, дівчатка спали разом на старому широкому ліжку. Спали — це занадто. Засинали майже на світанку, потомлені звіряннями, сповненими діючого шепотіння, сліз і сміху.

Та зараз самотність Аліції не дошкуляла. Дівчина швидко залізла під ковдру й увімкнула нічника. Тепле світло помаранчевою смугою перетнуло кімнату. Аліція зраділа, що ніхто не був свідком її дивного щастя. Відчувала його усім своїм єством. Воно розливалось усім тілом, яке тремтіло більше від емоцій, аніж від холоду. Бабусині слова про те, що завтра приїде Роберт, приємно лоскотали, і Аліція повторювала їх без кінця, наче приспів улюбленої пісні.

Сон не приходив. Мабуть, він заховався в плетеному кріслі, де вдень чекав на дідуся й ув'язнював його надовго. Аліція любила мить, коли її голова опинялася в зручному гніздечку подушки. Там народжувалися різні ідеї, та перш ніж вони набували реальних форм, дихання Аліції ставало спокійним і рівномірним. Не відчувала навіть теплої долоні бабусі, яка щовечора дбайливо вкривала онуку ковдрою.

Кроки на сходах наближались. Дівчина заплющила очі, та коли старенька виходила, тихенько прошепотіла:

— Спасибі, бабусю!

— Ти досі не спиш? Уже пізно, дорогенька.

— Чомусь не спиться. Певне, погода змінюватиметься, — виправдовувалася Аліція улюбленими дідусевими словами.

Бабуся голосно засміялася.

— У твоєму віці така «зміна погоди» може означати виключно гарячі почуття! — пожартувала вона. — Коли мені було чотирнадцять, траплялося, що і я не могла заснути. Та попри це прокидалася виспана й щаслива.

— Розкажи мені про це, — Аліція вже сиділа на ліжку, підібгавши ноги, і благально дивилася на стареньку. — Лише одна маленька історія про те, як ти не могла заснути!

— Добре. Але тільки одна, бо вже пізно. А вранці Панна Фризуня ревтиме із самого ранку, ніби ми її на рожні смажимо, а не тримаємо в затишному хліві.

Бабуся примостилася на ліжку й глянула на каштанові коси онуки.

— Тоді я мала коси, схожі на твої... Ну, може, трохи довші, бо я вклала їх короною на голові й уявляла собі, наче я королева.

— Зараз ніхто таких зачісок більше не робить, — мовила Аліція.

— Ті канікули мені особливо запам'яталися, бо тоді я вперше поїхала з мамою в гори на лікування.

— Ти хворіла?

— Ні, твоя прабаба мала хворі легені, і ми часто їздили на курорти.

— Ну, і... — Аліція нетерпляче дивилася на бабцю. Трохи здивовано, бо невже ж ця літня, вкрита зморшками жінка була колись чотирнадцятилітньою, носила коси і їздила кудись із мамою? Важко було в таке повірити, тим більше, що для Аліції бабця завжди була бабцею, інша роль їй просто не підходила! Зате спогади... Усі вони

свідчили, що людські історії мають здатність повторюватися, ніби записані на автовідповідач розмови...

— Так от, якось, коли я самотою вирішила податися в гори, небо раптово потемніло, білий день змінився майже ніччю, а старі ялини почали немилосердно скрипіти, ніби попереджали мене, що за мить їхні важкі гілляки впадуть на мою голову. На небі спалахували блискавки. Положливою я не була, але все це примусило мене гарячково шукати якоїсь криївки. А тимчасом буря розгулялася не на жарт, за стіною дощу не видно було навіть стежки, якою я піднімалася догори...

— Ой, я б умерла від страху! — здригнулася Аліція.

— Я теж! — притакнула бабуся. — Якби не з'явився він. Був... такий незвичайний... У спалахах блискавиць здавався велетнем, якому підвладна стихія... — бабусині очі блищали, давні спогади про ту пригоду знову ожили. Вона більше не дивилася на онуку, а перебувала в зовсім іншому часі й просторі. Мабуть, сиділа, притулившись до холодної скелі й напружено чекала на свого рятівника.

— Бабусю! — Аліція легенько поторсала її за руку.

— Ну... От, мабуть, і все, — озвалася старенька, довгенько помовчавши.

— Усе? А найважливіше? З'явився й що далі? — Аліції не подобалося, коли бабуся так її піддражнювала. Дівчина вважала, що їй можна довіряти. Крім того, розуміла, що є жіноцькі справи, яких не можна обговорювати навіть із дідусем.

— Уяви собі... Він ніс мене на руках. Таку мокру й перелякану. Спускався зі мною вниз, немовби з якимсь скарбом.

— Оце-то силач! — у голосі Аліції вчувалося захоплення. Бабуся явно не належала до тих, кого легко можна знести на руках з гори.

— Який там силач! — обурилася бабця. — Дужий був, але ніякий не силач! А крім того, — докірливо мовила вона, — він мене з тих гір не вчора ніс, а багато років тому. І ти маєш знати, що я була струнка мов тополя й легенька мов пір'їнка. Важила, як півкурчати...

— Класне порівняння, — Аліція глянула на себе. — Я за такою шкалою, мабуть, важу як ціле курча.

— Півтора, — мстиво виправила бабуся. — Ото ніс він мене й ніс, а мені хотілося, щоб ця буря ніколи не закінчилася. Нарешті ми добралися до гірської колиби...

— Ого, ти маєш, що згадати! — утішилася Аліція.

— Згадати? Ти вважаєш, що в п'ятдесят сьомому ми про таке думали? Звісно, я здивувалася, коли збагнула, що моїм рятівником був Єндрусь, син власника хатини, де ми завжди оселялися. Він був старший за мене на кілька років. І страшенний мовчун, бо щоразу, коли я намагалася з ним поговорити, він утікав до своїх овець.

— І що, так нічого й не сталося в тій колибі? Жодного поцілуночка? — Аліція вочевидь була розчарована. Любовні історії не повинні так закінчуватися!

— Поцілунок був, — бабуся аж зашарілася, згадавши те, що трапилося майже півстоліття тому, а для неї залишалося незабутнім, мов серпнева роса, яка щоранку з'являлася на луках. — Але в колибі мені довелося зняти мокре вбрання й одягнути справжні гуральські смішні штани, светр з овечої вовни. Здається, навіть якийсь кожушок... Уже не пригадую...

— Мабуть, це був спеціальний аварійний комплект, який там на тебе чекав, — Аліція усміхнулася, уявивши собі бабуся в гуральському капелюху й із топірцем-чупагою.

— Ой, погано ти вмієш слухати! — пирхнула старенька. — Я тобі серце відкриваю, а ти собі підсміховуєшся!

— Анітрохи! Я лише намагаюся уявити твою пригоду за сучасних обставин, — захищалася Аліція, сповнена побоювань, що бабця за мить забере свої таємниці вниз, і вона так ніколи нічого й не дізнається про її захоплення юним пастухом.

— Поверталися ми пізно ввечері, — продовжувала бабуся, якій, мабуть, теж кортіло розповісти про свої юні літа. — На щастя, бо моя мама вже ледь не божеволіла. А потім... — замислений погляд старенької спинився на ліщині, яка цікаво зазирала у вікно.

— Потім... — нетерпеливилася Аліція.

— Ну, що ж... Наш відпочинок закінчувався, а Єндрек мене уникав. Немовби нічого й не трапилося. А я ж добре пам'ятала його вологі темні очі. І коли він зносив мене з гір, мені здавалося, що він хотів би так зі мною йти вічно...

Аліція була іншої думки, але знала, що закохана жінка не сприйматиме жодних розумних пояснень. Тому нічого й не сказала.

— Я любила туди повертатися, до тієї пастушої колиби, — здавалося, бабусині думки витають десь далеко. — Єнджей з роками

мужнів, став красенем. Високо в горах ми присягалися кохати одне одного й бути вірними до смерті. Від'їжджаючи, я плакала й чекала чергових канікул...

— Та зрештою закохалася в дідуся з низовини? — Аліція вже знала, чим закінчилася романтична історія цього кохання. Щиро кажучи, вона була вдячна бабусі за її вдалий вибір, та зараз уся її увага зосередилася на молодому гуралеві.

— Так, так! — здавалося, бабуся щойно повернулася до Крушини з далекої подорожі. — Перше кохання — як червине яблуко. Згори таке гарне, а хробачка всередині не видно...

— То твого гуралю якийсь хробачок точив-таки?

— Ну, звісно! Коли я виростила, мені було приємно на нього дивитися, але розмова якось не дуже клеїлася, — бабусин сміх бринів, наче музика.

— А дідусь?

— О, це вже інша історія. Дідусь був справжнім королевичем, хоч і йому траплялося, що злітала з нього корона.

— Але ж ти вийшла за нього заміж!

— Звичайно! Твій дідусь міг скинути королівські шати, злізти з білого коня й схопити життя за роги! Я й нині доволі щаслива королівна, — у куточках бабциних очей зблиснули сльози, але Аліція їх любила, бо за ними ховалася щира усмішка.

— Шкода, що мамі й татові не вдалося, — зітхнула вона, потупившись.

— Таки не вдалося, — зітхнула й собі бабуся. — Може, вони задовго жили в казці про принца та принцесу? Не сумуй, — старенька поплескала онуку по руці. — Колись обоє доростуть до щасливого кохання.

— Не буде жодного хепі-енду, — замогильним голосом заявила Аліція.

— Чому ти так кажеш? — здивувалася бабуся. — Твої батьки будь-якого дня можуть знайти своє щастя. А коли вони будуть щасливі, то й ти навчишся знову радіти життю.

Старенька важко підвелася. Коли спробувала випростатися, її обличчям ковзнула гримаса болю.

— Ой, нині б мій Єндрек і не глянув у мій бік, навіть коли б усі дерева з гірських вершин летіли просто на мене, — пожартувала вона.

— Бабцю, у тебе є я, — тихенько прошепотіла Аліція в бік дверей, які скрипнули, зачиняючись.

А потім їй наснився Роберт. У гуральському капелюхові, із топірцем-чупагою, на білому коні. Кінь стояв на гірській вершині й виїдав із великого кошика огірки. Роберт також витягав огірки, і вони разом їх хрумали. А світ кружляв довкола них, немов велика карусель, заповнена галасливими дітьми.

КЛАСНА ДІВЧИНА Й ХАМЕЛЕОН

Роберт поводився так, наче Аліції не було на світі. Розповідаючи про свою роботу під час канікул, хлопець дивився то на бабусю, то на дідуся. Дивився б, мабуть, і на Панну Фризуню, якби хтось привів її до вітальні й посадив біля столу. Проте на Аліції, хоча та й сиділа зовсім поруч, зелені Робертові очі жодного разу не спинилися.

Питання дідуся й бабусі викликали б невроз у кожного, хто, як Аліція, чекав кінця офіційної частини цієї зустрічі.

Подумати лишень, дорослих цікавлять такі речі, як умови праці чи сума зароблених грошей! — роздратовано думала вона. — А дідусь узагалі перевершив себе, розпитуючи про якесь соціальне страхування! Чи сільськогосподарські машини! Та немає нуднішої теми, ніж сільськогосподарські машини й огірки! — нетерпеливилася дівчина, відчуваючи, що віднині навіть не гляне на огірковий салат.

Роберт чемно й докладно про все розповідав. Наче відмінник, котрий домагається найвищої оцінки за домашнє завдання.

Аліція перелякано помітила, що хлопцеві приємне таке зацікавлення дідуся й бабусі його канікулами. Мало того, що він напрацювався коло тих німецьких овочів, то ще й зараз говорить про них із таким піднесенням, ніби йдеться про красу Аліції, а не якісь там огірки.

— А... там були якісь дівчата? — несміливо втрутилася Аліція, хоча їй нелегко було наважитися.

— Якщо існують огірки жіночої статі, то їх було повно, але всі одного кольору, — посміхнувся Роберт, і гнів Аліції розтанув, як учорашнє морозиво.

— А на скрипці був час пограти? — дідусь повернувся до розмови, натоптуючи люльку тютюном.

— Час, може, і знайшовся б, але сили — ні, — щиро зізнався Роберт. — Зате наприкінці липня наші господарі відвезли нас до Карлсруе. На тамтешнє свято музики. Того дня вона лунала звідусіль! У великих наметах і на відкритих сценах. Більшої несподіванки від Гельмута Гаале я й не чекав. А мій друг...

Роберт глянув на присутніх і раптом засоромився.

— Ну, все було просто супер, — спробував він закінчити розмову.

— Розкажуй далі! — бабуся була гарним слухачем. Навіть не доклала пирога на порожні тарілки, так їй було цікаво.

Отож тільки завдяки її наполегливості з Роберта вдалося витягнути історію про його концерт. Зрештою, він більше розповідав про свого товариша, який потайки від нього захопив на свято скрипку, а там із хитрою посмішкою вручив її Робертові.

Аліції цей товариш сподобався. Він майже примусив Роберта грати, кажучи, що від цього залежить честь усіх поляків. Роберт, звісно, не хотів виступати, але сам пан Гаале сказав йому, що це міжнародний фестиваль, тож він як поляк, повинен заграти. І гучними оплесками запросив Роберта на сцену.

Аліція все б віддала за можливість тієї миті бути в натовпі, який слухав Роберта. Хлопець поставився до свого вимушеного концерту з гумором, і почав виконувати класику в стилі хіп-хоп. Приємно було бачити, як юного скрипаля оточувало чимраз більше людей. А на закінчення пан Гаале підійшов до нього з капелюхом у руці. Це бабуцю особливо зворушило.

— Порядний німець, — прошепотіла вона. — Мені він уже подобається!

Отож господар вручив Робертові капелюх, повний євро, які він зібрав під час виступу. І так гарно якимось сказав, тримаючи Роберта за руку, мовляв, зараз у його житті триває час огірків, але він, Гаале, вірить, що настане час збирати інший урожай.

У бабці сльоза капнула на сирник, а дідусь, теж зворушений розповіддю, щиро, поплескав Роберта по плечу.

— Утікаєш від нас, хлопче, — похитав він задумливо головою. — Учора Німеччина, завтра школа. Дедалі менше часу проводитимеш у Крушині... Але Бог свідок, нічого іншого я не прагну. Одне мене непокоїть. Із ким я гратиму в шахи? — і затягнувся димом з люльки.

Аліція повільно йшла вздовж озера, відчуваючи за спиною Робертову присутність.

— Канікули тобі втекли, — співчутливо зітхнула вона.

Озирнулася й побачила його замислене обличчя.

— А тепер і ти втікаєш, — прошепотів він. — Коли ти їдеш?

— Мабуть, післязавтра. Мама повертається зі Швеції й напевне наполягатиме, щоб останні дні ми провели разом.

— Добре тобі, — Робертів погляд блукав стіною комишу. — На мене ніхто не чекав. Окрім твоїх дідуся й бабці, звісно, але вони теж твої.

Аліція хотіла заперечити. Сказати йому, що вони в певному розумінні, їхні спільні, проте слова Роберта дівчина чудово зрозуміла.

— І зовсім мені не добре, — знизала вона плечима. — На мене батьки справді чекають, але кожне зокрема. Мама між книжками й комп'ютером. Тато між роботою й Міс Літа. Найдужче на мене чекає Фридерик. Але він ще такий малий... Йому лише п'ять років, і в його світі все дуже просто.

Згадавши про Фридерика, Аліція посміхнулася. Вона називала його Ящіркою, бо про його існування довідалася тоді, коли тато подарував їй кулончик. Той самий, що зараз мінився на її засмаглій шиї мідним полум'ям. Крім того, Фридерик був страшенно активною дитиною, і в Міс Літа постійно виникали труднощі з пошуками його хатніх криївок, куди він ховався для забави.

— Скучила за малим? — Роберт без зусиль прочитав у її усмішці почуття до братика. — А пригадуєш, як ще зовсім недавно ти тупала ногою від самої думки про Фридерика?

— Не хочу я про це згадувати, — набурмосилася Аліція. — Я була дурна, а Ящірка насправді класний.

— Ти теж класна, — Робертова рука легенько торкнулася плеча Аліції. Дівчина глянула на нього, приємно здивована.

— ...ось чому я для Класної Дівчини привіз невеличкий подарунок. За гроші з концерту купив, не ті, що за огірки! — відразу попередив він, простягаючи їй маленьку коробочку, обтягнуту білим оксамитом. Аліція відкрила її. Усередині ледь зблискував ажурний браслет.

Дівчина недовірливо дивилася на подарунок.

— Дивися, тут вигравіюваний хамелеон. Я подумав, що ящірка й хамелеон — це якась рідня. Звичайно, ти можеш його не носити, —

швидко додав він, дивлячись на поблідле обличчя Аліції.

— Він чудовий, — дівчина гарячково шукала потрібні слова, але нічого відповідного не спадало на думку. — Чудовий... — знай повторювала вона, одягаючи браслета на тонкий зап'ясток.

— Це ти чудова, — засміявся Роберт, який більше не хвилювався долею хамелеона. Був упевнений, що Аліція знайде для нього час і дбатиме про своїх плазунів, які щасливо розмістилися на її засмаглому тілі. Про ящірку, що оселилася неподалік серця, і хамелеона, котрий на тонкій дівочій руці виглядав, немов шляхетна коштовність. Подарована найсправжнісіньким королевичем дуже вродливій королівні.

ЗОЛОТА РИБКА

Аліція прагнула, щоб кожен наступний день тривав без кінця. Але нечуле до її благань сонце робило своє щоденне коло над Крушиною, не зважаючи на друзів, що поринали в розмови.

— Я не хочу повертатися! — скаржилася вона, коли після тривалої прогулянки обоє наближались до старого містка, що насилу боронився від хвиль. — Щойно подумаю про порожнє помешкання, усі ці середи, коли в мамі збирається галасливе товариство божевільних перекладачів і письменників, про обіди з татом щочетверга, де я почуваюся напруженою, мов струна, мені відразу хочеться заховатися в копиці сіна.

— Ти вже за чотири місяці приїдеш, — Роберт удивлявся в ледь помітний дикий пляж по той бік озера. — Спершу будуть свята, потім зимові канікули, а тим часом можемо писати одне одному листи. От тільки, — почухався він за вухом, — я роблю жахливі помилки. Хіба що дозволиш нотами писати, — його широка посмішка зовсім не розвеселила Аліцію.

— Не люблю жодних прощань, — зітхнула вона. — Може, це подитячому, але я завжди думаю, що коли люди розстаються, то розстаються і їхні почуття.

— Ну, не знаю, — Роберт дивився на свої долоні, до яких прилипли білі піщинки. — Коли померла мама, я думав, що більше ніколи не буду щасливим. Я розстався з нею назавжди, та насправді не розстався зовсім. Ми часто собі розмовляємо. Я розповідаю їй навіть те, чим ніколи б не поділився з батьком. Про тата теж їй розказую. Завжди,

коли серджуся на нього, то жалюся мамі. Може, колись, як виросту, то не розповідатиму їй такого, але поки що не можу. Сам би я цього не витримав...

— Якби ти міг попрохати золоту рибку здійснити одне-єдине бажання, то певне хотів би, щоб знову була мама.

— Цього б я хотів найбільше, — Роберт споважнів і втупився в дошки помосту. — Та я б волів, щоб моє бажання було реальним. Лише таке може збутися.

— Тоді яке саме?

— Щоби батько перестав пити. Занадто звичайне, еге? — хлопець сумно всміхнувся. — А твоє бажання?

— Якщо воно мусить бути реальним, то не може стосуватися батьків. Швидше, дідуся й бабусі. Я б хотіла жити в них.

— Ні-і-і, це ж не бажання, а звичайна втеча з дому.

— Цікаво, про що б ти мріяв, якби був на моєму місці, — набурмосилася Аліція. З-над озера війнуло холодом, тож дівчина щільніше закуталася светром.

— Хіба я знаю? — Роберт замислився, крадькома позираючи на Аліцію. — Може, я хотів би мати таку силу, яка змушувала б дорослих отямитися, щоб до них повертався розум? І щоб вони самі збагнули, як вони нас лажають. Скільки сорому завдають! Нічогенька мрія, га?

— Я б сама краще не вигадала, — заздро прошепотіла Аліція.

— У мене є дещо для тебе, — дівчина сягнула до торбини з купальником і витягла акуратний пакуночок в екологічному папері. — Усі канікули чекала, щоб тобі віддати, — сказала вона ледь докірливо, бо чомусь по-іншому не могла вручити Робертові подарунка.

Хлопець мовчки розв'язав пакунок.

— Біографія Вівальді! — зрадів він. — Звідки ти знала? — подив у його голосі змішувався з радістю. Аліція намагалася зрозуміти, що переважало. І дійшла висновку, що всього було саме стільки, скільки й треба, щоб вона почувалася щасливою.

А коли вони, обнявшись, поверталися від озера, і дівчина сміючись, розповідала йому про Батьківську раду, яка виступила з вимогою вилучити зі шкільної бібліотеки «Гаррі Поттера», Роберт, замість сміятися разом з Аліцією, лише міцніше стиснув її руку. Аліція вже було подумала, що він, може, теж схиляється до того, щоб спалити «Поттера» на вогнищі, та в останню мить помітила Робертового

батька, який ледве тримався стежки, що вела до будинку Пухалів. Чоловік був такий п'яний, що не міг оминати кущики при дорозі, і падав на них, мов ганчір'яна лялька.

Знічена Аліція продовжувала базікати. Лише так вона могла вдавати, що на стежці немає старого Пухали, котрий судомно чіплявся за стовбури невисоких грабів.

Проте він там був. Крім того, Аліція й Роберт не могли пройти повз нього непоміченими.

— Пробач, але ти сама бачиш, — мабуть, Роберт почувався жахливо. Аліції було препаскудно, тож і йому не могло бути краще. Але жоден м'яз на Робертівому обличчі не виказав роздратування чи сорому. Лише очі потемніли, раптово стали темно-зеленими.

— Я мушу ним зайнятися, бо знову прийде весь у синцях, — мовив хлопець звичайним тоном, ніби йшлося про маленького шибеника, за яким треба постійно стежити.

— Я можу тобі допомогти? — Аліція із жалем відпустила Робертіву руку.

— Мені? Мені допомагати не треба. Я собі раду дам, — гнівно сказав Роберт. — Батько теж повинен сам собі допомогти.

І рушив до Пухали, який похитувався, схопившись за дерево край дороги.

* * *

— Він був чудовим ветеринаром, — зітхнув дідусь, коли за вечерею Аліція згадала про прикру зустріч. — І до спиртного схильності не мав. Якби Марися була жива, цього б не сталося. Але він помер разом з нею. Ніби йому сили забракло в цьому порожньому світі, — задумливо додав дід.

— Здається, Роберт його й зараз дуже любить, — мовила Аліція. — Сказав мені, що в золотої рибки попрохав би саме цього. Щоб тато перестав пити.

— А чого б він мав не любити власного батька? — неприємно здивувався дідусь. — Пухала не ледащо. Він хвора й нещасна людина, а коли тверезий, то так гарно грає на скрипці. Серед ветеринарів теж ніхто з ним не міг зрівнятися. Залишається сподіватися, що колись він зненавидить свою слабкість і протверезіє. Заради себе й Роберта.

РОЗСТАВАННЯ Й ЗУСТРІЧІ

— Не люблю я розставань, Панно Фризуню, я тобі вже сто разів про це говорила!

Фризуня невпевнено позирала на Аліцію. Мабуть, у своєму коров'ячому житті вона ще не бачила заплаканих дівчат.

Махнула хвостом, ніби втішаючи, і продовжувала дивитися на свою подружку великими, мов глибокі озера, очима, очікуючи якихось пояснень.

— Давай домовимося: я не від'їжджаю, а просто на трошки зникаю. А ти, доки мене не буде, чесно давай молочко, щоб дідусь і бабуся мали вдосталь своїх жахливих пінок.

Цього разу Фризуня озвалася обуреним муканням. Їй багато чим можна було дорікнути. Хоч би й тим, що вона досі вдавала непокірного шибеника. Проте на брак молока у її вимені не міг би нарікати навіть найвимогливіший господар.

Аліція ще раз поплескала корову, яка ніжно вдивлялася в неї, і сумно попленталася додому.

— Невдовзі повернешся до нас, Аліціє, — бабуся теж силкувалася здаватися веселою, і чомусь дуже повільно збирала онуці торбину з домашніми ласощами. — Я трохи хвилююся, що тато не може по тебе приїхати. Ну, але мабуть, трапилося щось справді важливе... Поцілуй його від нас. І передаси йому цей яблучний пиріг, він так його любить, — бабця зашаруділа черговим згортком, який поклала до великої торбини.

— А я волю їхати потягом, — стонула плечима Аліція. — Принаймні не доведеться провадити силуваних розмов.

— Так уже й силуваних! — бабуся намагалася перетворити все на жарт. — Здається мені, що в нашої панночки нині кепський настрій. А це дуже погано. Особливо зараз, коли до нашої хвіртки наближається якийсь юнак. Зараз виявиться, що він помилився адресою, бо навіщо йому набурмосена панночка? Такого добра в нашому селі в кожній хаті вистачає...

Бабуся не змовкала, хоча Аліція давно вже її не слухала. Вона теж помітила Роберта. Точніше, почула, як він насвистує ту саму мелодію, котру вона сама встановила як рінгтон у своєму мобільному. Дівчина

мимоволі посміхнулася й торкнулася браслета на руці. Ніби хотіла впевнитися, що він на місці.

Роберт теж усміхнувся.

Дідусь і бабуся повільно складали до багажника «Пежо» скромні онуччині валізи, а вона, силкуючись здаватися веселою, говорила Робертові якісь абсолютно неважливі речі. Про те, що дорога займе від сили дві години, іще нині ввечері вона зустрінеться із Сарою, а завтра піде до Фридерика. Що все було чудово. І погода непогана... Що її мейли вже, певне, вилізли з компа й валяються на підлозі, а долішній сусід, пан Грабінський, знову півночі гратиме на кларнеті...

Роберт вислуховував це вимушене щебетання із терплячістю старшого брата.

— Пробач за вчорашнє, — озвався він, коли Аліція переводила подих. — Зате вранці батько порадив мені купити нову скрипку в місті. Бо там вибір кращий, тож у вересні можливо...

Він не договорив, бо Аліція кинулася йому на шию, і вже не було потреби щось додавати й домовлятися.

— Напевне? — запитала вона, перш ніж за нею зачинилися двері блискучого «Пежо».

— Обіцяю, — підтвердив він. І коли авто повільно котилося сільською дорогою в бік шосе, Аліція ладна була дати руку на відруб (ту, із браслетом), що все, що вони проминали: поля, ліси, озеро й небо, і навіть дах поблизького костюлу, геть усе, на чому дівчина зупиняла свій погляд, було зеленого кольору. Ледь притрушене золотавим пилком. Безкрає, як горизонт, до якого навіть дідусь на своїй старенькій машині аж ніяк не міг наблизитися.

* * *

Коли замість тата на вокзалі Аліція побачила маму, то відчула хвилювання. Незалежно від того, що відбувалося в кожного з батьків, вони дуже старалися, аби зберегти поділ ролей та обов'язків, пов'язаних із вихованням доньки. Якщо було зрозумілим, що Аліція живе з мамою, так само було зрозумілим те, що тато привозить її й відвозить.

— Бачу, тато геть утратив апетит, і бабусин яблучний пиріг йому більше не смакує, — Аліція притулилася до мами й лише зараз

усвідомила, як сумувала за нею, просто зовсім потайки, ніби в цьому соромно було зізнатися дорослій людині.

— Тато неодмінно зрадіє. Просто він не міг тебе нині забрати. Але я попрохала Мамоня,^[1] щоб відвіз нас додому. Дивися, он він стоїть за рогом і сигналізує нам фарами.

— Мамонь! — завищала Аліція. Вона обожнювала інженера, який завжди вирушав у який-небудь рейс, наче герой відомого фільму, тому тато з мамою так його й прозвали. Веселий товстун Мамонь щиро розплакався, довідавшись про розлучення батьків Аліції. Щоправда, він тоді був трошки напідпитку, але переконував, що й тверезим зронив би не одну сльозу.

Аліція кинулася йому в обійми.

— Привіт, моя принцесо! — вигукнув він, углявши дівчину й гучно цьомкнув її в щоку. — А я чув, що наша панночка на траві паслася. Сподіваюся, що в тій траві травки не було, — додав він похмуро. — Бо відразу штанці стягну й по задку наб'ю! — пригрозив він.

За жартом доброго чесного Мамоня крилася особиста трагедія. Аліція й зараз пам'ятала веселого Мацека, який зі своїм татом часто приходив до її батьків пограти в бридж. А пізніше якось зник, й інженер іноді допізна шепотівся з мамою й татом у вітальні. Та нічого це не допомогло, бо за кілька тижнів Мацека ховали, і це був перший похорон, на який Аліція пішла, узявши довгу троянду із чорною стрічкою. Ця троянда й досі стояла в неї перед очима. Квітка запам'яталася більше, ніж болісне прощання з Мацеком.

Він уважався винятково дужим хлопцем. Теж хотів стати інженером, цей маленький Мамонь, як жартома називав його тато. І коли б не наркотики, мабуть став би ним. Ще й сьогодні передражнювався б з Аліцією. Хоча, хтозна? — сумно подумала Аліція. — Нині він міг би, посадовивши на плече маленького сина чи донечку, показувати їм світ. Бо зараз йому було б далеко за двадцять...

Мамонь їхав повільно й насвистував. Щоправда, він не вмів цього робити так гарно й мелодійно, як Роберт, але під цю веселу пісеньку про двох стареньких їхати було дуже приємно.

— Ну, панночко, розповідай! — урвав він приспів. — Що нового в дідуся й бабусі? Як там поживає Фрикаделька?

— Фризуня! — серйозно виправила Аліція, проте відразу приєдналася до мами, яка щиро засміялася. — Вам би в конкурсах веселунів участь брати!

— Я говорила з бабцею по телефону. Вона тебе дуже хвалила, — мама обернулася з переднього сидіння й задоволено глянула на доньку.

— Ти дзвонила? А чому зі мною не поговорила?

— А й справді! Дивина! — мама ляснула себе по стегну. — Я ж могла попросити бабцю, щоб вона майнула з телефоном на берег озера й витягла тебе з води, щоб обмінятися свіжими плітками.

— З ними якраз на селі туго. Ну, хіба що поговорили б про твій Стокгольм.

— Або про твого Губерта. Але Губерт — це не плітка, еге ж?

— Роберт, — виправила Аліція. Мамина помилка її анітрохи не розсмішила.

Аліція замовкла. Машинально поклала долоню на браслеті з хамелеоном. Вона не підхопила тему й була мамі вдячна за те, що та разом з Мамонем заходилася лаяти водіїв перед світлофором, а за мить переключилася на якогось неуважного велосипедиста. Аліції здалося дивним, що мама, яка мала всі риси лайливого польського водія, досі не склала на водійські права.

Дівчина вмостилася на сидінні й заплющила очі. Гарно було мовчати. Думати про Роберта можна було й у машині інженера, але щоб голосно про нього говорити, наче то був несправний світлофор чи роззява-велосипедист, це вже було занадто.

— Нізащо не вгадаєш, що я тобі привезла, — мама аж у долоні сплеснула, згадавши про сюрприз.

— Чашку й тарілку з Мумі-тролями.

— Звідки знаєш? — радість з маминого голосу вмить випарувалася.

— Бо ти найчастіше привозиш мені ці чашки й тарілки. У мене вже три комплекти є, — пояснила Аліція.

— От і чудово! — озвався Мамонів баритон. — Ще декілька маминих поїздок, і в нашої панночки буде гарнющій весільний сервіз із вишуканими малюночками!

КРИХТИ ПИРОГА

Коли Аліція з мамою відчиняли двері помешкання, а знизу їх вітав звуками свого кларнета сусіда, пан Грабінський, дівчина відчула, що радіє поверненню додому. Найперше, що треба зробити, це сісти до компа й упорядкувати пошту. І лише потому відкриє свій найпотаємніший файл, який сама колись назвала «Листи до себе». Цей щоденник, у якому постійно прибувало записів, стільки разів рятував Аліцію від самотності, що став для неї більше, ніж другом. У певному розумінні він був самою Аліцією, бо складався з її слів, переживань та почуттів.

— Сара вже питалася про тебе. Вона прийде завтра, — мама заходилася ладнати швидку вечерю, бо ненавиділа готувати, і якби могла, поставила б пам'ятник виробникам напівфабрикатів.

— Завтра? Завтра я йду до Фридерика. У мене для нього подарунок. Глянь, я сама зробила! — Аліція витягла з рюкзака невеличку рамку з кольоровим фото спритної ящірки.

— Я за нею всі канікули ганялася, а ця хитрунка спокійнісінько мешкала собі біля дідусевого ставка. На щастя, недавно їй забаглося погрітися на сонечку, і вона вилізла зі своєї криївки. А я клац їй дідусевим фотиком! Як гадаєш, малому сподобається? — Аліція дивилася на знімок то здалеку, то знову підносила його до очей. — Вона позувала, як справжня модель! Йому повинно сподобатися! І вся вона така екологічна, сіро-брунатна, як зів'ялий листок салату...

Мама схвально глянула на фотку.

— Непогано! Ти робиш успіхи. Справді, чудовий подарунок. Телефонувала твоя вчителька англійської, запитувала, чи могла б ти перенести урок на інший день. Вона стала бабусею, і хотіла б мати вільні п'ятниці.

— Так, звичайно, можу.

— І ще якісь листівки тобі поприходили. Усі із закордону. Я ще подумала, що ти чомусь уперлася й вирішила проводити канікули тільки на селі. Твої подруги їздять по всій Європі, а тебе навіть до Швеції витягнути неможливо...

— То й що з того, що їздять? — Аліція знову роздивлялася ящірку. — Після вечері я покажу тобі королівство, куди жодна з них не потрапить.

— А яке ж це королівство? — мама поставила перед донькою тарілку з піцою. — Певне, країна вічних бур'янів.

— Королівство природи, — Аліція пригрозила виделкою. — Бур'яни були в молодших класах. Цього року я зосередилася на птахах. Навіть не уявляєш, які вони гарні. На щастя, мені вдалося зібрати доволі таки величенький альбом. Писатиму про них реферат у Хлорели. На конкурс.

Дзвоник у двері о цій порі здивував Аліцію.

— Певне, пан Грабовський, — пожартувала вона. — Зрозумів, що я повернулася й хоче заграти мені вітальний марш.

— Це тато, — мама швидко підхопилася.

— Як це тато? Він же поїхав?

— Ні, не поїхав. Він сам тобі все пояснить. — сказала мама якимсь дивним голосом.

На порозі стояв батько. Аліція ладна була заприсягтися, що протягом канікул він тільки те й робив, що старів. Невиспаний і неголений, він силкувався на якусь усмішку, але вона чомусь не хотіла триматися на його втомленому обличчі.

— Твоє щастя, — кинула Аліція, привітавшись. — Ще мить, і від твого яблучного пирога залишилися б самі крихти. Зроблю тобі каву, — запропонувала вона й рушила на кухню, але тато зупинив її.

— Залишися, Аліціє, мені треба пояснити тобі, чому я по тебе не приїхав.

— Не варто. На світі все-таки існують поїзди, — відповіла, посміхаючись, донька.

— Варто, — заперечив тато.

Аліція не могла збагнути, про що це він говорить. Утямила тільки, що сталося щось погане, якщо вже він відмовляється від кави. Але потайки сподівалася, що це стосується Міс Літа, яка збрала батькову валізу й виставила її разом із власником на сходи. Могло ще статися, що тато перестав бути головним редактором видавництва. Для нього це був би кінець світу, бо до своєї роботи батьки Аліції ставилися, як до членів сім'ї. Але ж не Фридерик! Ніщо лихе не могло торкнутися Фридерика, бо він зі злом не мав нічого спільного. Ніколи! Можна було дорікнути йому, що він шепелявить і перекручує слова, що у свої п'ять років занадто любить пофілософствувати. Можна було сердитися на нього за розібрану на окремі детальки мобілку й за те, що він постійно губив іграшки. Можна було образитися на малого за те, що колись він

зацікавився, чим квіти п'ють водичку, і повитягав із горщиків усі орхідеї. Проте з ним нічого не повинно було трапитися!

Саме тому Аліція плакала, стиснувши долоні в тремтячі кулаки.

— Чому мені ніхто не сказав? Чому лише нині?..

— Ми не хотіли псувати тобі канікули, — батько не дивився на доньку, наче хотів уникнути її сповнених докору очей. — Спершу ми самі не розуміли, що відбувається. Про результати аналізів довідалися лише три дні тому. Вони дуже погані, як я тобі вже казав.

— Знову ви зробили це, аби мені було добре, — прошепотіла Аліція, і сльози потекли по її засмаглих щоках. — Ви самі вирішили, що я можу знати, а чого ні. От лише нікого тепер не цікавить, що я зараз відчуваю. Гадаєте, мені легше?

Ніхто не відповів, запала невблаганна, безжальна тиша, яку Аліція добре знала. Ця тиша завжди припиняла будь-які дискусії.

— Фридерик щодня про тебе питає, — продовжував батько, обнявши доньку за плечі. — Він не любить лікарні, але там усі від нього в захваті.

— А... Клаудія? — Аліція глянула на тата очима, повними сліз. Нажахано усвідомила, що Міс Літа сидить зараз сама-самісінька в пустому помешканні. І мабуть, анітрохи не скидається на Міс Літа...

— Вона дуже мужня. Багато часу проводить із Фридериком. Навіть навчилася посміхатися. Твоя мама теж нам дуже допомагає. Ну, а тепер, коли ти повернулася, усім нам буде легше.

— Ящірка видужає, от побачите! — Аліція вчепилася в батьків благальним поглядом, але вони, із якихось невідомих їй причин, продовжували штивно сидіти на канапі й поводитися так, наче в кімнаті була тільки ця канапа й вони, більше нікого.

Лише пізно вночі Аліцій увімкнула комп'ютер і відкрила свій щоденник.

ЛИСТИ ДО СЕБЕ

Я хотіла написати до Тебе листа, Роберте. І подякувати за останні дні канікул. За те, що Ти завжди з'являєшся, коли я заплющую очі. Тоді я можу побачити Тебе набагато виразніше, ніж коли ми сидимо разом на містку. Мені хотілося написати до Тебе відразу після повернення до міста, написати до Тебе й про Тебе. Та муситимеш

вибачити мені зміну теми. Учора ввечері до нас прийшов тато й розповів про Фридерика. Про те, що мій брат дуже хворий. Не питай мене, як це сталося. Я сама ставлю собі десятки безнадійних запитань, і на деякі з них навіть не хочу знати відповіді. Скажу тобі лише, що Міс Літа помітила якісь зміни в поведінці малого. Вирішила, що з ним щось негаразд, і відразу пішла до лікаря. А додому повернулася вже сама. По піжамку Ящірки. Ти не повіриш, але тато сказав, що Фридерик попрохав принести ту, котру я йому подарувала, із покемоном. Батьки, звісно, задля мого добра, не розповідали мені нічого до кінця канікул. Я почуваюся жахливо, особливо, коли подумаю, що я влаштувала пташині сротосесії, а він страждав, бо довелося робити якісь болючі обстеження й дивні тести.

Закінчуватиму, Роберте. Завтра хочу віднести Фридерикові той подарунок, про який Тобі розповідала. І за ніч мушу обдумати все від початку. Щоб навчитися посміхатися так, як Клаудія. Подумати лишень, іще вчора в мене не було із цим жодних проблем. Досить було подумати про Тебе, і усмішка сама собою з'являлася на моєму обличчі. Не можу написати Тобі, що кохаю Тебе, бо це слово чекає особливої нагоди. Та що ти скажеш, якщо напишу, що Ти мені найдужче подобаєшся?

P.S. Я нікому досі про це не говорила, та коли довідалася, що мій брат важко хворий, подумала, що може, це моя провина. Адже коли він народився, я бажала йому поганого й обіцяла собі, що він ніколи не буде для мене братом. Бо звідки було знати, що він стане для мене таким важливим? Кого люблять просто за те, що він є?..

ГІРКИЙ СМАК ЦИТРИНИ

Побачивши Аліцію, Фридерик зісковзнув з ліжка швидше, ніж будь-яка ящірка, і кинувся сестрі на шию.

— Добре, що ти прийшла, бо я вмю робити, як мотор, — щасливо прошепотів він їй на вухо. — А знаєс, що мені роблять справзні уколи? Два справзні і один несправзній?

— Несправзній? — Аліція насилу намагалася вкласти малюка в лікарняному ліжку.

— Той несправзній робить мені Патрик. Він так любить сципати, сцо потім я плацу і плацу...

— А це що таке? — під світлим братиковим чубом Аліція помітила фіолетовий синець.

— А, то таке! — малюк зневажливо махнув рукою. — То взе старе! Бо вцора мені не вийшло робити як мотор і була аварія.

— Глянь, що я тобі принесла, — Аліція повільно розгортала фото з ящіркою.

— Я сам, — малий нетерпляче простягнув рученята до подарунка.

— Патрик, дивись! Це ящірка! Це я! Мамо, дивись! — малий у захваті ляскав долоньками по рамці.

— Щойно видужаєш, поїдемо туди, де вона живе, — пообіцяла Аліція. — Я тобі покажу таке місце...

— Завтра? — малий благально глянув на усміхнену Міс Літа.

— Так швидко навіть Святий Миколай не видужає, — пояснила синкові Клаудія, відриваючи погляд від ящірки.

— Непогано, — коротко сказала вона, і Аліція зашарілася від гордощів. Вона вже познайомилася із системою оцінок Міс Літа. «Непогано» означало мало не захоплення.

— Ще декілька таких ящірок, і ми разом знімемо фільм, — додала вона, намагаючись бодай трохи прибрати безлад на Фридериковій тумбочці.

— Мамо, не ціпай! Це виска на аеродромі! — вигукнув малий, коли мама вирішила прибрати порожню коробку з-під соку.

— А це? — Міс Літа потрусила порожньою торбинкою з-під цукерок.

— Це ангари!

— А тут у нас що? — Клаудія кивнула на висхлі шкуринки фруктів, розкидані по всій тумбочці.

— Солдати й інопланетяни. І позезники. Позезники це яблуцні, а солдати — ківі, — невтомно пояснював Фридерик з усією серйозністю своїх п'яти років.

— Ну, нічого не вдієш. Ти просто приречений жити в такому безладі, бо я ж не можу викинути на смітник увесь твій світ, — зітхнула Міс Літа й обняла синочка.

Поверталися разом машиною Клаудії. Міс Літа їздила таким кумедним авто, яке в найкращий період свого життя вирізнялося

чималеньким горбом, а зараз, насамперед тим, що ніколи не бувало в автомийках.

Аліція любила цю машину. Щоправда, усередині завжди доводилося пильнувати, щоб не всістися на Фридерикових черевиках або купі дисків, зате з магнітофона линула чудова музика. До того ж, гучна, бо Міс Літа ніколи не зважала на децибели. Та сьогодні обидві слухали тихий, сумний блюз, і мовчки перетинали головні магістралі міста.

— Заскочимо на каву? — Клаудія не дивилася на Аліцію, вправно обганяючи повільного «Фольксвагена».

— Звичайно!

Аліція сама здивувалася своїй готовності. Ще зовсім недавно така пропозиція не викликала б у неї нічого, крім обурення. А нині вона мало не чекала на запрошення. Їй зовсім не хотілося розставатися з Міс Літа біля будинку. Вона була їй потрібніша за батька. Навіть трохи більше за маму. Були часи, коли Аліція звинувачувала Клаудію в розлученні батьків, а потім, коли мама зізналася, що власне, це вона була ініціаторкою розлучення, зненавиділа Клаудію ще більше. Це була єдина можливість вилити свою злість на того, хто став між її батьками, а на додачу виявився Богом духа винним. — Найважче погодитися з тим, що винними виявляються наші близькі, — подумала Аліція, блукаючи в спогадах з почуттям легенького зніяковіння. Вони знайшли вільний столик у «Зеленій веранді», улюбленій кафешці кінематографістів. Клаудія піднесла догори два пальці, ото й було все замовлення. Приємно було дивитися, як пара відомих акторів і тележурналіст широко посміхаються до Клаудії, а офіціантка вмить біжить до них із тацею, на якій стоять два чудових еспресо. У товаристві Клаудії Аліція відчула себе такою важливою, але подумала про маму, і вся її радість випарувалася.

— Гарний браслет, — Клаудія хлебтала каву, як кінь воду, але їй це, як не дивно, личило. Нині вона геть не скидалася на Міс Літа. Швидше на колишню Міс. Змучена, у пожмаканій лляній сорочці. На джинсах Клаудії Аліція помітила іржаві плями від розливої кави й навіть масні сліди яєшні, котру запевне поглинали поспіхом. Крім того, день видався дуже теплий і вовняний светр, який Клаудія накинула на вузькі плечі, був явно зайвим.

— Останнім часом я недосипаю й нічого мені не хочеться, — відповіла вона на німе питання Аліції.

— Мені теж нічого не хочеться. А цей браслет... Подарунок від Роберта. Я його вже певне сто років знаю, — додала вона швиденько, щоб Міс Літа собі, бува, нічого не подумала.

— Сто років, нічого собі! — Клаудія блиснула зубами, але в її очах, як і раніше, чаївся сум.

— Ми б могли зробити графік чергувань біля Ящірки. Матимеш більше часу, — несміливо запропонувала Аліція.

— Нічого не вийде, — зітхнула Клаудія. — Я не можу всидіти вдома, про відпочинок узагалі мовчу! Навіть у власному ліжку мені здається, що я досі сиджу в лікарні.

— Я читала в інтернеті, що зараз роблять різні трансплантації. І що донором найчастіше стає хтось із найближчої рідні. Я могла б, — Аліція благально глянула на Клаудію. — Я дуже цього хочу... Я здорова й сильна...

— Класно, що ти про це подумала, — Міс Літа втупилася в дзеркало, що прикрашало вхід до кафешки. — Фрицек навіть гадки не має, яка в нього суперова сестра, — схвально додала вона. — Та бач... Якби ж то цього було досить, я б ладна була дати себе на шматочки порізати. І твій батько теж. Річ у тім...

Голос Клаудії зірвався, тому Аліція швиденько потягнула її за рукав лляної сорочки.

— Клаудіє, ходімо, замовимо собі мінералку із цитриною. Я тобі раніше не казала, але я найдужче люблю таку цитрину. Замовимо?

Клаудія потупилася, а коли підвела голову, була такою, як і завжди. Ледь байдужа, трішечки сонна й геть звичайна.

— Гарна ідея, — кивнула вона й знову зробила кілька кумедних жестів у бік тямущої офіціантки.

І коли вони витягали кружальця цитрини з вузьких склянок, півкав'ярні із симпатією стежило за їхніми зусиллями.

Аліція повернулася додому пізно. Мама вже знову засіла у своєму кабінеті. Розгублена, неуважна, вона блукала заплутаними стежками життя Астрід Ліндгрєн, і насилу відірвалася від комп'ютера, щоб вислухати коротку розповідь доньки.

— Забігала Сара, — кинула мати з-над клавіатури. — Трошки почекала, але кудись поспішала, здається, на якийсь концерт.

— Завтра побачимося, — машинально відповіла Аліція. — Я була з Міс Літа в кав'ярні, — невпевнено додала вона, очікуючи на мамину реакцію, але мама, здавалося, не чула. Вона продовжувала нишпорити в приватному житті улюбленої письменниці й чітко вистукувала на моніторі історію чийогось життя.

САРА, СВІТЛО Й ТІНЬ

— Якось мені не по собі, — зітхнула Сара, коли Аліція мужньо, хоча й ледь тремтячим голосом, закінчила свою розповідь про відвідини Фридерика.

Сарин погляд зупинився на бамбукових ролетах, які Аліція любила опускати, коли на душі в неї було незатишно. Так, наче відгороджувалася цим від усього світу. Нині ролети теж були низько опущені, наче прапор на знак поразки.

— Власне, я не знаю, що сказати, — додала вона, помовчавши, і за цю щирість Аліція була Сарі вдячна.

— Розкажи, що в тебе, — мовила вона, порушивши дратівливу тишу, і навіть підморгнула подрузі.

— Два місяці каторжної роботи, і нігті хоч викинь! — Сара простягнула свої засмагли, темні долоні. — А вони були в мене такі гарні! — зітхнула юна тоном дурненької Дорці й, так само, як вона, закліпала віями.

Дівчата засміялися.

— Ото вже буде, щойно Дорця повернеться з Карибів! — здригнулася Аліція, згадавши однокласницю.

— Ах, які в мене були чудові канікули! А на пляжі всі мене зачіпали. Боже, це такий кошмар!!! Вас не чіпають, то ви й не знаєте, як це жахливо! — Сара перевтілилася в Дорцю без найменших зусиль. На додачу, її міміка й жести були такі самі, як у тієї.

— Господи, невже ми так її не любимо! — Аліція недовірливо похитала головою. Наче ця зневага була чимсь страшенно ганебним.

— А за що її любити? За те, що вона вічно хизується власною тупістю?

— Треба в Бориса запитати, за що вона йому подобається. Здається, він геть здурів від неї й цілі канікули працював, копаючи якісь рівчаки. Щоб купити собі прикид, як у молодого Цуговського.^[2]

— Цуговського? — Сара не вірила власним вухам.

— Так, бо Дорця шаленіє від «братів Ц». Борис навіть вивчив кілька їхніх пісень напам'ять...

— Борис? — Сара раптом перелякано глянула на Аліцію. — Ти переконана, що саме Борис?

— Ні... Не знаю. Може, я щось переплутала, — Аліція зніяковіла, усвідомивши, що під кінець навчального року Сара чомусь дуже часто згадувала про Бориса, і його ім'я вигулькувало в розмовах частіше, ніж будь-яке інше. Можна сказати, що аж занадто часто.

— Мабуть, я помиляюся! — Аліція підшукувала відповідні слова. — Здається, Моніка мала на увазі Кшися. Зрештою, вона завжди говорить забагато, а потім виявляється, що все це дурня. Ти помітила, що вона цим нагадує нашу вчительку фізкультури?

Але Сара заглибилася у власні думки й лише обміркувавши щось, глянула на Аліцію, посміхаючись, як завжди.

— У будь-якому разі, мене не цікавить ця бліда подоба Цуговського, — пирхнула вона. — Навіть, якби Борис перетворився на двох братів одночасно, мені байдужісінько.

Аліція потупилася, бо в Сариних словах не було притаманної подрузі щирості.

І раптом між нею й Сарою запала мовчанка. Дуже схожа на ті, у яких тонули колись батьки Аліції.

— Підніми цю ролету, бо сидимо тут, як у шахті.

Аліція простягла руку до мотузка й дозволила призахідному сонцю розлити на стіні теплу пляму.

— Була би класна фотка. Посміхнися! — долоні Аліції вже фоткали обличчя подруги. — Частина Сари на сонці, частина в тіні... — вона вдала, що наводить об'єктив. — Клац, — мовила вже голосніше. Але Сара навіть не спробувала звично позувати до вдаваної фотографії, і Аліція із жахом подумала, що подруга виглядає зараз так, наче впала у викопаний Борисом рівчак.

Вона вже зрозуміла, що її плани зійшли нанівець, що про власні канікули вона й словом не прохопиться, а ім'я Роберта навіть не наважиться вимовити. Немає на те ради. Бувають такі моменти, коли власне щастя аж проситься, щоб комусь у ньому звіритися. Проте радість від того, що вона хотіла поділитися із Сарою своїми переживаннями, згасла.

Зрештою, я могла хоча б натякнути про нього, — думала Аліція. — Але ж неможливо натякнути так, щоб не посміхнутися, щоб голос не затремтів, очі не засяяли. І як почуватиметься Сара, яку я щойно позбавила ілюзій, а відразу потому приголомшу її власною радістю? Ні, — вирішила вона. — Робертові доведеться почекати, перш ніж він перетвориться на неодмінну тему пообідніх розмов. Спершу Фрицек. Потім Борис. Решта не має значення.

— А як там у Крушині? Роберт був? — Сара спробувала придушити гіркоту, яка щойно зринула в її серці. — Класний у тебе браслет.

— Дідусь із бабусею подарували, — відповіла Аліція, втупившись у крісло. — Так собі... дурничка. А Роберта не було. Теж працював, — додала вона, дивлячись, як Сара змагається зі шнурівками своїх тенісок.

— Забіжу днів через два. Я й досі працюю, і скажу чесно, мене вже від помідорів нудить. Та що там! — знизала вона плечима. — Однаково не зрозумієш, бо доля тобі в руку дає браслети, а не помідори, щоб їх важити.

І вже у дверях Сара знову зупинилася.

— Геть забула. Уявляєш, із ким на нашій вулиці прогулюється Костек Бонк?

— То він більше не у в'язниці? — Аліцію здивувала докладна біографія Бонка, яка зростала разом із ними.

— Ще не у в'язниці! — спростувала Сара. — Поки що він ходить з тією класною дикторкою, яка розповідає про погоду! Дивлюся на них з балкона й думаю, що коли б вона знала, яку штуку втнув Костек панові Малині...

— Ти ж казала, що він йолоп! — обурилася Аліція.

— Мій батько сказав, що зараз підвищений попит на ідіотів і в Бонка є всі шанси. Побачиш, його невдовзі по телеку покажуть! І тоді Малина виставить на аукціоні раковину, до якої Бонк йому націняв. І за ці гроші зробить собі нову ванну. Та ще й із джакузі!

Сара легко збігала униз, долаючи по кілька сходинок відразу.

Аліція залишилася сама з Костеком Бонком і раковиною пана Малини. Проте дівчина піддалася фантазії й вирушила на пошуки Роберта. Досить було міцно заплющити очі, щоб підглядіти його

хлоп'ячу самотність. І вирішила, що краще залишитися із цією уявною картиною, яка переважила всі прикрі моменти цього дня.

МІСЦЕ ДЛЯ ЯЩІРКИ

— Якщо ти взе прийшла, то скажи Патрикові, що я зовсім не схозий на морду свиняцу, а на тебе! — Фридерик сердито розмахував зубною щіткою й ледь не плакав.

— Ну звичайно, ти ніяка не свиняча морда! — Аліція міцно обняла брата.

— Привіт, Патрику! — посміхнулася вона до набурмосеного сусіди Ящірки. — Що там таке із цією свинячою мордою?

— Коли він мені наказав бути арабським конем. А я не хочу бути арабським!

— А ким ти хочеш бути?

— Конем, але звичайним. І щоб він не смів мені розчісувати цією щіткою гриву!

— Треба доглядати свого коня, — заявся Фрицек. — Я його тільки тресецьки поцесу. Це болить менше, ніж уколи!

Аліція швиденько витягла з торбинки протиконфліктний набір і простягнула малюкам два однакові автомобільчики.

І здивувалася, що раптом перестала існувати для щойно посварених сусідів, які зараз дружно прокладали на своїх ковдрочках дорогу із перешкодами, котрі сумлінно долали, вдаючи гуркіт двигунів. Лише тоді, коли Фридерикова машинка застрягла в пружинах матраца, малий пригадав собі про сестру.

— Візьми мене на прогулянку, — попрохав він. — На справжнє повітря.

— Тут теж справжнє, — серйозно запевнила його Аліція й роззирнулася палатою. Фрицек і Патрик, без сумніву, були тут найздоровішими дітлахами. Двійко трохи старших хлопчиків спали або лежали, міцно заплющивши очі. Вони були блідіші за свою подушки й зовсім не ворушилися. В Аліції серце стиснулося від жалю.

— Почекай на мене тут, — озвалася дівчина, ніби вони зараз перебували у своєму улюбленому торговому центрі, а не в лікарні. — Побачимо, що можна зробити.

Дівчина тихенько постукала до сестринської. Занадто тихо. Лікарня лякала її, як завжди буває з місцем, повним лихих таємниць. Картаючи себе за несміливість, Аліція відчинила двері.

Молоденька медсестра, помітно втомлена, щиро посміхнулася до неї.

— Ну звичайно, пані, ви можете взяти його на прогулянку! — відразу погодилася вона.

— Не треба звертатися до мене «пані»! — Аліція перелякалася, що її переплутали із Фрицековою мамою.

— Ми так усім завжди кажемо! — медсестричка продовжувала широко посміхатися. — Зараз мамочки бувають такі молоді, що можна ляпнути щось не те.

Аліція повільно провела Ящірку біло-бежевими коридорами, думаючи, що це навіть приємно, коли тобі, наче дорослій, кажуть «пані». Тепер і вона викликає повагу!

Знайшла затінок під великою старою липою й розстелила на траві свого кольорового светра.

— Місце для Ящірки! — і жартома вклонилася братові, наче юному принцові.

— От-от, — Фридерик голосно зітхнув, — про таке повітря я просив, — і вдячно глянув на сестру.

Аліція намагалася не дивитися на його худенькі рученята й не бачити запалих очей. Рум'янці, які були на Ящірчиних щічках ще кілька місяців тому, кудись зникли, і худеньке личко виглядало сумним і бліденьким.

— Розкажи мені, як ми разом поїдемо на село.

— Поїдемо потягом. У купе сидітимеш біля вікна.

— Але не в спеціальному кріслі?

— Звісно, ні, сидітимеш як усі. Покладеш ногу на ногу й чекатимемо на кондуктора.

— А він великий?

— Хто? А, кондуктор! Так, авжеж, великий, і в нього синій кашкет...

— А який він?

— Гм-м-м, — Аліція насилу пригадувала деталі й нарешті зосередилася на козирку.

— У мене тез є такий із козирком. Мозе, я стану кондуктором? — задумався малюк. — Знаєс, со? — сказав він раптом. — Як не помру, то буду.

Вітер затріпотів волоссям Аліції, і воно впало їй на обличчя. Дівчина була вдячна вітрові.

— Тоді я тобі скажу, що ти неодмінно будеш кондуктором, — Аліція стягувала волосся гумкою й силкувалася говорити звичайним голосом. — І щоб ти знав, — додала вона переконано, — у лікарні люди не помирають, а лікуються.

— А Патрик каже, що вмирають. Коли помер Тобіас із насої палати, то всі плакали. Я тез, — похвалився він. — Але найбільше його сестра. Вона так голосно плакала, що Зося сказала їй іти геть.

— Яка Зося?

— Медсестра.

— Медсестра? Тоді ти повинен казати «пані Зося»! — Аліція нахмурилася.

— Але я її люблю, — присоромлено зізнався Фридерик і продемонстрував у посмішці молочні зуби.

Аліція скуйовдила братову чуприну.

— А своєму Патрикові скажи, що всі колись помруть. Ми поки що не можемо, бо повинні поїхати на село. Там на тебе чекає Панна Фризуня. Крім того, ти повинен стати кондуктором, — нагадала вона малому.

— Так, — підтвердив він, уже заспокоївшись, проте цього дня жодного разу так і не всміхнувся до Аліції.

Додому її відвозив тато. Він щодня провідував Фридерика й прекрасно давав собі раду з його чимраз складнішими запитаннями. Йому гарно вдавалося розсмішити малого й жартувати з ним.

— У мене так не виходить, — поскаржилася Аліція татові, мало не плачучи. — Я весь час боюся, що Ящірка запитає мене про свою хворобу. Я нині сама ледь не вмерла, коли він почав говорити про смерть!

Тато довго мовчав. Лише міцніше затиснув руки на кермі й утупився порожнім поглядом у далечінь, на потік автомобілів, які тонули в серпневих сутінках.

— Сонечко, тобі лише здається, що я даю собі раду, — неголосно кинув він. — Насправді я страшенний боягуз і геть не вмю

розмовляти з Малим. Я швидше від нього втікаю. Клею дурня, мов старий блазень, а коли відчуваю, що він мене от-от викриє, швиденько забираюся звідти. Отак...

Почувши, що Аліція повернулася, мама насилу відірвалася від комп'ютера.

— Угадай, яка сторінка? — запитала вона доньку.

— Ого! Мабуть, нині тобі гарно писалося! — Аліція легенько обняла маму. — П'ятдесят шоста?

— Уяви собі — шістдесят п'ята! З'їж що-небудь! Я купила курку. Її досить на кілька хвилин покласти до духовки.

І мама рушила в черговий бій за наступну сторінку, щоб залишити на ній біографію, сповнену болю й любові, страху й мужності. Зовсім, як у житті. Курка виглядала жахливо, а її задерті мертві ніжки вбили в Аліції ту крихту апетиту, яку вона спромоглася в собі знайти. Дівчина витягла з холодильника солодкий сирок і подалася з ним до свого комп'ютера.

ЛИСТИ ДО СЕБЕ

Відтоді, як я перестала ненавидіти Міс Літа, то помітила, що ми навіть трохи схожі одна на одну. Зовні суворі, а всередині м'які, як недоварені яйця. Ніби й цинічні (яке гарне слово!), проте насправді перебуваємо глибоко в собі, щоб ніхто нас не скривдив. Тепер, коли Ящірка захворів, я бачу це ще чіткіше, і мені навіть трохи прикро, що ані мама, ані тато не розуміють мене так добре, як Клаудія.

Навіть браслет помітила тільки вона. Ну, і ще Сара, але Сара завжди зауважує, коли я одягаю щось нове. Іноді мені навіть здається, що вона мені трохи заздрить. Але коли я позичаю їй якісь речі, вона ніяковіє через ту свою заздрість.

Власне, нині я збиралася писати не про Міс Літа, і не про Сару, а про своїх батьків. Тато нарешті цілком щиро зізнався в тому, що він боягуз, і коли я замислилася над його словами, то зрозуміла, що він правий. У нього є причини боятися! Він із Фрицеком не розмовляє, зате старається його будь-що розсмішити. Ніби він не тато, а клоун з Макдональдса, який веселить дітей на дні народження. Ото й усе. А мама? Здається, вона ще більша боягузка. Бо чому не розмовляє зі мною про Ящірку, коли я повертаюся? Лише часом кине якесь слово, або втішає мене, немовби я повернулася із Фридерикового похорону, а не з відвідин брата... Так нечесно. Щоправда, питання Фрицека для мене болючі, але я намагаюся над кожним замислитися й не плету йому якихось брехонь, сподіваючись, що малий переключиться. Бо він не переключиться, доки буде в лікарні. Нині я це зрозуміла. У лікарні свої закони. І свої теми, призначені лише для тих, хто там перебуває. Мені здається, що коли всі здорові полишають нарешті палати й коридори, хворі починають між собою розмовляти й краще розуміють одне одного. Міс Літа, здається, теж так думає, бо коли ми недавно виходили від Фрицека, вона сказала йому й Патрикові:

— Ну, ковбої, тепер можете дуріти! Але завтра вранці, коли я прийду, обоє мусите стояти струнко! Бо коли я з вами, я тут командир!

— А Аліція не командує? — допитувався Фрицек.

— Вона мій заступник, — відрізала Міс Літа й ми помарширували геть із палати.

ПРОБЛЕМА З РОЗМІРОМ XS

— Не вгадаєш, хто купував у мене нині боби! — Сара не приховувала емоцій, і так енергійно струшувала гривкою, що нагадала Аліції Фридерика, бо малий теж так поводився, коли дивився «Шрека». Теж струшував чубчиком, а репліки осла шепеляво цитував напам'ять.

— Це був... Міхал Вишневський!

— Холодно! — нетерпеливилася Сара.

— «їх Троє» в повному складі! — підвищила ставку Аліція.

— Холодно!

— «їх Троє» з Додою! — вигукнула Аліція, але Сарі було не до жартів.

— Не клей дурня! Я тобі скажу, хто, бо вже не витримую! Дурненька Дорця! *Made in England. How do you do* власного персоною!

Аліція аж рота роззявила від подиву.

— І не роззявляйся так широко, бо виглядаєш, як Костек Бонк біля дошки, — мстиво додала Сара й розсілася на дивані, мов кінозірка перед інтерв'ю.

— Звідки ти знаєш, як виглядав Костек Бонк біля дошки? — Аліцію завжди вражали деталі, які стосувалися Бонка, але нині Сара була особливо нетерплячою.

— Бо в мене розвинена фантазія, — відрізала Сара. — Ну, запитай мене нарешті про Дорцю! — зажадала вона.

— Запитую: невже це правда, що дурненька Дорця купувала в тебе нині боби?

— Уяви собі, аж два кілограми! Але попередила, що вона їх навіть не торкнеться. І тобі відомо, що це правда.

— Щиро кажучи, до її зовнішності боби геть не пасують. Вже радше листок салату чи ананас. Може, помаранча. Навіть яблуко — це занадто банально, — в Аліції зіпсувався настрій. — Не те, що я! Усі канікули на бабусиному горошкові, і якось він моїй сумнівній красі не зашкодив...

— Я тобі ще найважливішого не розповіла! — нетерпеливилася Сара. — Дорця бобів не торкнеться, бо вона в тій своїй Англії забула, що людина час від часу повинна їсти!

— Як це, забула? — іноді Аліція теж воліла забути про мамині морожені напівфабрикати, але хіба що на день чи два, але ж не назавжди!

— Слухай, я в житті не бачила такої худої людини!

— Але ж ще більше схуднути Дорця не могла! Бо більше вже неможливо, — Аліції здалося, що вона впіймала подругу на брехні.

— Мені теж так здавалося, та коли я її побачила, то зрозуміла, що Дорця відшукала в себе нікому не помітні поклади жиру. Мусила щось там знайти, бо як інакше пояснити те, що зараз її взагалі з-за швабри не видно... Знаєш, — Сара спохмурніла, — коли вона стояла отак стояла із цим кульком бобів, то мені навіть хотілося їй занести його додому. Я могла б в одній руці нести боби, а в іншій нашу Дорцю й ще невідомо, що важило би більше! Але мені не можна залишати робоче місце, тож я могла тільки стояти й дивитися, як Дорця йде геть на своїх тонесеньких ніжках.

— Жах! — Аліції перехотілося кепкувати. — Ну скажи, чому канікули наостанок приносять самі проблеми! Я, щоправда, не люблю Дорцю, але краще вже сміятися з її дурості, аніж із хвороби.

— Бідний Борис, — нещиро зітхнула Сара. — Вирядиться, а ля Цуговський заради колишньої Дорці, а ця нова навіть не матиме сили ним захоплюватися.

— Якщо все це про Бориса й Дороту правда, то ми принаймні зможемо переконатися, чи можна на нього покластися в скруті.

— Щось ти перегнула, — Сара докірливо глянула на Аліцію. — Ти про неї говориш, наче вона стала жертвою якогось нещастя, а не власної дурості.

— По-твоєму, анорексія це не нещастя? — Аліція була вражена Сариними словами. — Якби я захворіла, ти теж уважала б, що я страждаю заслужено?

— Ти це геть інша справа, — буркнула Сара, проте вже менш упевнено.

Дівчата марно силкувалися змінити тему. Розмова не клеїлася й рвалася на беззмістовні клапті, котрі ніяк не вдавалося позшивати докупі.

— То я побігла, — Сара неохоче покинула диван. — Моя робота продавчині закінчується. То й добре, — докинула вона. — Мені нарешті перестануть снитися гнилі броколі й вишні, довкола яких літає рій ос.

Аліції не хотілося опинитися віч-на-віч із проблемою Дорці. З маминої кімнати не долинали ритмічне клацання по клавіатурі, і Аліція прочинила двері.

— Працюєш? — навіщось запитала вона, бо мамині очі за товстими скельцями окулярів глянули на доньку майже непритомно.

— Добре, що ти прийшла, — мама пошукала роздруковані сторінки й спробувала нашвидку скласти їх стосиком. — Я саме писала про те, як Астрід ставилася до дітей. Послухаєш цей уривок? Це лише дві сторінки.

Аліція сіла у фотелі. У ньому завжди почувалася безпечною, мов у тихій пристані. Мама сиділа до неї спиною й не могла побачити, як на обличчі доньки вимальовується знеохочення. Мелодійним голосом вона читала давно знайомий Аліції монолог. Зараз посипляться складні й незрозумілі фрази, речення нафаршировані важкою артилерією наукових визначень, а мамин голос підкреслюватиме частини тексту, які на її думку, вдалися найкраще.

Аліція була їй непотрібна. На місці доньки так само могло б сидіти немовля. Мамі було достатньо чути саму себе. Аліція заплющила очі й удавала, що уважно слухає останній абзац. Як завжди, вона майже нічого не зрозуміла. Та коли мама кинула на неї питальний погляд, дівчина схвально покивала головою.

— І як?

— Як завжди. Влучно й переконливо.

— Справді? — мама підняла догори брови.

— Це ж ти фахівець у всьому, що стосується Астрід Ліндгрєн, — тихенько нагадала Аліція.

— Авжеж. Справді, — мама знову схилилася над нотатками. — Перекуси щось, Аліціє, — показала вона в бік порожнього крісла. — Я купила нині дуже смачні запіканки. Досить поставити на кілька хвилин у духовку...

ПАЛЬМА

Серпень згасав у червоному листі дикого винограду, який учепився в старий тиньк лікарняних мурів.

Віднедавна Аліція тепло одягала Фридерика й садовила його під розлогою липою на коцику, який приносила з дому.

— Але без мене ти до Куршини не поїдеш? — допитувався малий, пильно вдивляючись у сестру.

— По-перше, треба казати «до Крушини», — терпляче повторювала Аліція. А по-друге, без тебе я взагалі нікуди не поїду.

— А по-третє? — серйозно глянув на неї Фридерик.

— По-третє, я дуже тебе люблю.

Малий не повірив. Похитав заперечно головою, наче перед ним стояла тарілка з ненависною вівсянкою.

— Тоді чому ти мене звідси не забереш? Патрик весь час пердить під корвдрою і я його більше не люблю.

— Треба казати «пукає», — Аліція ледве втрималася, щоб не посміхнутися.

— У нього завтра репарація, — Фридерик гордо глянув на сестру. — І Кароль виріже йому пухлину.

— Операція, Ящірко. А хто такий Кароль? — Аліції стало прикро, що братиків світ зробився для неї зовсім незрозумілим. А може, він її просто лякав?

— Кароль такий лисий і вирізає пухлини, — Фридерик намагався знизу добратися досередини новенької моделі «Ауді», яку Аліція витягла зі свого бездонного рюкзака. — Патрик каже, що в нього є такі спеціальні нозицки. Я їх не бачив. Бачив тільки, що в нього отут купа волосся, а на голові зодної волосинки, — Фридерик проїхався автомобільчиком по своїх запалих грудях.

— А відколи це ти з лікарем на ти? — поцікавилася Аліція.

— Відтоді, як він мене підключив до струму. У мене тоді було багато різних дротиків, і я був у телевізорі. А ти до мене навіть не прийшла, — пожалівся малий.

— Я ж не знала, що ти в телевізорі! Інакше я б неодмінно прийшла.

— А ти бацила, як мама плакала?

— Ні, що ти! — обурилася Аліція. — Твоя мама ніколи не плаче! Хіба що її хтось образить. Усі плачуть, якщо їх образити.

— Я знаю, — таємниче прошепотів Фридерик. — Вона образилася на Кароля, бо він їй щось тихо говорив, і я не чув, що. Напевне вона

образилася, бо не цула, що він говорив. Треба говорити цітко й не перекручувати слова, правда? — гордо продемонстрував свої знання Фридерик.

— Ну, то й не дивно, що мама плакала. Якби я до тебе весь час шепотіла, ти б теж рознервувався!

— Ще й як! — зрозумівши, що зламати машинку не вдасться, Фрицек дав їй спокій.

— Хто тут проти мене?

Міс Літа стояла в бойовій позі, показуючи стиснений кулак.

— Я! Я! — зраділо вигукнув Фридерик.

— Ти її принесла? — він примружився й уважно дивився на Клаудію.

— Звичайно! — пирхнула вона. Так, немовби їй щодня доводилося приносити Фридерикові горщики із квітами. Клаудія обережно витягнула з торбини рослинку й поставила перед синочком.

— Він хоче сам її поливати, — пояснила Міс Літа Аліції. — Мені не довіряє, та й слушно. Я б уже давно цю бадилину перетворила на сухий букет, якби випадково не вилила в горщик мінералку!

— Це наша пальма! — зраділа Аліція. Вони посадили її разом із Фридериком. Тобто просто запхнули в землю фінікову кісточку. Горщик стояв на підвіконні в кімнаті Ящірки, і Аліція була переконана, що пальма давно приєдналася до решти занехаяних малим садівницьких експериментів. Але рослинка мужню пробилася крізь землю й потягнулася догори.

— У Фрицека просто пунктик якийсь на цій вашій пальмі, — Клаудія засміялася. — Спасибі, що ви мені не виростили кактуса, вагою десь під тонну.

Поверталися утрюх. Скромну процесію очолював Фридерик із пальмою в руках. Говорив до неї щось лагідне й незрозуміле. Аліція й Клаудія вловили лише одну фразу, коли малий переконував рослинку, що в лікарні можна витримати.

— І тобі зовсім необов'язково любити Патрика, — пояснював він зеленим листочкам. — Я його нині тез не люблю. Завтра будемо його любити, добре?

* * *

Аліції не хотілося висідати з автомобільчика Клаудії. Виходячи, вона явно зволікала, повільно закривала рюкзак.

— Ти так тягнеш, ніби хочеш поговорити, — буркнула Міс Літа.

— Було б непогано, — наважилася Аліція.

— То чого вийшла? Застрибуй. Я знаю таке місце, де можна їсти руками. Що скажеш?

— Супер! За умови, що це не заморожені напівфабрикати.

— Ой, якщо я на цьому розуміюся, то для напівфабрикатів потрібна бензопила, а не руки, — засміялася Клаудія, спритно прилаштовуючись у вервечці машин.

У забігайлівці пахло східними прянощами. Відвідувачі й справді брали шматки м'яса пальцями і їли, поливаючи тайським соусом.

— Як у дитсадочку, — засміялася Аліція, роздивляючись за вільним столиком. Знайшла його біля вікна, подалі від тибетської музики й галасливого офіціанта.

— Може, це неумдро, питати за їжею про те, чому хтось не їсть. Тобто про анорексію, — почала Аліція.

— Питання ніколи не бувають дурними, — Клаудія скинула босоніжки й вмостилася на стільці. Чекала.

Саме це подобалося в ній Аліції найдужче. Міс Літа вміла слухати, якщо її прохали. Не квапила й не розпитувала. Поводилася так, ніби слухати їй було так само приємно, як і говорити. У цьому навіть тато не міг із нею зрівнятися, бо будь-яку спробу поговорити він сприймав надто драматично.

— Так-от, Сара, ти знаєш, яка...

— Знаю, ця задирака.

— Ага. То вона нині бачила нашу однокласницю, Дорцю. І каже, що ледве її впізнала, настільки Дорця схудла. Зрештою, із нею вже минулого року можна було поговорити хіба що про дієти й калорії. А тепер вона повернулася з Англії і, здається, немає одєжини такого розміру, який би з неї не спадав. І якщо це правда, то в неї може бути анорексія.

Аліція перевела подих, як після нелюдських зусиль, а Клаудія продовжувала мовчати, уважно дивлячись на дівчину.

— А ти цієї Дорці не любиш, га?

— Взагалі-то я за нею не гину. Але нічого поганого вона мені не зробила. Я не знаю, як поводитися, коли ми зустрінемося в школі.

— У мене теж була така однокласниця, — Міс Літа примружила очі, наче силкуючись відтворити її вигляд у пам'яті. — Весь клас називав її Тичкою. Просто, задля сміху. І навіть коли вона лежала, така геть пласка, як дошка, що її навіть не було помітно під лікарняною ковдрою, ми й далі продовжували своє...

— І вона дуже схудла?

— Більше не буває. Вона просто померла. І знаєш... мабуть, вона померла ще й тому, що її подружкою була я, а не ти...

— Чому? — не зрозуміла Аліція.

— Бо так, — Клаудія зітхнула. — Жодна з дівчат у нашому класі не подумала, як з нею поводитися. Тичка, та й годі! У ті часи ніхто гадки не мав, що існує така хвороба. Про голодування шахтарів, звісно, усі чули. Але про недугу нічогісінько, — Клаудія не намагалася вдавати розкаяння, проте Аліція відчувала, що їй важко про це згадувати.

— Та звісно! — заступилася вона за Клаудію. — Звідки ти могла знати?

— Бачиш... Про якісь речі можна не знати, але треба мати інтуїцію. Чи то пак, чуйку, як у вас кажуть. Я не знаю, що тобі порадити, але дізнаюся, добре?

— Дякую, — Аліція зітхнула, ніби позбулася принаймні половини нестерпного тягаря.

Офіціант поставив перед ними дві миски. Страви пахли так, що Аліція машинально почала шукати виделку й ніж.

— Виделка нема і ніж нема, — верескливим сопрано пояснив офіціант.

— Він говорить, як Ящірка! — засміялася Аліція, і темні очі Клаудії на мить проясніли.

АНОРЕКСІЯ Й ФАЛЬШИВИЙ ЦУГОВСЬКИЙ

Фридерик меншав із кожним днем. І чимраз неохочіше виходив з Аліцією на справжнє повітря. Сидів під липою млявий, наче відвідини рідних і чергові машинки до колекції анітрохи його не тішили.

— А Патрик скоро взе піде додому, — заздро прошепотів він недавно.

— Він був у лікарні довше, ніж ти. Але, мабуть, це добре? — Аліція посміхнулася братові. — Він тебе більше не щипатиме й не пукатиме...

— Краще б узе пукав і був тут, — зітхав Фридерик. — Я не хочу засинати сам, — додав він, ледь присоромлено.

— Ти ж не сам. До тебе купа людей приходить! — нагадала йому Аліції. — Усі наввипередки тебе провідують.

— Твоя мама ні, — дорікнув малий.

— Моя мама щодня про тебе питає. Дивися, що вона тобі передала... — Аліція понишпорила в рюкзаку й витягла чудову розмальовку. — Ось. Зі Швеції!

— Тоді я нічого тут не зрозумію, — розсердився Фрицек.

— Тут треба малювати, а не читати, — усміхнулася Аліція у відповідь на його впертість.

— А на малюночках якісь могили є? — Фридерик змінив гнів на ласку й зазирнув до книжечки.

— Що? — Аліція аж заціпеніла.

— Могили є тут? Я хочу побачити справзню могилу.

— Дай спокій, Ящірко! Що ти вигадуєш! — рознервувалася Аліція. — Звідки в тебе такі ідеї? На малюночках село, куди ми з тобою поїдемо. Дивись, — вона занадто швидко гортала сторінки. — Будиночок, стайня й корівка. Саме так виглядає Панна Фризуня. А ось і бабуся з дідусем. Посміхаються до тебе. І курочки...

Фридерик серйозно роздивлявся малюнки.

— А Бог має бороду? Бо Патрик казав, що в нього така борода, як у його тата. А Патриків тато не виглядає, наце з неба, а як із кав'ярні, бо він був у такій білій сороці і краватці. А в Бога є краватка?

— Гадаю, що є. У нього все є, — прошепотіла Аліція й швиденько закрила книжечку.

Тепер вона ділила свій час виключно між школою й малим. Сара навіть спробувала їй дорікнути.

— Подивися на себе! Як ти виглядаєш! — говорила вона. — Ще трохи, і Дорця поруч із тобою здаватиметься товстухою!

Останні слова вона говорила пошепки. Навколо Дороти, яка повернулася з Англії, збиралася прозора тиша. Усі дивилися на неї, але ніхто нічого не казав. І Дорота поринала в цю тишу навіть охоче. Наче їй це подобалося.

Першого ж дня в школі вона вшила з урочистої лінійки, заявивши, що директорські промови щороку однакові, і вона вже вивчила їх напам'ять. Директор і справді не сказав нічого нового, але прикольно було дивитися, як він шукає свої пожовклі аркушики, на яких він кілька років тому занотував важливі речі в житті гімназиста. На жаль, він їх знайшов, і всі розчаровано зітхнули. Якби довелося імпровізувати, ото був би клас! Кажуть, що колись після канікул він загубив свою шпору й з усіма попрощався замість привітати з початком навчального року.

У кожному разі, Дорця подбала, аби стати людиною дня. Спершу продемонструвала свої фізичні параметри, а потім розтанула, мов імла, даючи можливість однокласникам досхочу обговорювати її вигляд. Але справжня суперечка навколо Дорці виникла лише за кілька днів.

Борис, який «косив» під Цуговського з піратського диска, сидів біля вікна, схрестивши руки, і мовчав.

— Замість пліткувати про те, що сталося, краще давайте подумаємо, як з нею поговорити про це, — запропонувала Аліція. Вона почувалася жакливо в ролі Матері Терези, але пообіцяла Клаудії, що скористається всіма її порадами. — Зроби це заради мого сякого-такого сумління, — попрохала вона Аліцію кілька днів тому, ділячись із нею здобутою інформацією. Аліція захоплено слухала Клаудію. Чимраз частіше дівчина думала, що Міс Літа могла б стати будь-ким, і їй однаково личив би і робітничий комбінезон, і лікарський халат.

— Чуєте?! — повторила Аліція. — Ми ж усі знаємо, що сталося!

— А хіба що? — обурилася Беата. — Вона ж хотіла бути «най», от і стала! Ну, а що найхудішою, то це вже інша справа!

— Аліція має рацію, — гримнула Мілка. — Моя родичка із цього видряпалася, але в її класі всі старалися поводитися по-людськи. А ви поводитеся як селюки невмивані!

— Не перебільшуй, Мілко. На селі живуть нормальні люди, — Аліція сама була здивована своєю ворожістю. Решта теж глянула на неї розгублено. А Мілка після нападу з боку союзника замовкла.

— Я розумію... — Сара безпорадно глянула на присутніх. — Якби наша Берта вирішила трохи поголодувати, це ще нічого. Але Дорота...

— Відчепися від мене, — Евеліна, яку всі жартома називали Бертою, саме дожовувала вафлю, і це помітно послабило її протест. — А крім того, чого це ви зазираєте до чужих шлунків?!

— Мілка певне знає, і я теж чула, — Аліція спробувала використати секундну тишу, — що з анорексією не можна жартувати. Дорота зовсім не хоче гарно виглядати. Я чула, що причин у цієї хвороби може бути дуже багато, і вони не впливають з бажання подобатися кому-небудь, — тут Аліція глянула на псевдо-Цуговського. — Достатньо того, що тебе не сприймають...

— Чудово, пані вчителько, — перебив її розлючений Борис. — Краще не скажеш! Тільки кого це цікавить?

— Алько, на біології будеш так випендрюватися, — озвалася Клара, Доротина подруга. — Хлорела принаймні оцінить тебе, так що не лажайся!

— А й справді, як це класно, коли в тебе є подруга! — Сара забула, що скептично ставилася до цієї історії. — Та ще й така правильна й співчутлива! — знущально кинула вона Кларі.

— А може, про все це треба поговорити спокійно? — у класі стояла вчителька біології зі своїм вічним винуватим виглядом. Проте її благальні очі вже давно нікого не вводили в оману.

— У нас урок біології. Сідайте, — нагадала вона. — Дорота справді хвора. На прохання її мами хочу познайомити вас із анорексією, «аноркою», бо саме так свою хворобу називає ваша подруга. Вона її не любить. Зрештою, не знаю нікого, хто б зі своєю недугою подружився.

— А я знаю, — прошепотіла Сара до Аліції. — Клара дуже навіть зріднилася зі своєю нещирістю. Житиме із цим вічно! От побачиш!

— З ким? — пошепки здивувалася Аліція.

— Ну, із нещирістю!

— Ось вам матеріали, — продовжувала біологічка. — Це ваш перший урок підтримки. Уважно прочитайте ці сторінки!

— Це Доротин щоденник? — Борис глянув на назву.

— Так, окремі сторінки. Вона погодилася й навіть сама про це попросила, щоб ви прочитали. А тут, на окремому аркуші вся важлива інформація про її хворобу. Сподіваюся, що ознайомившись із цим, ви погодитеся з Аліцією.

А потім протягом наступної півгодини вчителька за допомогою типових шкільних аргументів переконувала учнів, що вони мусять довіряти вчителям і жити з ними в згоді. Ніхто з нею не сперечався.

РАДІСТЬ РОЗМІРОМ ІЗ ГОРОШИНКУ

— Це вже післязавтра! — раділа Аліція, повертаючись із лікарні. Був вечір, і сутінки поволі осідали на вологих міських скверах. Пахло дозрілими каштанами.

Дівчина помітила, що час віднедавна почав бігти все швидше. Мчав, як велосипедист на фініші, і їй ставало дедалі важче поєднувати лікарню, школу й дім.

— Але в суботу, годинничку, пригальмуй! — благала вона подумки стрілки, які невблаганно відлічували хвилини й години. Приємно було йти з думкою, що в суботу о цій порі вони з Робертом питимуть гарячий чай. А ще раніше підуть до крамниці з музичними інструментами. Увечері вона сама приготує вечерю. Справжню. Клаудія дала їй рецепт сирників із брусничним соусом. Вийдуть не гірші, ніж у паризькому ресторані! Міс Літа вважала, що ця страва просто не може не вдатися, вона приречена на успіх!

— Цього не може статися, люба, — запевнила вона Аліцію, простягаючи їй подарунок — слоїчок із брусницями.

Власне, дівчина вже все старанно розпланувала. Крім найважливішого. Вона досі не втаємничила маму у свої плани, але збиралася зробити це просто зараз, повернувшись додому.

— Пізно ти повертаєшся, — мама відвернулася від монітора, й Аліція вразилася, помітивши її землисту шкіру.

— У тебе від цього комп'ютера очі як у кролика, — сказала вона, цілуючи маму в щоку.

— Угадай, на якій я сторінці?

У маминому голосі вчувалася гордість, проте сама вона виглядала зле.

— Вісімдесят третя.

— Дев'яносто друга, дорогенька. Там на тебе чекає вечеря.

— У вигляді чого?

Аліція не хотіла образити маму, але та відразу спохмурніла.

— Я купила овочевий салат. Якщо присмачиш його тим своїм базиліком, буде непоганий.

— Завтра я готуватиму вечерю. І вже нині запрошую тебе на неї.

— А яке завтра свято?

Мама була напівпритомна. Якби Аліція сказала, що завтра святвечір, мама б точно перелякалася.

— Саме про це я й хотіла з тобою поговорити. Може, повечеряємо разом?

— Я мушу дописати цей абзац, а ти їж. Потім побалакаємо, добре?

Салат був жахливий. Аліція навіть запідозрила, що мама купувала ці овочі в Сари, яка власноручно все це перемішала й поклала в пакет. Проте радість від думки про завтрашній день не знала таких перешкод, як відсутність апетиту на сумнівний салат. Зараз Аліція радо спожила би будь-які овочі на світі й присягнулася б харчуватися ними до самої пенсії.

Мама не чекала жодних відгуків. Вона прийшла втомлена й у поганому настрої.

Певне, Астрід Ліндгрєн у своєму нелегкому житті зробила все, щоб мамина книжка про неї народжувалася у справжніх творчих муках, — подумала Аліція.

— Завтра до мене приїде Роберт. Він хоче купити скрипку, — додала Аліція, угледівши подив на маминому обличчі.

— Ну, то він до крамниці приїде, а не до тебе, — мама позіхнула, і Аліція наважилася повідомити найважливіше.

— Я запросила його до нас на два дні. Подумала...

— Як це запросила? Мені про це нічого невідомо!

— Уже відомо. Власне, я відучора намагаюся...

— Ти запросила його вчора?

— Ні, ще влітку, у бабусі... А потім ми говорили по телефону...

— Тоді я знову ж таки не розумію, як ти можеш ставити мене перед фактом. Існують певні засади.

— Я хотіла тобі сказати раніше...

— Ніхто тобі не заважав це зробити! — мама підвищила голос.

— Пробач, але саме ти й заважала, — не залишилася в боргу Аліція.

— Я не розумію. Ти запрошуєш чужого...

— Він не чужий!

— Пробач, але для мене чужий!

— Відзавтра не буде.

— Завтра його тут не буде! — із мамою відбувалося щось жахливе. Утома на її обличчі поступилася місцем ледь приховуваній злості й

зневазі. Скрививши вуста, вона жбурляла просто в Аліцію каменяками образ і претензій, і при цьому навіть не дивилася доньці в очі.

Аліція раптом усвідомила собі, що такі ситуації вже траплялися. Так само прикрі, вони продовжувалися в зачиненій кімнаті батьків. Тільки колись на місці Аліції сидів тато. Дівчинка аж ціпеніла від звуку маминого голосу, який роздирав на шматки впорядкований світ Аліції. Маленький ще тоді світ. Із круглим столом і підвечірком. Недільною прогулянкою й мріями про собаку. Мамина реакція була такою, що потому не хотілося більше підвечірку, прогулянки й собаки. Залишилася порожнеча.

Зараз ця порожнеча повернулася. Достатньо було, щоб мамин голос злетів аж до стелі. Дівчина зрозуміла, що якраз цей неприємний і в'їдливий звук і був найбільшим ворогом усіх членів родини. А найдужче, — Аліція дійшла до раптового висновку, — він шкодив самій мамі.

Важко сказати, що зупинило чергову хвилю претензій, але раптом мамин голос зламався й вона схлипнула, а тоді розплакалася. Відвернувшись спиною до Аліції, мама ридала чимраз більш невтішно.

— Не плач, — Аліції зробилося ніяково. Вона почувалася, ніби мама власної матері. І ця роль несподівано втишила її гнів і викликала співчуття.

— Не думай більше про це. Я запрошу Роберта до Клаудії й тата. Не хочу жодних скандалів, — і Аліція пішла до своєї кімнати.

— Почекай, — мама спробувала дати лад скуйовдженому волоссю й витерти розмазану помаду. Зараз вона нагадувала маленьку капризну дівчинку, якій не вдався черговий дрібний шантаж, і Аліція щиро їй співчувала. Але не змогла підійти до мами й обняти. Не могла забути цієї несподіваної й нікому непотрібної сварки.

— Будь ласка! — почула вона, перш ніж зачинити двері до своєї кімнати, — Залишся. Я тобі поясню...

Але решта слів, мабуть, важливих, потонули в черговій хвилі плачу. І протиснутися в дірку від ключа вони теж не мали жодного шансу. Тож вони безпорадно зависли десь між матір'ю й донькою. Нікому не потрібні.

ЛИСТИ ДО СЕБЕ

Я не розумію, як вона могла... Мало того, що від самого мого повернення мама як вогню, уникала розмови про Роберта, то ще й так повелася... Я почуваюся нещасною й ображеною. Радість від Робертового приїзду зіщулилася до якоїсь крихітної горошинки, яка муляє, ворухиться десь у серці й не допускає жодної приємної думки. Я починаю розуміти справжню принцесу, ту, що на горошині. От тільки її горошинка муляла в задок, і хоча це не зовсім шляхетно, але витерпіти все-таки легше.

Мама хоче зі мною поговорити. Цікаво, про що? Мабуть, намагатиметься виправити всю цю ситуацію. Ох, як добре мені це знайоме... Зараз посиплеться злива слів, якими вона пояснюватиме свою поведінку, і від того, що їх буде так багато, я взагалі розгублюся. Починаю розуміти тата. Він теж не міг упоратися з маминими докорами. Із її життєвими планами, із цією дивною, болісною відвертістю, яка нікому не була потрібна. Хіба що завдавала страждань...

Іноді я почуваюся просто жахливо. Ніби на моєму сумлінні спочиває тяжкий гріх зради. Я чимраз частіше так почуваюся. Завжди, коли хтось із батьків мене підводить. Тоді (і це для мене невимовно прикро) я починаю сумувати за Міс Літа. Саме за нею. Гадаю, за цим моїм почуттям криється величезна поразка мами й тата, але чомусь мені їх анітрохи не жаль...

P.S. Бо, власне, як усе відбувається? Замість того, щоб приділити мені увагу, мама займається переважно пані А. Л. Найвразливішою літературною тіткою на світі, котра про дітей знала геть усе. Тим часом мама скидається на людину, яка про пані А. Л. не знає головного: що дитячі почуття важливіші за вигадані дорослими принципи. Як можна писати про А. Л., якщо не розуміти того, що сама вона написала?

РУБРИКА «ОСОБИСТЕ»

Аліція прокинулася з великими темними колами під очима і, дивлячись на власне відображення в дзеркалі, подумала, що вони заслуговують принаймні на драму століття, а не на звичайну суперечку з мамою. Човгаючи капцями, дівчина почалапала до своєї кімнати. Вона б радо залишилася там назавжди. Щось трапилося з тією

радістю, яку вона відчувала через Робертів приїзд. Аліція більше не могла відшукати її в собі.

Вона завжди прагнула справжнього щастя. Зневажала його фальшивий замітник, а яке ж це щастя, що зникає, ніби злодій, якого захопили зненацька на гарячому. Від самого спогаду про мамині сльози.

Аліція сіла на зім'ятій постелі. Їй кортіло залишитися в ній назавжди. Певне, мама б навіть цього не помітила, — гірко подумала вона.

На подушці лежав конверт. Звичайнісінький, якби не одне-єдине слово там, де зазначають адресата: АЛІЦІЯ.

Здивована, вона розірвала конверт і витягла звідти густо задрукований аркуш паперу.

Я розумію, що ти не хочеш зі мною говорити, — прочитала вона. — І мене це навіть не дивує. Та дозволь спершу попросити в тебе пробачення за те, що я не погамувала свого гніву й роздратування. І ти в цьому анітрохи не завинила. Це я виявилася слабкою. Слабкість мене перемогла, бо під час нашої розмови я думала виключно про себе.

Бувають такі дні, коли ми ділимося з рідними своїми проблемами. Якби під час нашої сварки ти запитала б мене про справжню причину вчорашніх непорозумінь, я спробувала б викрутитися й щось би вигадала. Сьогодні я це усвідомила, і мені зробилося соромно. Ти заслуговуєш на відвертість, і я збираюся щиро написати про все, що мене справді пригнічує.

Останнім часом мені все дається важко. Мало того, що я розчарована самотнім життям, і зовсім не вважаю, що розлучення із твоїм татом вирішило якісь мої проблеми, то ще й ти дедалі частіше знаходиш спільну мову із Клаудією. Спершу я цього щиро прагнула, але пізніше, коли вас почало об'єднувати дещо більше, ніж звичайна ввічливість, я відчула себе безпорадною. Мабуть, матері ревнують своїх доньок, але переважно в цьому не зізнаються. Учора я збагнула, що краще тобі про це сказати, аніж продовжувати тебе втрачати. Звичайно, ти можеш мене покарати й запросити Роберта до Клаудії, але можеш і пробачити. Якщо захочеш це зробити, Роберт міг би спати в моєму кабінеті. Я збиралася зробити перерву в

роботі, і одноденний відпочинок лише піде мені на користь. Я люблю тебе.

Мама

Із листом у руках Аліція побігла до кухні.

Мама вже сиділа за столом. Старанно зачесана, хоча й досі в нічній сорочці й халатику. Побачивши доньку, вона посміхнулася. Посмішка вийшла трішечки невпевненою, але такою милою.

— Приходив листоноша, — тихо озвалася Аліція. — І приніс гарні новини.

— Для кого гарні? — мама потупилася.

— Для нас обох, — Аліція підійшла до матері й міцно обняла її, щоб обидві відчули, як вони потрібні одна одній у цій просторій і такій порожній кухні.

— Я теж тебе люблю, — прошепотіла мама, а тоді, відчувши, що втрачений апетит до неї повертається, заходилася робити бутерброди.

Спізнилася на перший урок, та незважаючи на величезні зусилля, їй не вдалося зобразити на своєму обличчі навіть тіні каяття. Обличчя Аліції аж променіло від радості, тож в'їдливий фізик не міг втриматися, щоб не дорікнути їй у присутності всього класу.

— Вам, звичайно, відомо, чому ця панночка так запізнилася? — за звичкою звернувся він до учнів. — Так от, на відміну від своєї знаменитої тетки, Аліси, наша панночка не шукає країни по той бік дзеркала, зате розглядає в ньому себе. І звісно, ретельний аналіз відтінків губної помади й добирання пудри призвели до того, що вона так ганебно запізнилася... А шкода! — додав він, застережно підвівши вказівного пальця. — Бо я сподівався, що ця панночка трохи відрізняється від решти пустопорожніх дівчаток і в майбутньому стане кимсь більшим, ніж відвідувачкою парфумерій...

«Майбутня відвідувачка парфумерій» подивилася на фізика з такою щасливою посмішкою, що той махнув рукою, немовби назавжди цим перекреслюючи майбутнє Аліції.

Коли дівчина сіла за свою парту, Сара підсунула їй аркушика з коротким повідомленням: **ВАЖЛИВА СПРАВА!**

Стільки листів цього ранку! — Аліція швиденько дописала на записці *ОК*, і заходилася квапливо переписувати пояснення теми уроку із Сариного зошита. На щастя, їх виявилось небагато, тож дівчина

спокійно повернулася до сьогоднішніх подій. І ще з більшою охотою до того, що лише мало статися.

Дзвоник на перерву дівчата сприйняли з полегшенням. Обом кортіло поділитися новинами, і подружки знайшли собі затишний куточок на шкільному майданчику.

— Як це, до тебе приїздить гість? — Сара докірливо дивилася на Аліцію. Новину про Робертів приїзд вона зустріла обуренням, якого навіть не намагалася приховати.

— Ти нічого мені не казала! Якби я знала, що ти так зі мною вчиниш... — Сара підшуковувала відповідні слова, але образа завадила їй договорити.

— Я зовсім не сподівалася, що ти так це сприймеш! — знизала плечима Аліція. — Звідки я могла знати, що ти домовишся про побачення з Борисом і мене теж у це втягнеш? Мені б таке й на думку не спало.

— Ти його ненавидиш... — кожне слово Сари було докором.

— Певне, що я за ним не гину, — притакнула Аліція. — Але не в цьому справа. Як ти могла погодитися на якусь вечірку, знаючи, що він із Дорцею...

— Але ж це неправда, — Сара аж почервоніла. — Хто це тобі наговорив таких дурниць! Борис... — вона нервово закліпала. — Він сказав мені, що віддавна, власне ще з минулого року, хотів зустрічатися зі мною...

— Але ж не зустрічався, бо ходив разом із Доротою на заняття з танців, — підхопила Аліція. — Про це ти теж не знала?

— Навпаки! Ти й не уявляєш, як йому вони набридли! Якби не Доротина мама, яка попрохала його ходити з Дорцею на ці заняття, він точно не вчився б танцювати якусь там сальсу! А ти знаєш, що він у їхній групі був найкращий? — Сарині очі сповнилися таким безмежним захопленням, що Аліція тільки зітхнула й відчула полегшення, що перерва нарешті закінчується.

Після уроків обидві сіли на своїй улюбленій лавочці біля пам'ятника Реймонтові. Осінній перукар заходився фарбувати в жовтий колір старі клени, і від найлегшого вітерцю їхні листки сумовито й невпевнено злітали дівчатам під ноги.

— Ну, я тебе дуже прошу! — Сара мало не благала подругу, вчепившись у рукав її светра, і Аліції стало прикро. — Будь ласка!

Якщо ти бодай трішечки моя подруга, заскоч туди на хвилинку!

— Я з майбутнім Вівальді на вечірці в невдалої копії Цуговського... — Аліція голосно засміялася. — Ні, Саро, пробач... Зрештою, Роберт воліє самотність, і я не збираюся тягати його до своїх однокласників...

— Лише на хвилинку! На чашечку чаю! — Сара втупилася в Аліцію наполегливим поглядом, і подрузі передалося її хвилювання.

— Ну, може, і заскочимо, — здалася вона нарешті, проте навіть не посміхнулася. — На пару хвилин...

Розійшлися з різним настроєм. Сара пританцьовувала, мов кленовий листок на вітрі й, радісно збуджена, без угаву тріскотіла. Аліція якийсь час ішла поруч, похмура й сердита на саму себе за те, що піддалася на вмовляння. Почувалася так, ніби її примусили поділитися хвилинами, проведеними з Робертом. А вже місяць, як Аліція ладна була ділитися зі світом усім щонайкращим за умови, що Роберт залишився б лише для неї. Бо у своєму щоденнику вона вписала його не до розділу «загальне», а до «особистого». І це стосувалося навіть Сари.

НЕЗРУЧНІ ПИТАННЯ

— А в небі снікери тез є? — запитав Фридерик, запихаючи до ротика мало не весь батончик.

Аліція відчула, як по спині в неї побігли мурашки.

— Аліція, я з питаю! — малий утупився в сестру своїми темно-синіми очима.

— А чому ти питаєш? Ми ж поки що на землі, і тут у тебе стільки снікерсів, що ти скоро зіпсуєш ними собі всі зуби...

— Знаю, — буркнув він. — Але скажи, чи в небі тез продають і поцому.

— Мабуть, теж, — голос Аліції затремтів. — Я от думаю, хто це тобі без кінця про те небо розкажує, — дівчина нервово гортала сторінки нової розмальовки, але малюнки зливалися в суцільну пляму й здавалися їй неймовірно потворними.

— Зося, — відповів Фрицек, ковтаючи останній шматочок батончика.

— Що Зося?

— Ну, про небо розповідає! — Фридерик здивувався, що сестра така нетямуща. — Та, що я її люблю, — пояснив він про всяк випадок.

— Ага, он воно що, — зітхнула Аліція й роззирнулася палатою, сподіваючись, що десь поруч виявиться ця медсестра. Та біля ліжок Фрицекових товаришів метушилися якісь ліцеїстки, на вигляд не надто старші за Аліцію.

— О, у твоїх друзяк теж є сестри, — змовницьки підморгнула вона братикові.

— Це не сестри, це їхні дівцата.

— Хто-о-о?

Фридерик розповідав страшенно плутано, але Аліція чудово розуміла, що він щосили намагається ретельно змальовувати їй свій новий світ.

— Дівцата, — вперто повторив він. — Вони класні. Горсцики тез виносять, якско треба.

— Щось вони підстаркуваті, як на їхніх дівчат, — прошепотіла Аліція на вухо малому.

— Зовсім ні, — обурився Фрицек. — Я б хотів, щоб вони були тут завзди. Бо в Кароля немає часу. І в Зосі немає, і тоді тут нудно...

— Певне, сумуєш за Патриком? — Аліція глянула, як поживає їхня спільна пальма. Деревце було доглянуте й скидалося на те, що у Фридерика ще розболиться живіт від купи фініків власного врожаю.

— Ні, — Фридерик набурмосився й замовк.

Аліція марно намагалася підкупити братика солодощами й книжечками.

Хлопчик похмуро мовчав і лише примружувався. Але це не була звичайна втома. Віднедавна Фридерик часто втікав від неї, втупившись у білу подушку. Відвертався до сестри спиною й застигав непорушно.

Зараз він теж заціпеніло лежав на боці й не звертав уваги на її дружні поштурхування.

— Гей, Ящірко! — Аліція спробувала притулити хлопчика. — Чого ти так застиг? Це дурна гра!

— Я взе мозу так витримати. Як помру, то лезатиму й лезатиму, і не рухатимусь, — заявив він раптом, сідаючи.

— Сонечко, не треба такого казати! — Аліція знову безпорадно роззирнулася навколо. На її переляк і докір, що вчувався в голосі,

відгукнулася одна з дівчат у палаті. Легким кроком наблизилася до Фридерикового ліжка.

— Привіт, — і простягнула Аліції руку. — Мене звати Зуза.

— Привіт. Я Аліція.

— Привіт, а я Фрицек-Піцик, — додав малий і обидві дівчини посміхнулися.

— Малий тебе налякав, правда? — Зуза підсунула Фридерикові кольорові олівці й відкрила розмальовку на сторінці, де було зображена родина за обідом. — Давай, Фрицек-Піцик, а потім я тобі оцінку поставлю, — мовила вона, як справжня вчителька. — Усе має бути якнайкраще!

— Аввез, — пожвавішав Фридерик і заходився розмальовувати, забуваючи про все на світі.

Дівчата підійшли до вікна.

— Ми волонтери, — Зуза кивнула на подруг, які гралися із хворими. — Часто сюди приходимо і вже звикли до дітлахів. До їхніх питань та ігор. Діти тут бавляться трохи по-іншому, — серйозно додала вона.

— От власне, — Аліція глянула у вікно, немовби уникаючи погляду нової знайомої. — Я знаю, що Фридерик дуже хворий, але не можу стерпіти оцих його... Цього химерного зацікавлення смертю... І взагалі... — Аліція розплакалася. Плечі її здригалися. Але дівчина ніяк не могла зупинитися. Перелякано подумала, що це, здається, уперше, відколи братик захворів, вона дозволила собі бути такою слабкою.

— Чому ти кажеш, що не можна цікавитися смертю? — Зуза легенько обійняла Аліцію за плечі. Так легенько, що та навіть не відчула доторку.

— Але ж він видужає, — схлипнула Аліція.

— Ми цього прагнемо. Усі, — Зуза теж задивилася у вікно. — Коли захворів мій брат, мені було стільки само років, скільки й тобі. Гадаєш, я вірила невітнішим діагнозам? Лікарям? Аналізам? Повністю довіряла лише собі. І не дозволила Ясикові бути відвертим. Гамувала його невпевненість. Сердилася, коли він розпитував мене про той світ. Навіть заборонила йому думати й говорити про це. А Ясик робився дедалі більш недовірливим і самотнім. Коли він помер, було запізно, аби його підготувати й заспокоїти. А я лише тоді збагнула, що він був мудрішим за мене й більш мужнім, хоча йому було тільки десять років.

— Мені так шкода, — Аліція глянула на Зузу очима, повними сліз. — Я не знала... Я б не змогла... Ти розумієш, про що я.

— Працювати тут? — Зуза покивала зі зрозумінням. — Звичайно, розумію. Минуло чимало часу, перш ніж я наважилася. Спершу я відчувала страшенну образу на всіх. На Бога, лікарів, медсестер. Навіть на тих дітей, які вийшли звідси здоровими... Уявляєш, як це жахливо? Ображатися на тих, кому вдалося... Але зараз усе по-іншому. Я не приходжу сюди заради себе. Роблю це, бо зрозуміла, що можу бути потрібною іншим. Я знаю, що це важко, — Зуза простягнула Аліції паперові носовички. — Але спробуй зрозуміти Фридерика. Він найкраще розуміє, що відбувається довкола. Не обманюй його казочками, бо він перестане тобі довіряти. І може статися так, як із моїм Ясиком. Він від тебе втече або бавитиметься в хованки. І ти програєш. Не знайдеш його. Зате знайдуть ті, хто його розуміє й знає, де він ховається зі своїми побоюваннями.

— Знаєш, цього року я вистежила ящірку. Брата я теж так називаю. Шукала її ціле літо, щоб зробити фото, яке стоїть у Фридерика на тумбочці.

— Я помітила, — Зуза посміхнулася. — Гарна фотка!

— ...Мабуть, ти маєш рацію... — Аліція піднесла носовичка до щоки. — Я мушу почати слухати його. Щоб зрозуміти... Просто це дуже важко...

— Навчишся, — Зуза запхнула руки до кишень широких джинсів. — Він не боїться смерті, бо не зазнав її, але його лякає самотність, тож зроби все, щоб він не був сам.

— Але як? — очі Аліції знову зайшли сльозами.

— Просто йти туди, куди він веде тебе своїми питаннями. І старайся його заспокоїти. Найгіршим здається те, чого ми не знаємо...

— Зу-у-уза-а-а! — погукали з ліжка в кутку палати. — Ну, ходи! Зараз твій хід!

— Сорі. Я саме програю в шашки, — прошепотіла Зуза, простягаючи Аліції решту носовичків.

ЛУКИ ІНШОЇ ТРАВИ

Коли Аліція бігла до перону, долаючи водночас по кілька сходинок, Роберт уже стояв там. Дівчина, немов досвідчений гонщик, лавірувала між валізами й сумками, що відпочивали від подорожі. Помітивши Аліцію серед барвистого натовпу, який сунув від входу до виходу, Роберт усміхнувся й помахав їй рукою.

А вона сповільнила кроки. Йшла легко й радісно, трохи дивуючись, що Роберт, який нерухомо стояв між цих живих людських хвиль, ніби зробився меншим. І трохи скидався на дитину, яку необачно загубила легковажна мати. Він вочевидь не підходив до цього гамірного місця. І Аліція, сама того не бажаючи, усю провину за цю невідповідність поклала на поношену Робертову куртку. Присоромлено подумала, що таких курток уже ніхто не носить і цю одежину давно треба було відіслати на заслужену пенсію.

Та вже за мить дівчина забула про його куртку й навіть про добряче зношені кросівки, бо потонула в зелені Робертових очей, які вітали її усмішкою. Щирою й добре знайомою, як кожен куточок у Крушині. Аліція примружилася й легенько поцілувала хлопця в щоку. І цей цілунок допоміг їй відшукати у своєму серці Роберта й канікули, крушинське сонце й пісок на приозерному пляжі. І всі запахи, за якими вона встигла скучити, і які хотіла знову відчутти.

Обоє нікуди не поспішали, ще ледь засоромлені сплетінням своїх долонь. Аліція не шукала жодних слів. Добре було мовчати, перетинаючи чергові гамірні вулиці, сповнені гуркоту двигунів.

— Я б не зміг тут жити, — знічено зізнався Роберт. — Ніколи мені не звикнути до міста.

— Зі мною ти би звик, — запевнила хлопця Аліція, міцніше стискаючи його руку.

У крамниці з інструментами їхні ролі несподівано змінилися. Роберт упевнено тягнув за собою Аліцію крізь нові й нові відділи. Щасливий, немов дитина, він метушився між виставленими інструментами, легенько торкався їхніх блискучих металевих корпусів. Із пієтетом схилявся над звичайним горном. Привітно поплескував мовчазні барабани. А коли дійшли до відділу зі струнними, хлопець

геть забув про Аліцію. Настільки, що вона відчула ревності до лискучих скрипок і чорних футлярів, які заслонили Робертові весь світ.

— То й нехай, — думала вона, поправляючи скуйовджену гривку. — Але чому він за ними зовсім не бачить мене? Моєї нової сукенки і гарненької торбинки з металевою ручкою?..

— У тебе чудова сукенка, — озвався раптом Роберт, гладячи пальцем гриф скрипки, і Аліція подумки вирішила, що музичні крамниці страшенно потрібні людям. Навіть, якщо цим людям лише по шістнадцять років.

Роберт купував інструмент із палаючими очима. Приємна продавчиня терпляче рахувала гроші, старанно складені рівненьким паперовим стосиком. Аліція з усмішкою стежила за її діями. Вона ладна була закластися, що жінка вже давно забула, як рахують банкноти. Її батьки навіть за піцу платили карткою. Їхні знайомі теж. Але Роберт був інший, і може, тому він ставав для неї кимсь надзвичайно важливим. Особливо тепер, коли з неприхованою гордістю відкривав футляр і вдивлявся у своє надбання затуманеними від щастя очима.

— Припини, бо ревнуватиму! — прошепотіла вона, міцніше стискаючи Робертову руку. Коли виходили із крамниці, Аліція замугикала кілька тактів Вівальді. Згадка про літній концерт змусила обох полинати думками під старі крушинські дуби, де місяць завжди гуляє власними стежками. А тоді обоє рушили вперед, байдужі до чужих вулиць великого міста, яке холодними бетонними очима дивилося на цю дивну пару: вродливу дівчину, яка притулилася до сірої хлоп'ячої куртки, і хлопця, що обережно ніс футляр, повний майбутньої музики та мрій.

— А якби тут, у фонтані, була наша золота рибка, — Аліція спинилася біля невеликого фонтану у сквері, — про що б ти її попросив?

— Ні про що, — Роберт кивнув на свої зайняті скрипкою руки. — У мене є ти і скрипка. Нічого більше я не прагну. А ти? — пильно глянув він на неї.

Аліція закліпала очима. Вона попрохала б рибку, щоб хвилини з Робертом ніколи не закінчувалися. Тривали багато днів і місяців. Підвела на нього очі, ледь присоромлена.

— Передусім я попросила б подвійну порцію гарячого шоколаду, — сказала вона.

— Здається, я чимсь нагадую золоту рибку, — Роберт торкнувся пальцями найжаченої гривки Аліції і, недовго думаючи, потягнув свою дівчину в бік поблизької кав'ярні.

Сиділи одне напроти одного й завзято дмухали в паруючі чашки.

— Якщо не хочеш зустрічатися з моїми знайомими — не проблема, — попередила вона, коли вони закінчували обговорювати вечірні плани. — Сама не розумію, чому я послухалася Сару, — знічено додала Аліція. — Я хотіла провести цей день лише з тобою...

— Не переймайся, — Роберт навмисне заговорив байдужувато, щоб Аліція не помітила його розчарування, — заскочимо туди на хвилину. Я радо побачуся із твоєю божевільною подругою. Мабуть, вона подорослішала...

* * *

Двері шикарної квартири відчинив Борис.

— Ого! А хто тут до нас прийшов! — гукнув він у бік кімнати, звідки лунали різкі звуки техно. Ніхто його не почув, хоча Борис репетував на всю горлянку. Так голосно, що Аліція занепокоєно глянула на нього. І хоча він уникав дивитися їй у вічі, дівчина помітила, що його очі неприродно блищали.

— Вам пощастило, що не всю траву ще скошили, — белькотів він, силкуючись зачинити двері.

— Яку траву? — допитувалася Аліція, але Борис знову заверещав.

— Корефани прийшли! — репетував він у прочинені двері. — Молодята із сінокошу повернулися!

У коридор висипала купа незнайомих людей, і Аліція насилу впізнала серед них Сару. Її подруга була вбрана в якийсь химерний одяг, не менш дивний, ніж Борисів театральний костюм. Крім того вона розмахувала сигаретою й привітала Аліцію незрозумілим сленгом:

— Хай, мала, хай Робік, залазьте на зависалово, прошю, — вигукувала вона, звиваючись у дивних позах.

— Водички їм дайте, де рибка не плаває, — репетував Борис. Його обличчя побіліло. Роберт справляв враження людини, яка нічому не дивується. Аліції це не вдавалося.

— Перестань, мала! — Сара вчепилася їй у плече. — Паті те, що треба. Розслабся, у нас тут не урок катехизису!

— Аліція, де ти такого витрусила? — Павел ледве тримався на ногах, але не зводив погляду з Роберта. Придивлявся до нього із цікавістю ентомолога, якому трапився рідкісний екземпляр надзвичайно бридкої комахи.

— Чуєш, кугут, ти звідки втік?

— У селі із прив'язі зірвався, братело, — «виручив» Роберта Миколай, найкращий Борисів приятель.

— Я з тобою свині не пас, — Робертів голос пролунав тихо, але рішуче, і на мить усі замовкли.

— Якщо ти із села, то на травичці знаєшся, це факт, — утрутився Малий Руді. Аліція його не терпіла, відколи з'ясувалося, що перед фізкультурою він своєю мобількою фотографував, як дівчата переодягаються.

— Не розуміюся я на вашій травичці. Змінилася ти, Саро, — додав він, здивовано глянувши на єдину людину, яку тут знав.

— Цяця-ляля дєвочка, да? — Борис аж облизнув пошерхлі губи. — З Аліції теж можна зробити лапочку, чого там. За бажанням клієнта ми перетворюємо дівчат на справжній товар...

— Безкоштовно! *Pimp my ride*, — горлав Малий Руді.

Аліція стояла в коридорі, пильно вдивляючись у Сару, яка щосили намагалася втримати рівновагу й перевести подих. Але її зусиль явно бракувало, щоб знову стати колишньою Сарою.

— Ходімо, Саро. Ми прийшли по тебе. Повертаймося разом додому. — прошепотіла Аліція.

Подруга здивовано глипнула на неї.

— Не дурій! Це лише початок! — і схопила Бориса за плече.

— Повертаймося, — прошепотіла Аліція побілілими вустами. — Удома я зроблю тобі міцну каву й ти повинна поспати. Ти втомлена і...

Її голос потонув у хвилі протестів, здається, Сара навіть його не почула. Почала легенько погойдуватися в такт музики й меланхолійно всміхнулася Робертові.

— Потанцюймо, Робі! Я тебе навчу по-нашому. Ну ж бо, не будь такий штивний. Пригорни мене! Аліціє, не дивися, бо хлопчина стидається...

— Повертаймося, Саро.

Аліція з несподіваною рішучістю схопила подругу за руку. Роберт стояв біля відчинених дверей. Сара продовжувала дурнувато посміхатися й геть не розуміла, що діється. Протести Бориса й Павла зливалися з диким ревом із музичних колонок. Роберт виручив Аліцію. Підійшов до Сари й міцно обняв за плечі. Та раптом прочуняла. Глянула на нього із проблиском свідомості й покійно рушила до дверей.

— Гей, ти, кугут, у тебе черевики в коров'ячому лайні! — Малий Руді підстрибував м'ячиком, ледве сягаючи Робертові до плеча.

— Дай-но гляну, що за фасончик! — кривлявся він.

— Ану облиш! — перед дверима раптом виріс Борис. — Це моя дівчина. Прибери від неї лаписька! — глипнув він на Роберта звуженими зіницями.

Переконавшись, що Аліція стежить за скрипкою, Роберт трохи відсунув Сару й схопив Бориса за хирляві плечі. Легенько, без жодних зусиль, відсторонив його.

— Стій тут, — твердо мовив він. — Бо доведеться мені побути нечемним.

Усі замовкли. Аліція встигла вивести Сару з помешкання й тепер підтримувала її, намагаючись водночас не впустити скрипку.

— У нього в сараї, мабуть, тренажери, — озвався ледь переляканий Павел. — Ну ти качок! — здивовано додав він і наштотхнувся на сповнений ненависті погляд Бориса.

— Я зростав на іншій травичці, — Роберт витер долоні об джинси, немов звільняючись від невидимого бруду. — А коров'ячі ляпки поруч із вами виглядають, як англійська порцеляна, — додав він, зачиняючи за собою двері.

Повільно спускалися вниз бетонними сходами. Аліція насилу стримувала сльози. Роберт ступав так, наче похмура сходові клітка була крушинською липовою алеєю, а гола лампочка — сонцем, яке заходить за хмару стелі. Аліція вдячно глянула на нього. І Роберт посміхнувся у відповідь, хоча його зелені очі й досі були темними від обурення.

НАПОЛЕОНІВСЬКА КАМΠΑНІЯ

Мама знала, як допомогти Сарі. Швиденько приготувала компреси й розмістила дівчину у своєму кабінеті.

— До вечора їй покращає, — заспокоїла вона Аліцію, лише зараз вітаючись із Робертом.

— Спасибі тобі за те, що подбав про дівчат, — мовила вона зі щирою усмішкою й поставила перед ним тарілку із сирниками. — Іж, Роберте, я сама їх приготувала.

Аліція, як ніхто інший, знала, скільки маминої турботи ховається під хрумкою сирною скоринкою. Донедавна вона була переконана, що мама вміє лише розігрівати готові страви в мікрохвильовці. Але сирники смакували надзвичайно й для Аліції були більшою несподіванкою, ніж для Роберта. Аліція негайно встромила в них виделку.

— Хочу сказати, що це не я подбав про них, — Роберт глянув на Аліцію, яка завзято ласувала брусницями.

— Але якби не ти, Сара точно б там залишилася, — заперечила Аліція. — Мені б так хотілося, щоб усе вже закінчилося, — вона перевела погляд із повної тарілки на двері кабінету. — Мамо, ти переконана, що з нею все буде гаразд?

— Сподіваюся. — мама знову замислилася й сиділа із сумним обличчям. — Просто я дивуюся, що таке сталося. Сара геть не вписується в усю цю кошмарну ситуацію.

— Це все через Бориса. Вона вже торік на нього запала... Мов рум'янку наїлася.

Мама задумливо похитала головою, а тоді вже веселіше глянула на Роберта.

— Радше, любистку, — зауважила вона, а тоді раптом проясніла. — Добре, що моя донька розуміється на травах, а не на травці.

— А я радий, що Аліція на них не знається, — Роберт продемонстрував усмішку, гідну найвищої стоматологічної премії. — Чудове невідання, особливо, якщо зважити на те, що в класі вона має таких дивних знайомих.

— Добре, що ти знаєшся, — Аліція втупилася в тарілку й неохоче подумала про свої почуття, які охопили її на вокзалі. Як вона могла зауважити Робертові черевики й куртку, а не помітити набагато важливіших речей. На щастя, він ніколи не дізнається про її дурні сумніви. А про важливе вони ще не раз матимуть нагоду поговорити.

Потім усі реготали мало не до сліз, коли Роберт витягнув із торбини бабусин яблучний пиріг. Хлопець так винувато дивився на розкришену масу, що мамі й Аліції довелося довго його переконувати, що такий пиріг смакує аж ніяк не менше.

Лампа в кімнаті Аліції була чарівною, бо кидала неясне світло на обличчя Аліції й Роберта, що видніли в темряві. Приглушене світло розливалось теплом по всій кімнатці.

— Гарно ти живеш, — прошепотів Роберт. Мабуть, подумав про свою кімнату в Крушині та скромні меблі, які сам лагодив.

— Ти теж тут живеш, — Аліція сама була здивована власного сміливістю, але продовжувала. — Ти в моїх думках і в комп'ютері. Ти читаєш зі мною книжки й зубриш біологію. А іноді я бачу тебе в дзеркалі. Воно чарівне і завжди знає, що я відчуваю. Коли я думаю про тебе, дзеркало здається дуже задоволеним.

— Цікаво, — Роберт поклав долоню на браслет із хамелеоном, — бо і в мене є чарівне дзеркало. Власне, це лише маленьке люстерко. На щастя, коли я туди зазираю, то можу побачити там тебе всю.

— А часто зазираєш?

— Часто, — просто відповів Роберт. — Завжди, коли сумую за однією дівчиною.

— І часто сумуєш? — продовжувала Аліція, кокетливо заглядаючи йому в очі.

— Часто. Щодня.

— А коли зазирнеш до люстерка, то вже не сумуєш?

— Тоді сумую ще більше.

— Дуже?

— Дуже.

— Дуже...

За вікном гаснув натомлений день. Темрява проганяла людей з вулиць. Замовкали кроки й розмови. Зачинялися вікна, дзеленчали чимраз повільніші трамваї. Це вечірнє вимирання міста відбувалося потайки від Аліції й Роберта, які вивчали власні почуття, блукаючи в їхньому лабіринті. Дивувалися, що в душі існує стільки чудових куточків кохання, куди досі жодне з них ще не зазірало. А чарівниця лампа непомітно робила своє, даючи обом можливість роздивитися в очах народження щастя. Несміливого й такого любого, що хотілося його зберегти назавжди.

Лише коли мама тихенько постукала у двері, вони вразилися своєю мандрівкою в незнані світи нових бажань.

— Заходь, мамо, — відгукнулася Аліція, повертаючись із небес на землю.

— Сарі вже краще, вона прокинулася, — почулося з-за дверей. — На вас ще чекатиме вечірня прогулянка, бо їй не можна повертатися самій додому.

— Ти з нею говорила?

— Так, і мабуть, нині не варто повертатися до того, що сталося. Нехай іншим разом.

Сара сиділа у вітальні на своєму улюбленому місці на дивані й виглядала, як Наполеон після програної битви. Власне, вона нагадувала цілу армію Наполеонів, тож Аліція не знала, що сказати цьому нещасному воїнові.

Але воїн не розраховував на теплі слова.

— Принеси мені ванну води! — зойкнула Сара, благально дивлячись на Аліцію.

— Ванну? — перепитала та.

— Води! — простогнала Сара. — Можна відро, колодязь, океан. Байдуже, аби водички.

Вихлебтавши кілька склянок і продовжуючи притримувати на лобі компрес, вона безтямно роззирнулася кімнатою.

— Чого так на мене задивляєшся, ніби вперше в житті бачиш? — Сара глянула на Аліцію вже не так упевнено, як раніше. — Знаю, знаю, — додала вона вже менш зарозуміло, — нині було на що подивитися! Більше в тебе такої нагоди не буде. А хто це в нас тут? Наш Вівальді! Привіт, Роберте, — привіталася вона, знову прикладаючи до лоба вологого рушника. — Ну, покажи цю свою скрипку. Бо Аліція мені ніколи не пробачить, що цей дерев'яний цурпалок не дочекався від мене компліментів.

— Гарна, — сказала вона, коли вся трійця схилилася над футляром. — Певне, ще й грає...

— Ти навіть не уявляєш, що вона вміє! — гордо зізнався Роберт, і за мить кімната потонула у звуках сонати, яка то здіймалася вгору, то легко злітала на землю, наче вільний птах, який шукає собі зручного місця. Аліція глянула на маму, і відчула цим птахом себе. І перевела

подих із такою полегшею, яку, певне, відчував Наполеон після кожної виграної битви...

ЛИСТИ ДО СЕБЕ

Трохи мені соромно, що я почуваюся такою щасливою, тоді як Ящірці знову роблять якісь обстеження і малий, якщо не спить, страждає. Соромно, що коли Роберт був тут, я не так уже й часто думала про Фридерика й навіть старалася трішечки про нього забути.

Та й інших сумнівів назбиралося. От хоч би й Сара. Я досі дуже її люблю, але зараз зовсім не впевнена у своїй подрузі. А якщо виявиться, що Сара вибере Бориса? Може, не зараз... Може, пізніше? Що тоді станеться з нашою дружбою? Вона повинна була тривати вічно, до кінця світу й навіть трошки довше, щоб ми встигли з'ясувати все, що стосується Костека Бонка. А тут до кінця світу далеко, а наша дружба від нас утікає, як трамвай...

Шкода, що радість завжди така дивна, така нетривала. І непевна, як прогноз погоди. Тому останнім часом, так про всяк випадок, я завжди ношу в рюкзаку парасольку...

ЛИПОВА ГІЛКА ДЛЯ МАЛЕНЬКОГО ЛИЖНИКА

Коли Аліція стала на порозі лікарняної палати, то із жахом помітила, що Фридерик і Клаудія скидаються на два манекени, прибиті до ліжка невидимими цвяхами.

Нині моя Міс Літа навіть до півфіналу не пройшла б, — співчутливо подумала Аліція і, усупереч своїм думкам, жвавим кроком рушила в бік Фридерикового ліжка.

— А ти до мене навіть зовсім не прийшла, — почувла вона замість привітання. Фрицек був блідий як стіна, і навіть його червоні губенята більше не нагадували дві соковиті ягідки.

— Я ж тобі розповідала, що до твоєї сестри приїхав хлопець! — Клаудія втомлено посміхнулася, коли Аліція щиро обняла її й присіла поруч.

— Я тез хлопець, — буркнув Фридерик. — Тільки трохи хворію.

— Усі хлопці хворіють, і тоді дівчата їх дужче люблять, — пояснила Клаудія. — А хлопець ти стопроцентний, — підтвердила вона, — бо нарікаєш, як твій батько.

— Що це з нашою пальмою? — на зелених листках схвильована Аліція помітила якісь коричневі плями.

— Вона не любить кока-коли, — поскаржився Фридерик.

— Звідки ти знаєш? — глянула на братика Аліція.

— Бо я її напував.

— Ну, тоді наші фініки пропали, Ящірко, — зітхнула дівчина. — Тепер і її треба лікувати.

— Насцо? Пальма може померти разом зі мною. Матиму в труні справзню пальму.

Клаудія скривилася, силкуючись зобразити посмішку, і Аліція вперше не подумала про власні почуття. Біль Клаудії, який вона терпляче маскувала за гримасою примусив Аліцію відреагувати вдаваним обуренням.

— Що це за дурниці ти вигадуєш? Гадаєш, померти так легко?! Візьмися за себе як справжній мужчина!

— Я не мозу! — заперечив Фридерик. — Кароль тез справзній музчина. І він вцора сказав, сцо я може й помру, — малий спохмурнів ще більше.

— Напевне, він мав на увазі те, що всі ми колись помремо, — пояснювала Клаудія. Вона вже оговталася й говорила своїм звичайним тоном. — Ти добрячий хитрун, бо чуєш тільки те, що тобі хочеться, — докинула вона, вдивляючись у синочка почервонілими очима.

— Він це Зосі сказав, — Фридерик утупився в ковдру. — І вона тепер перестане зі мною ходити...

— Ні, що ти! Вона ж тебе любить. А якщо когось люблять, то з ним, звичайно, ходять! — Клаудія щосили стримувалася, аби не пригорнути малого до себе. Аліція теж шукала шлях до втечі. Нарешті потупилася. Так було легше.

— Але в мене взе ноги болять, і я не мозу ходити так свидко, як колись, — Фридерик був, наче напнута струна, яка здригалася від стримуваного розпачу. Аліція із жахом подумала, що їй бракує слів, якими вона могла б підтримати братика. Вона мріяла про слова, які мали б магічну силу, від яких усе б повернулося до норми. І тоді

Фридерик знову зробився б колишньою спритною Ящіркою. Клаудія перестала би бути схожою на нечупару, яку виключили з конкурсу на звання Міс Літа за те, що вона погано про себе дбала. Тато не сивів би такими темпами, ніби йому за це платять. А сама вона, Аліція, відчула себе щасливою, як ніколи досі. Бо раніше їй лише здавалося, що вона страждає. А тепер вона зрозуміла, що коли страждаєш насправді, язик німіє, перетворюється на всохлу гілку. Думки вигоряють, як осіннє вогнище. І немає нікого, хто міг би якимсь словом розігнати пустку, яка шириться серед таких непотрібних мрій.

— Слухай-но, хлопче, — Клаудія скуйовдила синочкові чуприну. — Така гарна погода, давай ворушись! Глянь, що ми тобі принесли.

І витягла з торби гарненький лижний комбінезон.

— А палиці стоять за дверима, — додала вона, посміхаючись у відповідь на здивування Аліції.

— А вижі? — Фридерик захоплено торкався рученятами подарунка.

— Треба казати лижі, — Клаудія розіклала комбінезон на ліжку. — Лижі будуть, як випаде сніг. Однаково в цьому одязі виглядатимеш подурному.

— А Зосі сподобаюся? — малий заходився незграбно запихати худенькі ніжки до теплих холюш.

— Якщо їй подобається Малині, то звісно, що так, — підтвердила Клаудія. — А зараз одягайся — і на тренування! — наказала вона. — Марш із Аліцією під липу, а ми з татом підемо побалакати з паном доктором.

— Я з ним на ти, — нагадав мамі Фридерик, але приміряючи свій новий одяг, негайно забув і про батьків, і про Кароля.

— А ти мені ніколи не розповідав, що хочеш бути лижником, — Аліція обережно вела брата вистеленим слизьким лінолеумом коридором. Фрицек ішов повільно, але енергійно допомагав собі лижними палицями. Скидався на маленьку сніжку, яка силкується вдавати із себе сніговика.

— Я не лизник, я Малис, — малий аж постогнував від зусиль, обминаючи маленьких пацієнтів, які серйозно дивилися на нього й нічому не дивувалися. Лише зараз Аліція помітила, що діти в лікарні

сприймають усе по-іншому. Навіть лижника, котрий у вересні збирається на лижню.

Коли обоє добралися до липи, дівчина зняла з малого важку куртку й старанно закутала братика пледом.

— А Патрик узе вдома і мене не бащить, — поскаржився Фрицек, важко дихаючи, наче після важких фізичних зусиль.

— Я тебе сфоткаю, коли підемо назад, — пообіцяла Аліція. — Вишлемо фотографію Патрикові.

— Але я тез хоцу додому, — пояснив малий причину свого смутку й схилив голівку.

— Ми про це подумаємо, — пообіцяла Аліція. — А зараз я розповім тобі про таку собі пані Липову Гілку,^[3] яка написала книжку про чудову країну, у якій ми колись обоє будемо жити.

— Коли? — недовірливо спитав він.

— Невідомо, коли. Про це й розповідається в книжці.

Фридерик притулився до Аліції, і вона почала розповідати йому про братів Лев'яче Серце, найпростіше й найзрозуміліше, як лише могла. Хлопчик ні про що не розпитував, слухав, міцно стискаючи лижні палиці, і лише зрідка дивився на сестру своїми синіми, як небо в Нангіялі, очима. Аліція ніколи не бачила неба в Нангіялі, але була певна, що воно повинно бути саме таким. Синім-синім. Тихим і привітним. Як океан на кічуватій листівці...

ТІНЬ ВЕЛЬМОЖНОЇ ПАНІ

Біологічка зупинила Аліцію на сходах. Спершу пильно вдивлялася в її очі, а тоді удавано суворо запитала, що відбувається. Отак запросто. Без жодної спроби допомогти, що вона завжди робила на своїх уроках.

— Мій брат хворий, — відповіла дівчина, стараючись, щоб найважче для неї речення стало відповіддю на запитання вчительки, а не передавало весь біль Аліції.

— Я підозрювала, що в тебе щось сталося, — учителька незграбно торкнулася її плеча. — Займись роботою на конкурс. Це хороший спосіб, допомагає впоратися зі своїми проблемами. Залишся нині після уроків. Обговоримо й складемо план.

— Сьогодні не можу... — Аліція підвела на улюблену вчительку сумні очі. І відразу знову потупилася.

— Нічого страшного. Прийди, коли зможеш.

Сара ледве наздогнала Аліцію вже за пам'ятником Реймонта.

— Ну ти й мчиш, — відсапувалася вона, намагаючись не відставати від подруги. — Заскочимо на піцу? Щось не хочеться додому повертатися, а крім того... — торохтіла вона, нервово поправляючи зачіску.

Причина її хвилювання стояла біля школи, зі знущальною посмішечкою, запхнувши руки в кишені.

— Привіт, дівочки, — кинув Борис і відклеївся від металевої огорожі.

— Привіт.

Сарин голос ледь затремтів, але вона швидко заспокоїлася.

— Що, знову на вечірку хочеш нас витягнути? — пирхнула зневажливо. — Я чула, ти вже щось там знову придумав.

— Розслабся.

Борисове обличчя набуло такого виразу, наче його скували перші заморозки.

— Що було — загуло, сорі, коли що не так. У мене тут два квитки до кіно. Може, підеш зі мною? — підморгнув він до Сари.

— Я вже з тобою раз пішла. Досить, — нагадала Сара, втупивши в Бориса свої котячі очі.

— Ну, якщо ти волієш товариство святої Аліції, твої проблеми, — розлючено буркнув він. Закинув рюкзак на плече і, насвистуючи відому пісню, почимчикував на інший бік вулиці.

— Я це заради тебе зробила! — Сара ледь не луснула від гордощів.

— Що таке? — Аліція аж зупинилася, почувши слова подруги.

— Як це що? Порвала з ним!

— А до чого тут я?

Дівчата стояли поруч, хоча кожна зараз подумки перебувала в зовсім іншому місці. Сара могла би помінятися із Реймонтом на постаменті, так її переповнювала гордість за свій учинок. Аліція залишилася десь далеко позаду і їй здавалося, що це вона ніяк не може наздогнати подругу. Принаймні в цій розмові.

— Я запитала, чому ти вважаєш, ніби те, що стосується Бориса, ти робиш заради мене, — повторила вона із впертістю дитини.

— Але ж ти його не переварюєш, — Сара здивовано стелула плечима.

— А тобі він подобається? — у голосі Аліції забриніли сердиті нотки.

— Мені? — Сара замовкла. — Ну-у-у, я сама не знаю... Власне, не такий він уже й безнадійний... Може, тоді Борис і перебрав... Розумієш, про що я?

— Досі я тебе розуміла, — Аліція наддала ходу. — А може, мені це здавалося... У будь-якому разі, — рішуче мовила юна, — запам'ятай собі одне: не варто нічим жертвувати заради мене.

— Так відразу й жертвувати! — буркнула Сара. Вона була розлючена, хоча й силкувалася це приховати. — Я намагаюся тобі пояснити, що коли б мені довелося вибирати між нашою дружбою і ним, я обрала би дружбу.

— А я намагаюся пояснити, що тобі треба вибирати між ним і собою! — Аліція ковзнула поглядом по розгніваному Сариному обличчі. — І наша дружба тут ні до чого!

— Отакої! — кинула Сара. — З тобою про Бориса навіть поговорити не можна!

— Я не хочу про нього говорити, бо вважаю, що немає про кого, — Аліція перелякалася власної рішучості, але повільно й чітко проказала ці слова, дивлячись подрузі просто в очі.

— А я, уяви собі, іншої думки! — Сарине обличчя раптово зблідло, вуста затремтіли. — Ти крім Роберта нікого не помічаєш! Навіть мене! Хіба дівчинку з порядної родини може цікавити якась там продавчиня з овочевої ятки! Мабуть, ти віддавна думаєш, що я лише помідори можу важити! А може, мене вже взагалі немає? Я лише тінь вельможної пані та її чемного хлопчика! Розступіться всі, дорогу ясновельможній пані!

Аліція перелякано вслухалася в нові й нові звинувачення. Випадкові перехожі позирали на неї із цікавістю, і це було нестерпно. Та перш ніж юна втрутилася в гнівний монолог подруги, перш ніж наважилася, Сари вже поруч не було. Її наче підхопив сильний порив вітру, який шелестів розкиданими в парку газетами. Чи низька дощова хмара.

Так чи сяк, Аліція залишилася сама. Біля її ніг дріботіло кілька голубів. Птахи задирали голівки догори, а Аліція ледь не плакала.

ЛИСТИ ДО СЕБЕ

А що я могла сказати? Що на мою думку, дружба повинна бути міцною як горіх? Який нізачо не розгризуть ті, хто лише чигають, аби її зруйнувати?.. Що я можу сказати Сарі, яка перестала мені довіряти. Не хоче нічого чути й бачити. Та хіба я маю право вимагати, аби вона дивилася на світ моїми очима? А може, це саме вона, Сара, може змінити Бориса, зробити так, щоб він став кращим?.. Якщо це правда, то хіба я повинна її оцінювати й стверджувати, що вона зробила помилку?.. Усе це дуже непросто, і після свого відкриття я анітрохи не почуваюся мудрішою. Цікаво, хто вкрав у мене ті хвилини, коли все довкола здавалося мені прекрасним і гармонійним. Добре складеним, як одяг в ексклюзивному бутику...

ЩАСТЯ НА ПОРОЗІ

Золоту рибку, тобто звичайного помаранчевого вуалехвоста, Аліція купила в зоомагазинчику біля скверу. Побачила її того ж таки дня, коли Фридерик необачно полив їхню спільну пальму кока-колою. Зараз Аліція стояла біля великих акваріумів, роздивляючись кольорових рибок.

Він повинен когось доглядати, — думала дівчина, спостерігаючи за веселим вуалехвостом, який витанцьовував серед водоростей. — Але як поставити в палаті акваріум?

— Якщо ви любите компанію, рекомендую цю маленьку пустунку. Вона вам дуже підходить, — озвався старенький власник крамниці.

— Це не мені. Для брата в лікарні, — швидко пояснила Аліція. — Але я ж не можу принести туди акваріум, — зітхнула вона.

— І не треба. Досить великої банки й води. Цей вид рибок любить, аби ними милувалися й не любить ділитися чийсь захопленням, — додав він, і Аліція оцінила його вміння продавати.

Мабуть, папужок-нерозлучників він так само продав би поодинці, — злісно подумала юна. Старенький подивився на неї проникливим поглядом.

— А от, приміром, папужку-нерозлучника я б ніколи не продав вам одного, — заговорив він. — Бо це геть інша справа.

Аліція засоромилася, а старенький не зводив з неї очей.

— Гарна ящірка, — продавець посміхнувся, углявши кулончик на шиї Аліції. — Але такої в моїй крамниці немає. Це дике стюріння й треба вміти поважати її свободу, — серйозно додав він.

— Я куплю цю рибку, — вирішила Аліція, У неї було дивне відчуття. Ніби власник магазину сягнув поглядом набагато далі й побачив значно більше, ніж скромну прикрасу.

Дівчина поверталася додому збуджена. Йшлося лише про те, щоб рибка була золота чи принаймні блищала, і щоб Фрицек міг висловити їй своє бажання. І навіть три.

На розі вулиці Мисенської стояла Сара. Із Борисом. Вона розмахувала руками, мов вітряк, а Борис голосно сміявся з її розповіді.

— Певне, говорить про мене, — подумала Аліція, і радість від приємного вечора раптово випарувалася.

Сара й Борис її помітили. Помахали їй, але з місця не рушили, хоча спалахнуло зелене світло. І ніщо не заважало Сарі перебігти через дорогу.

Банка здалася Аліції неймовірно важкою. Погода паскудною, день надто похмурим. А подумавши про обід, який точно складатиметься із заморожених вареників, і про маму, яка сидітиме до неї спиною, заглибившись у свою роботу, дівчина відчула гнітючу самотність.

А може, це я забагато вимагаю? — намагалася вона звинуватити себе. — Думаю про власні проблеми, зате забуваю про нещастя інших?

Серед цих проблем уже був Фрицек і погані результати його аналізів. Поруч із Фридериком — Клаудія із запухлими від недосипання очима й передчасно посивілий, блідий тато. Була Сара, якій разом із помідорами довелося продати свої амбіції та гордість. Саме так про неї думала Аліція. Ну, і ще Дорця, яка боролася за кожен грам життя.

Уперше в житті Аліції здавалося, що сходи в її будинку ведуть просто до неба. І справді! Щойно відчинивши двері, дівчина відчула запах справжнього домашнього бульйону.

— Як добре, що ти вже прийшла! — гукнула з кухні мама. — Я зробила домашню локшину. Зараз їстимемо бульйон і пліткуватимемо. А це що таке? — мама кивнула на слоїк.

— Це золота рибка для Фрицека, — посміхнулася Аліція. — І навіть не думай приготувати її на друге, бо вона щойно виконала мою

заповітну мрію.

Рибка не гаяла часу. Того дня мама навіть не зазирнула до кабінету. Укупі з Аліцією вони сиділи на великому дивані й віддавалися приємному ледарюванню, ділячись найпотаємнішим. Із найглибших куточків пам'яті витягали свої секрети, і їм було легко разом.

— Іноді мені здається, що я тебе дуже занедбую. Утікаю до своєї книжки, шукаю собі якогось зручного місця, — говорила мама, гріючи долоні об чашку із чаєм. — Але мені із цим погано. Просто щоб ти знала...

— Я гадала, що Сара завжди належатиме лише мені. Немовби якась цінна річ. Наприклад, «Нікон», — шепотіла Аліція. — Тепер я знаю, що юна не така, як я думала, і мушу вирішити, чи цю іншу Сару я теж любитиму...

— Я дуже за тебе непокоюся, — сумно посміхнулася мама. — Фридерикова хвороба наразила тебе на важке випробування, і ніхто тобі тут не допоможе. Ані тато, ані я. Ані Клаудія. Зате ти можеш допомогти всім, намагаючись зрозуміти, що іноді ніхто не винен, а всі страждають. Чи зможеш ти це збагнути?

— Я не надто багато розповідала тобі про Роберта. Може, соромилася? — Аліція сама собі не вірила, що так запросто про це говорить. — Але я його... ну, дуже люблю. Більш, ніж дуже. Якби його не було, я б думала тільки про Фрицека. А Роберт — це безпечний порт для моїх мрій. Варто заплющити очі, і я відразу його бачу й відчуваю, що нічого поганого зі мною не станеться...

— Я рада, що ти можеш бути щасливою. За щастя зазвичай доводиться платити, але без цього взагалі не варто жити.

Мама була спокійна й терпляча. Годинник давно вже вибив північ, але обидві не відчували втоми й при світлі маленької нічної лампи, під тихі звуки музики, які линули з радіо, продовжували звирятися одна одній.

— Я теж із деким познайомилася, — мама почервоніла, а може, Аліції лише так здалося.

— Я його знаю?

— Ні. Це мій колега з редакції, ми працюємо разом багато років.

— Ну, тоді ти давно з ним познайомилася, — посміхнулася Аліція.

— Не зовсім так. Раніше це був звичайний колега, але кілька днів тому він запросив мене на каву, і якось нам так приємно балакалося.

Геть інакше, ніж на роботі.

— Тепер я розумію, чому ти, перш ніж вийти з дому, окупуєш ванну! — Аліція похитала головою з удаваним докором, але відразу міцно пригорнулася до мами. — Я б хотіла, аби ми обидві були щасливі, — прошепотіла юна.

— Знаєш, це цілком можливо, — відповіла мама. — Якщо перестанемо боятися складних рішень, щастя неодмінно постукає в наші двері. Здається, юно любить сміливих жінок, — додала юна й поцілувала доньку в гарячу щоку.

ЗОЛОТА РИБКА-2

— А можна цю рибку витягнути з води, щоб добре роздивитися? — Фридерик був захоплений подарунком.

— У жодному випадку, — Аліція намагалася виглядати суворою. — Не смій її витягати чи поїти кока-колою.

— А снікерсом погодувати? — благально запитав Фридерик. — Таким мацюпусіньким снікерсом, — додав він.

— Аж ніяк! Я принесла для твоєї рибки спеціальний корм. Йй потрібен лише цей порошок і твоє товариство.

— А якщо зі мною щось станеться, то рибка тез помре?

— Так. Від суму за тобою. Тому ти повинен видужувати й піклуватися про неї.

Аліція добачила привітний погляд Зузи, яка поправляла постіль на сусідньому ліжку, і раптом збагнула, що це вперше вона уникнула нервової суперечки із Фридериком і спокійно сприйняла його побоювання. Вдячно посміхнулася до Зузи.

— Слухай-но, шибенику. Ця рибка золота, і вона неодмінно виконає твої бажання.

— Вона помаранцева, — категорично заявив Фридерик, торкаючись пальчиком банки.

— Золотішої не було, — пояснила Аліція, — але цієї буде цілком достатньо.

— Я б узе хотів додому, — Фрицек дивився углиб слоїка, а його погляд, здавалося, проникав крізь скло й тонує у чистій воді.

— Тоді залагодь це з нею. От побачиш, у тебе вийде.

— Сперсу я б хотів десцо інсе, — малий відірвав погляд від рибки.

— Мабуть, видужати! — зраділа Аліція.

— Це тез потім. Я б сперсу хотів, щоб Зося погодилася стати моєю дружиною. Бо тепер прийшла Нікола, і вона хоче, щоб я з нею озенився, а я справді не мозу! — Фрицек ледь не плакав.

— Чому не можеш? — Аліцію здивували ці любовні перипетії, і вона не дуже розуміла, як можна допомогти братові.

— Ну, бо я її не люблю аз так дуже. Оту Ніколу. Тільки трохи люблю. Хоца сам не знаю, — пояснював він. — Бо вцора Нікола побила Ксися, коли він мені сів на ногу. Отак його побила, і Ксись навіть плакав. Вона така сильна, ну, казу тобі, сильна, така як бик.

— Доведеться тобі подумати, що діється із твоїм коханням, — Аліція, сміючись, поправила подушку. — Добрячий ти фрукт, виявляється! — насварилася юна пальцем.

— Ніякий я не фрукт! — обурился Фридерик. — А у Ксися є такий спеціальний апарат для повітря. Я хотів його приміряти, але Кароль на мене розсердився, як хорела.

— Треба казати «холера», — виправила Аліція.

— Хорела, — повторив Фридерик, безпорадно розвівши ручками.

* * *

Дорога з лікарні до дому Клаудії й тата здавалася безкінечною. Аліція старанно оминала калюжі, хоча ті були такі маленькі, що по них навіть не можна було ходити в непромокальних чоботях. Носаком черевика підкидала опале листя, але ця осіння забава не справляла їй жодної приємності. Аліція ще намагалася знайти якусь відраду в яскравих барвах жовтня, але бачила лише похмуре небо, про яке дедалі частіше згадував Фридерик. Так, наче латочка землі, на якій він стояв, зірвалася з мотузки й наче повітряний змій, майнула догори.

Клаудія виглядала жахливо й навіть не намагалася цього приховати. Зі скуйовдженим волоссям і землисто-сірою шкірою, вона могла б зіграти роль жертви домашнього насильства у власному документальному фільмі.

— Твій тато зараз складає справжній іспит з кохання до мене, — зітхнула вона, заварюючи каву для себе й Аліції.

— Ти не повинна так себе занедбувати! — Аліція силкувалася приховати стурбованість у своєму голосі. — Може, вискочимо разом по крамницях? Купимо щось, якусь косметику... До перукаря

сходимо... — додала вона вже тихіше, побоюючись, що Клаудія зараз розгнівається.

— Я вже про це думала, — Міс Літа ледь посміхнулася. — І знаєш, що? Жоден перукар не зніме з моєї голови цей болісний тягар. Жодна пудра не замаскує розчарування долею, яке зростає в мені. І навіть, коли якийсь чарівний блиск для губів збільшить їх удвічі, а магічна туш перетворить мої вії на щітку, це однаково нічого не змінить у моєму справжньому вигляді. Я ще не готова боротися за себе. Зараз я борюся за Фрицека.

— Ти маєш рацію, — Аліція швиденько обняла Клаудію за плечі, і так само швидко відсторонилася, злякавшись власної слабкості. — Зрештою, як би ти виглядала, коли б туш почала стікати тобі чорним струмочком на лікарняну постіль.

— А що чувати у твоєї худі Дорці? — Клаудія знову заговорила своїм звичайним іронічним тоном. — Сподіваюся, ти намагаєшся відгодувати її своєю доброзичливістю?

— Не завжди вдається. Дорця частіше буває на заняттях у своїй поліклініці, ніж у школі. Зате, — Аліція не приховувала задоволення, — виявилось, що мої однокласники просто супер! Майже всі допетрали, у чому справа.

— Закладемося, що це твій успіх!

— Може, трохи? — замислилася Аліція. — Зате Сара... ну, знаєш, яка?

— Знаю, ця задирака.

— Так-от, із Сарою все навпаки. Наша дружба здавалася фортецею. А виявилася дитячим куреником. Який увесь час розсипається.

— Є два виходи. Або ремонт, або роз'їзд, — Клаудія любила конкретні вирішення проблеми, і цим викликала в Аліції заздрість.

— Я б воліла ремонт. Я досі люблю Сару... От тільки... Сама не знаю... У нас тепер відмінні думки. І спілкуватися стало важче...

— Може, варто почекати? — задумалася Клаудія. — Останнім часом, коли мені доводиться бути терплячою, я почала цінувати чекання. Це такий важливий час, коли можна багато чого зрозуміти. Я лише зараз це оцінила, — прошепотіла вона й швидко рушила до кухні по солодке.

Аліція похнюпилася, удаючи, що не помітила, як змінився вираз обличчя Міс Літа. Подумала, що ненавидить жовтень, який осідає в її

душі невимовним смутком. Таким, якого не подолаєш, навіть якщо з'їси тону солодоців.

ЛИСТИ ДО СЕБЕ

Мене втішив твій успіх, Роберте! Чесно!

Як ти міг подумати, що мені було байдуже до цього скрипкового конкурсу! І твоя премія мене теж порадувала. Хіба можна було не радіти, коли хтось, такий для мене важливий, поїде до Відня. Із вродливою віолончелісткою. Оглядатиме з нею місто, ласуватиме віденським сирником. Або питиме каву із крихітних порцелянових чашечок. Ну, і що цей Хтось гратиме в дуеті перед надзвичайно важливою комісією. І мабуть, на нього чекає черговий успіх. Разом із вродливою віолончелісткою... Як бачиш, я просто захоплена, і навіть не знаю, як тебе привітати. Із перемогою й віолончелісткою...

А наступного разу не питай мене по телефону, чому я ревную. Бо я не ревную. Не треба щоразу розповідати про цю Касю та її віолончель. Мені здається, що коли ти вимовляєш це ім'я, твій голос нагадує якусь мелодію. Доволі кічувату, щоб ти знав. Зрештою, я не така музикальна, як ти... Як ви обоє. Можливо, я й помиляюся щодо цієї мелодії. Та в одному я впевнена: ненавиджу віолончель і не розумію, чому віолончелістка, замість того, щоб вправлятися й грати етюди, плете для тебе шарфик із вовни.

А я б не плела. У мене немає часу на всякі там плетіння. Щодня я мчу однією й тією самою дорогою: від прихованої маминої радості до тиші, яка сповнює помешкання Клаудії. А посередині цього віражу стоїть ліжко із чимраз слабшим Ящіркою. Надворі жовтень походжає похмурими, сірими вулицями. Часом хлюпає перемерзлим людям воду за комір і сміється воронячим карканням, наче злостивий стариган. Шкода, що ти не можеш цього побачити і бодай на мить сховати мене у своїх обіймах від жахливого завтра, яке щодня ховається на килимкові біля дверей. Не передавай від мене вітання жодній Касі. І носи шарфик, аби не застудитися...

СВІТЛО В ТЕМРЯВІ

— Ну, хлопче, час повертатися додому, — говорила Клаудія, силкуючись посміхнутися. — Досить тобі тут вилежуватися! Попрощайся зі своєю Ніколкою, бо наступне побачення невідомо, коли буде...

Фридерик був занадто слабенький, щоб показати, який він щасливий. Ледве обняв банку із золотою рибкою.

— Дякую тобі, чарівнице! — прошепотів малий. — Вона й справді золота! — і підняв на Аліцію повні захоплення очі.

Тато з Аліцією збирали Фридерикову колекцію, яку той порозкладав, наче вдома. Клаудія попленталася до ординаторської, щоб позалагоджувати всі формальності.

— Масинки записуються! — радісно командував Фрицек, виймаючи іграшки з рук Аліції. — Я віддам їх Ніколці, щоб ними приїхала до мене, коли видузає...

— Книзецки тез записуються! Для Ксися! Він любить малювати, і сказав, що коли виросте, то пофарбує мою кімнату.

— А цього ведмедика дам Зосі! Кароль тез великий ведмедик, і Зося його любить.

Співбесідник Фридерикові був непотрібний. Досить, що настав час збирати речі. Малюк сміявся, червонів і бліднув, розпоряджаючись своїм скромним лікарняним добром.

Якби ж то він справді видужав, — похмуро думала Аліція, — нині в нас було би велике свято. Але цього не сталося. Клаудія, тато і я чудово знаємо, що ми прийшли до лікарні, щоб упорядкувати цей найважливіший для нас куточок із Фрицековим світом, бо на його місце вже чекає п'ятеро інших дітлахів, і жоден Кароль, Зося чи навіть завідувач відділення, жодні ліки не допоможуть уже Ящірці. Мабуть, тому ніхто з нас, — думала Аліція, складаючи братикові піжамки, — не може вдавати радість, силкуватися сміятися й підморгувати Фридерикові. Робимо кожен своє. Машинально, намагаючись не розплакатися й даючи малому можливість радіти.

— А може, я зовсім не вилікувався? — спало раптом на думку Фридерикові, коли будинок клініки залишився далеко позаду. Аліція

присунула його крісло до себе. Дбайливо загорнула ніжки коциком і мовчки обняла за плечі.

— Якщо тобі так здається, золотко, можемо повернутися до лікарні, — лагідно запропонував тато, швидко відшукавши відповідну посмішку й продемонструвавши її в люстерку.

— Е-е-е, ні! — заперечив Фридерик. — Красце додому. У лікарні навіть здоровий хворіє, бо там треба хворіти. Інакше не дадуть вечері, — додав він тоном бувальця, і в машині вперше залунав щирий сміх.

Аліція стискала в долоні аркушика із Зузиним номером телефону. Вона була їй вдячна за це. Ніби звичайна собі записка, та дівчина почувалася так, наче знайшла важливу подругу, яка не дозволить їй самотою долати нові перешкоди. Зараз вона намагалася про них не думати. Відчувала слабенький подих Фридерика й тепло його ручки. Цього було досить, щоб уберегти крихітні іскорки надії, які боролися в ній за життя. Іноді вони згасали, ніби на них війнував жовтневий вітер, та за мить знову вишиковувалися ланцюжком сподівань. І з ними Аліції вдалося дійти до Фридерикової кімнати.

Коли хлопчик заснув у товаристві нових ведмедиків і золотої рибки, для якої він знайшов спеціальний столик, Аліція довго дивилася на його змучене поїздкою личко. Та найдивнішим було те, що Ящірка вперше за багато часу здавався спокійним і щасливим. Не вовтузився в ліжечку, не схоплювався з тихим криком, як останнім часом у лікарні. Перш ніж заснути, переконався, чи корм для золотої рибки в нього під рукою. Ніби в його житті не було важливіших справ, і цей копійчаний порошок значив для нього більше, ніж дорожезні ліки, які привозили з усієї Європи.

Аліція легенько поцілувала братика в чоло, а малий невиразно прошепотів кілька слів. Дівчина знову нахилилася над ним.

— Що таке? — пошепки запитала вона.

— Ну, що я тебе тез люблю, — сонно повторив малий. — Але озенюся із Зосою, бо я їй взе обіцяв, — додав він уже зовсім тихо. Аліції не залишалося нічого іншого, як вийти з кімнати з обличчям переможеної суперниці.

Добре було потім сидіти із Клаудією й татом у їхній просторій вітальні й без протестів їсти фісташкове морозиво.

— Давно ми не збиратися всі разом, — заговорив тато. Ніби така звичайна фраза, проте всім принесла несподівану полегшу.

— Слушайте, я пішла робити спагеті! — підхопилася Клаудія.

— Я голодна, як наполеонівська армія при відступі! — зраділа Аліція.

— Після цього я погладшаю, але я був би ідіотом, якби дозволив вам з'їсти всі оливки! — докинув тато і, як колись, тихенько ввімкнув телевізор. Аліція рушила за Клаудією на кухню, роздумуючи, що життя трохи нагадує їй фільм старанного режисера. Кадри повинні змінюватися із якоюсь логічною черговістю, а події повертаються на круги своя, керовані силою звички та людської мужності.

Був пізній вечір, коли Аліція долала сходи, а наздогін їй лунав кларнет пана Грабінського. У квартирі поруч закінчувався телесеріал, а крізь нещільні двері чутно було, як її мешканці готуються до вечері. Вище поверхом знову скандал. Пан Рогочий репетував, що більше цього не витримає, і Аліція згадала Сариних батьків. Але чомусь не її саму. Не сьогодні.

* * *

А мама привітала її яскравою помадою на губах, які склалися в майже дівочу посмішку. На голові пишалася зачіска, вкрадена в популярної співачки.

— Як я виглядаю? — вона невпевнено глянула на доньку, сподіваючись схвалення.

— Добре, — коротко відповіла Аліція й попленталася до своєї кімнати. Зачинила двері, не прислухаючись до маминих питань, і сіла роздивлятися фотки, зроблені на канікулах.

Лише перед сном обидві повернулися до розмови.

— Можна увійти? — мама стояла на порозі. Макіяж вона старанно змила, а волосся зібрала у хвостик.

Аліція глянула на її пригаслу радість, і їй анітрохи не полегшало.

— Ти звинувачуєш мене, що я дозволила собі бодай трішечки почувитися безтурботною, коли ти повертаєшся така пригнічена, — зітхнула мама. — Мабуть, ти маєш рацію. Не треба було мені...

— Я зовсім не впевнена, чи маю рацію, — Аліція глянула на маму. — І я вже нічого не знаю! Не маю поняття, як мотатися між двома моїми домами! Я тону в стражданнях, а тоді знову радію, що ти нарешті щаслива! Як на каруселі... — схлипнула вона й дозволила мамі обняти себе.

— Я тебе розумію. Якраз зараз я це усвідомила. Бачиш, — продовжувала вона, не випускаючи Аліцію з обіймів, — я вже непристойно доросла, а ще недавно звинувачувала весь світ за те, що коли мій шлюб розпався, я залишилася зі своєю проблемою сама...

— Але ж це ти покинула тата!

— Ні. Просто я першою мала мужність сказати, що немає більше сенсу вдавати чоловіка й дружину. Може, я зробила помилку, що відмовилася від боротьби за наш шлюб, але хіба можна щось вибороти самій...

Мама знову виглядала, як і раніше. Невблаганні зморшки не давали усміщці з'явитися на її обличчі, а очі потьмяніли. Аліція вразилася, що можна так швидко постаріти. Просто на очах.

— Але я хотіла поговорити з тобою про інше, — мама знову глянула на доньку. — Зараз ти переживаєш дуже важкий час, і можеш вимагати, аби я була поруч. А я... Я давно не була такою щасливою. Я не вибирала миті, коли щастя могло прийти, воно прийшло само. Та це не значить, що я байдужа до твоїх проблем. Завдяки тобі Фридерик став важливим і для мене. Подивись...

Мама витягла з великого конверта якісь папери.

— Це запрошення на консультацію до трьох найкращих онкологів у Європі. Дитячих, звісно. Завдяки моїм знайомим зі Стокгольма мені вдалося домовитися про консультації й обстеження. Тато й Клаудія ще не знають, що невдовзі Фридерик отримає ще один шанс. Треба лише почекати на підтвердження...

Аліція підхопилася й побігла по телефон.

— Дзвони, — благально прошепотіла вона.

— Я б воліла переконатися, що все залагоджено остаточно.

— Подзвони, ну будь ласка.

Мама слухняно набрала номер.

— Ох, яка ж ти нетерпляча! — зітхнула вона, похитавши головою. — Не можеш навіть трішечки почекати...

— Вони зраділи? — допитувалася Аліція, коли мама, поговоривши, поклала трубку.

— Так. Проте поводяться розважливо, — відповіла мама.

— Що це значить?

— Вони радіють, що в них з'явилася нова можливість, наче вогники в темряві, як каже Клаудія, та водночас розуміють, що ці

вогники згасають. Щойно довелося викликати лікаря. У Фридерика підскочила температура.

— Прошу тебе, — схвильовано мовила мама. — Будь мужньою, як і вони. Ти теж мусиш вірити у вогники...

ПОДАРУНКИ

От уже тиждень, як Сара уникала Аліції. На перерві розчинялася в юрбі учнів. На уроках низько схиляла голову над зошитами і, крім звичайних слів увічливості, вдавала, що Аліції поруч не існує. Спілкувалася найчастіше з Бертою або Мілкою. Цікаво, що причина їхньої сварки, Борис, оминав Сару десятою дорогою. І перестав чіплятися до неї на перервах.

Невже це перша подружня сварка подружжя псевдо-Цуговських? — подумала Аліція, самотньо стоячи біля шкільної крамнички.

Після уроків дівчина поверталася додому, щомиті перевіряючи пошту на мобільному. Листопад, старший брат жовтня, ще завзятіше нападав на перехожих, проганяючи їх з вулиць крижаним вітром і заморозком.

Роберт мовчав як риба. Лише зрідка надсилав щирі вітання, якими Аліція ділилася з Ящіркою.

Хлопець уже повернувся з Відня. Із першим успіхом. Йому пообіцяли якусь чергову стипендію. І тій Касьці-віолончелістці також.

Певне, геть маленька та стипендія, якщо Роберт не може дозволити собі нормальної розмови чи есемески, — в'їдливо подумала Аліція, ховаючи мобільний глибоко до кишені. У цю мить залунала мелодія Вівальді.

Мабуть, мама, — Аліція сягнула по мобілку. — Повернеться пізно або й дуже пізно.

— Це Класна Панночка? — почувся Робертів голос. — Я телефоную, щоб запитати, як ся має такий собі хамелеон. І як справи в його хазяйки.

— Так собі, пане музико з Відня, — відказала Аліція, силкуючись посміхатися. — Ще раз вітаю тебе з успіхом.

— Ми зможемо відзначити його найближчої суботи? Мені б дуже хотілося особисто побачити хамелеона, — продовжував Роберт, а

листопад на очах в Аліції перетворювався на спекотне літо.

— Можеш з ним привітатися. Це навіть потрібно, бо про тваринок треба піклуватися. Тим більше про тих, кого ти приручив... — засміялася вона в слухавку, вражена, що пора року залежить від маленького сріблястого мобільника, а не від того, що скаже дикторка по телевізору, та сама, яка здається, зустрічається з Костеком Бонком...

Всупереч побоюванням Аліції, мама була вже вдома й метушилася на кухні біля паруючих каструль.

— Я теж рада, що Роберт приїде, — щиро сказала вона.

Щоправда, приготований мамою розсольник більше нагадував розварені кабачки з картопляною начинкою, та Аліція поглинала його, розхвалюючи неповторний смак.

— Останнім часом ти постійно експериментуєш на кухні, — пожартувала вона. — Щось мені не віриться, що це лише через Роберта...

— От і помиляєшся! — мама трусонула гривкою. — Якщо в нас бувають гості, треба подбати про родинний стіл. Краще пізно, ніж ніколи.

— Бабуся вражена твоїм ентузіазмом, — Аліція відмовилася від добавки, вочевидь розчарувавши цим маму. — Учора вона мені сказала, що дасть тобі кілька гарних рецептів. Там у назві однієї страви навіть любисток зустрічається... — додала Аліція, спритно уникаючи мами, яка спробувала ляснути її ганчіркою, наче набридливу муху.

— Оту з любистком ти могла би приготувати найближчої суботи! — вигукнула Аліція з-за дверей своєї кімнати.

Вечірній дзвоник у двері відірвав маму від комп'ютера, а Аліцію застав у ванній.

— Доведеться тобі хвилинку зачекати, — залунав у коридорі веселий мамин голос. — Аліціє! Вилазь із ванни! А ти швиденько заходь! І відразу бери фен і сушися, бо застудишся!

— Привіт, — Сара стояла змокла, із посинілими губами. Тримала парасольку, про яку, здається, забула. У її поставі крилася незвична для неї невпевненість.

— Привіт. Добре, що ти прийшла! — Аліція щиро зраділа і, побачивши подругу, полегшено зітхнула.

— Справді? — Сара тремтіла від холоду.

— Звичайно, — уже спокійно відповіла Аліція й широко розчинила двері до своєї кімнати.

Дівчата сиділи по-турецьки в напівмороці. Обидві з рушниками на головах, із чашками гарячого молока в руках. Із кутка линула спокійна музика, а вони намагалися їй не заважати. Говорили мало. Старанно добирали слова, немовби від цього залежало, чи триватиме ця мить. Усе було, як раніше. Із-за стіни чутно було, як мама стукає по клавіатурі, стінами мандрували тіні від фар автомобілів. Дощ розбивав їх на мільйони вогників, і Аліція раптом подумала, що так виглядають вогники в темряві, про які вона щойно розповідала Сарі.

— Мені б хотілося, щоб ці вогники ніколи не згасли, — закінчила Аліція й перевела подих. Говорити про Фридерика ставало дедалі важче.

— Кажуть, медицина зараз більш ефективна, ніж золота рибка, — озвалася Сара. Її очі знову палали колишнім завзяттям, і слова дівчини набували магічного значення. — А твоя мама — справжня Астрід Ліндгрєн, — продовжувала вона. — Вона б теж так вчинила.

— Дякую за те, що ти прийшла, — Аліції було важко зізнаватися в помилці. — Після нашої сварки я зрозуміла, що навіть коли я переконана у власній правоті, то однаково не маю права тобі нічого нав'язувати. Мені б теж не хотілося, щоб хтось оцінював мої почуття.

— Супер. Шкода, що нас так понесло, — Сара сумно всміхнулася. — Насправді Борис мене анітрохи не цікавить. Після того, що він вчинив із Доротою, я б уже краще зустрічалася з Бонком.

І обидві щиро засміялися.

— А наш Костек Бонк — ого! — зараз здивуєшся... Він потрапив до...

— ...програми «Дивіться, хто прийшов!» — вигукнула Аліція.

— Ні! До Книги рекордів Гіннеса! — переможно заявила Сара. Подруга недовірливо глянула на неї.

— А що, він тиждень писав диктант?

— Де там! — Сара зневажливо махнула рукою. — Він же практик...

— Ну, то що такого він зробив? Кажі!

— Страйкував проти нових випускних іспитів. Три дні стояв перед Сеймом на одній нозі. Як чорногуз!

— Мабуть, це стосувалося випускного іспиту із зоології?! — реготала Аліція.

— Та ні, він загалом страйкував. Зрештою, у нього немає атестата зрілості, але навіщо йому та школа, коли всі наввипередки рвуться сфоткатися з ним? І платні інтерв'ю дає.

— Не знаю популярнішої людини, ніж Костек Бонк, — серйозно мовила Аліція, і дівчата знову розреготалися.

На порозі стояла мама.

— Пробач! — Аліція схопилася з підлоги. — Мабуть, ти через нас не можеш працювати?

— Справді не можу, — щасливо відказала мама. — Бо я саме закінчила.

Обидві кинулися до неї з вітаннями, а тоді Аліція запитала:

— Як називатиметься твоя книжка? Ти вже над цим думала?

Сара допитувалася, чи зможе вона бути першою читачкою цієї біографії.

— Дівчатка, по черзі! — відмахувалася від них мама. — Сара, будеш другою, бо першою прочитала я. А щодо назви, то вона вже є: «Як розквітла Липова Гілка».

Аліція захоплено глянула на маму.

— Я тобою пишаюся, — сказала вона.

— Нічогенька, — притакнула спантеличена Сара. — Але без тієї гілки, мабуть, було б краще? — якось невпевнено запитала вона.

ЛИСТИ ДО СЕБЕ

Дорота поправилася на три кілограми. Коли вона розповіла нам про це на виховній годині, ми на всю школу скандували «Ми лю-би-мо те-бе!». А біологічка навіть розплакалася. Після цього уроку Дорця перестріла мене в туалеті. Сказала, що давно хоче повідомити дуже важливу новину. Я спитала, від кого ця новина, а вона мені на те, що від неї самої. І випалила, що коли б не я, напевне вона б ніколи не повернулася до нашого класу. І ці три кілограми — це її подарунок для мене. Я сміялася, бо навіть не знала, як мені поводитися. Я б охоче міцно її обняла, та побоялася щось їй зламати, тому лише легенько обхопила її за плечі й сказала, що якось уже цей дарунок здолаю підняти, але волюю, щоб він залишився в Дорці. І

тоді вона засміялася. Пообіцяла, коли щойно набереться сили, ми разом займемося англійською. Адже вона знає її найкраще в усьому класі. Ніколи не думала, що в шкільному туалеті можна пережити такі зворушливі хвилини...

ПОЗОЛОЧЕНА РИБКА

— Я знаю, що це небагато, — Аліція поклала перед біологічною кілька роздрукованих сторінок. — У мене ще є фотографії, — додала вона, висипаючи з конверта пронумеровані фотки. — Залишився ще місяць. Може, встигну?

— У такому темпі — навряд, — скептично зітхнула вчителька. — Але спробуймо! — пожвавішала вона, добачивши зневіру в очах Аліції.

— Для мене цей конкурс дуже важливий, — Аліція глянула на найбільшу фотографію. — Спершу я збиралася писати про птахів, але тепер хочу про ящірку. Я так брата називаю, — пояснила вона й на мить до неї повернулася колишня усмішка.

— Тема гарна. І фотографії чудові, — Хлорела підносила до окулярів нові й нові знімки ящірки, яку Аліція упіймала в різних ситуаціях. — Якщо добряче попрацюєш... — почала вона, та відразу махнула рукою. — Нащо я тобі про все це говорю! Ти ж сама хочеш устигнути...

Коли Аліція збирала нотатки, вчителька зупинила її.

— Послухай, Аліціє, — тихо озвалася вона. — Є в житті важливіші справи, ніж конкурс. Якщо не встигнеш цього року, підеш наступного. У моїх очах зараз ти виграєш звання на найкращу сестру. Байдуже, що це неофіційні змагання і про них відомо лише нам двом. Найважливіше, що ти даєш собі раду, і твої зусилля потрібні більше твоєму братові, ніж світовій науці всі книжки про ящірок разом узяті.

— Спасибі, — прошепотіла Аліція. І швидко вийшла із класу. Вона сердилася на себе, що дрібки співчуття виявилось достатньо, аби вона ледь не розплакалася.

На щастя, біля вікна на неї чекала Сара з величезним бутербродом з куркою й салатом.

— Тримай, — простягнула вона їй цю тонну калорій, і сама встромила зуби у свою булку, щедро политу майонезом. — Я захопила

й для тебе, бо твій сніданок удома, певне, лише розморожується.

— Що ти! — заперечила Аліція з напханим ротом. — Мама останнім часом показує клас! Сама готує! Іноді я навіть сумую за колишніми замороженими напівфабрикатами, бо вони принаймні не були пересоленими.

— Ти натякаєш, що твоя мама... гм, гм... закохалася?

— Зовсім я не натякаю. Так воно і є.

— Ти вже познайомилася зі своїм другим татком? — Сара обожнювала заплутані родинні історії, і Аліція ладна була закластися, що в майбутньому її подруга стане свахою або спеціалістом у галузі сімейного права.

— Ще ні. Але, здається, я навчилася трохи по-іншому сприймати вибір моїх батьків. Зараз я не уявляю, що могла б не знати чи не любити Клаудію.

— Цю Міс Літа? — згадала Сара.

— Ні. Клаудію. Тепер я не люблю, коли її так називають.

— Бачиш? — Сара засмутилася. — Я ж тобі колись пояснювала, що іноді розлучення краще, ніж безнадійні скандали. А ти мені не вірила.

— Може, інколи це справді так? — задумалася Аліція. — Просто я такого в нашій сім'ї не сподівалася. Батьки поводитися цивілізовано, а я помилково сприймала це як кохання.

— Я б чимало віддала, якби мої старі бодай один день проголосили святом мовчання... Може, тоді вдалося б почути себе самих і їм зробилося б соромно? Останнім часом вони використовують власних дітей. Мене ні, бо я такого не дозволю, але малим точно не пощастило, — Сара спохмурніла і їсти їй розхотілося. Рештки булки вона бездумно викинула до смітника.

— Тобто... Не розумію, — зізналася Аліція. — Як це — використовують власних дітей?

— Втягають у свої розборки. Намагаються підкупити, перетягнути на свій бік. А найсмішніше те, що жодне з них не має рації. А дівчатка залякані й уже самі не знають, кого їм підтримувати, тата чи маму.

— Ти повинна їм допомогти! — обурилася Аліція. — Крім того, батьки не мають права так робити!

— Права? — пирхнула Сара. — Усі закони в нашому домі встановлюють старі. І ці закони щодня інші. А ми, діти, просто не маємо жодних прав і вже навчилися так жити.

— Не можна, щоб усе було аж так погано! — співчутливо прошепотіла Аліція.

— Авжеж. Два тижні тому батько впав зі сходів. Та не лякайся ти так! — Сара знущально посміхнулася. — Він був бухий, як уболівальник другої ліги й просто гепнув на сходовій клітці об бетон. А мати, коли з'ясувалося, що він весь у синцях, взяла лікарняний, щоб його доглядати!

— Значить, юна його кохає, — поспішно зауважила Аліція.

— Ну ти наївна, Алю! — Сара закопилила губу. — Вона повинна була його вилікувати, щоб мати з ким воювати! Кілька днів хатній ринг був порожнім, і це їм обом страшенно заважало! Якби кохання вимірювалося сварками й образами, мої старі були б парою століття! Тому я іноді боюся, що теж так житиму. Кажуть, що ми переймаємо від родини певну модель життя й потім самі її розвиваємо. Я про це читала в якомусь бабському журналі.

— Дурниці! — заспокоїла її Аліція. — Ну ти сама подумай. Якщо мої тато й мама не могли знайти спільної мови, то мені в майбутньому теж треба готуватися до розлучення?

— Сама не знаю, — безпорадно зітхнула Сара.

— Якщо ти вже віриш у таку родинну спадковість, то подумай про моїх дідуся й бабусю. Вони й зараз щасливі разом. На додачу, відтоді, як не грають у карти, то взагалі не сваряться.

— Ідея! — Сара ляснула себе по стегнах. — Давай ніколи не гратимемо в карти!

— Можемо грати, але не з нашими хлопцями! — запропонувала Аліція.

Удома на неї чекали дві новини. Гарна й погана. Мама показала їй відповідь зі стокгольмської клініки, де підтверджувався термін консультації Фридерика.

— Залишилося менше, ніж місяць! — зраділа Аліція.

— Але є інша проблема, — мама посміхалася, але в голосі вчувалося хвилювання. — Фридерик поки що занадто слабкий, щоб перенести таку подорож. Треба чекати, доки він бодай трішечки набереться сил.

— Набереться! Мусить! — Аліція не хотіла бути великою й розсудливою дівчинкою. Не зараз, коли в її брата з'явився такий шанс. — Я сама його годуватиму. Можу з ним щодня ходити. Примушу

його, щоб він повзав, — завзято торохтіла вона, її зусилля супроводжувалися слабкою маминою усмішкою.

— Усі ми цього хочемо, — перед Аліцією з'явилася тарілка з паруючим капустаком. — Поїж. Ти також повинна бути сильною, — нагадала мама, але ці слова не прозвучали надто підбадьорливо.

Лише ввечері Аліція знайшла вільний час, щоб провідати Фридерика.

Малий лежав, прикритий ковдрою, яка на його схудлому тільці здавалася здоровою. Хлопчик був сумний, і навіть новенька машинка його не втішила.

— Я не маю сили, щоб її вести. Мозу зробити аварію, — прошепотів він, коли Аліція спробувала вмовити його побавитися.

— Треба казати аварію, — засміялася вона. — А одна аварія це ж не кінець світу! Кожен гонщик принаймні один раз потрапляє в аварію! — весело пояснювала вона. — Ну ж бо, Ящірко! Щось ти геть засмутився!

— Ну, так, бо мені не вдалося, — промурмотів Фрицек і закрив личко ковдрою.

— Що не вдалося?

— У мене було прохання до золотої рибки. Сщоб дійти до полицки. Тієї маленької. І я попросив її, щоб дійти. І пісов... Пісов, але не дійсов, а впав...

— Мабуть, ти занадто швидко хотів дійти! — заспокоїла його Аліція.

— Мама тез казе, сцо занадто, але я хотів повільно!

— Гм-м-м. Може, тобі ще зарано влаштовувати такі мандрівки?

— Ні, — Фридерик важко хитнув голівкою. — Я взе знаю, цому впав.

— Чому, сонечко? — Аліція насилу стримувала нову хвилю зворушення, яке повсякчас охоплювало її біля Фридерика. Вона ненавиділа це жахливе почуття безпорадності й відсутності потрібних слів, які губилися в найважчу хвилину.

— Бо вона зовсім не золота, ця рибка, — на очі малого навернулися сльози. — Вона позолочена. Мозе, її в крамниці так пофарбували, щоб ти подумала, сцо вона золота. І вона нічого не вміє, тільки плавати...

— Купимо нову рибку, хочеш? Матимеш золоту й позолочену...

— Ні, — Фрицек примружив очі. — Взе не хоцу. Бо якско я засну й більсе не прокинуся, то вони будуть голодні.

— Не переймайся зараз рибками. Ти повинен швиденько набиратися сил, бо на тебе чекають найкращі лікарі.

— А звідки вони про мене знають? — сонно допитувався Фридерик.

— Моя мама їм про тебе розповідала. Ти з ними познайомишся, щойно будеш трішечки сильніший. Матимеш нових друзів...

— У мене взе є друзі, — прошепотів Фрицек. — Навіть Кароль і Ксись...

Хлопчик заснув так швидко, що Аліція з острахом глянула на Клаудію, яка прийшла до кімнати.

— Він довгенько з тобою балакав, — втішила її Клаудія, поклавши руку на плече. — Останнім часом він може відключитися посеред речення.

Обидві задивилися на малюка, який тихенько спав. Стояли поруч. Так близько, що відчували власний подих. І були вдячні одна одній за ці спільно проведені хвилини. Бо поодинці кожній з них починало бракувати сили, щоб перебувати із Фридериком. Непокірним хлопчаком, який, наче маленька ящірка, уже давно відкривав власні місця. Далекі й чужі для інших.

КОХАННЯ В ПЛАСТИКОВОМУ СТАКАНЧИКУ

— У мене теж побачення, — посміхнулася мама, швиденько поправляючи макіяж перед дзеркалом у коридорі. — Будь ласка, подбай, щоб Роберт не вмер з голоду. Тим більше, що я приготувала бутерброди. Спеціально для вас!

— Сподіваюся, ти гарно проведеш час, — Аліція зазирнула в дзеркало. — І ти чудово виглядаєш, — додала вона.

* * *

Кинулися одне одному в обійми майже відразу.

Роберт ще на пероні примусив Аліції весело сміятися, проте чим ближче вони підходили до дому, тим більша непевність закралася в

їхню розмову. У кімнаті Аліції теж не обійшлося без незручної мовчанки. — Наче ми загубилися, і не могли знайти дорогу до самих себе, — спало їй на думку.

Аліція запитувала Роберта про начебто звичайні речі, та не завжди він відповідав відразу.

Актор з нього явно був би поганенький, — думала Аліція, спостерігаючи, як важко даються йому певні пояснення.

— Актор з мене ніякий, — здався нарешті Роберт, сам змучений своїми викрутасами. — Крім того, я зовсім не хочу тебе обманювати, — додав він, ховаючи її долоню у своїх.

— Отже, я мала рацію? — Аліція засмутилася й легенько вивільнила пальці з його руки.

— Не зовсім, — Роберт спробував бавитися її довгим волосся, але вона швидко перехопила його гумкою. — Кася хороша дівчина. Ми разом граємо дуети. Ну, і настав такий момент, коли я почав над усім замислюватися.

— Над усім? — розгнівано пирхнула Аліція. — Певне, над усім, крім мене!

— Навпаки, — зелень його очей пригасла. — Про тебе я весь час пам'ятав. Та ще й так, що не міг забути. Ось чому я тут. І нарешті знаю, що дуже хочу тут бути...

Сиділи на ліжку, оточені купами фотографій. Бутерброди підсихали на тарілці. Чай давно прохолонув.

Аліція мовчала. Її гарний настрій випарувався відтоді, як вона сама запитала себе про таємничу дівчину, чиє ім'я звучало останнім часом у кожній їхній розмові. Муляло, немов скіпка в пальці й боляче ранило Аліцію, хоча Роберт і намагався вимовляти його байдуже.

— Я їй зовсім не дивуюся, — прошепотіла вона більше до себе, аніж до Роберта.

— Не розумію.

— Ну, що вона... хотіла зайняти моє місце.

— Не знаю, чи вона цього хотіла, — мовив Роберт. — Щиро кажучи, я замислювався лише над власними почуттями. І вирішив усе докладно обміркувати, щоб нікого не скривдити.

— І де ж ти над цим міркував?

— У Крушині. Над озером. Лише там мені вдається прислухатися до власного серця. У будь-якому іншому місці його заглушає інша

музика...

— І що твоє серце тобі сказало?

— Що воно не має нічого проти такої собі ревнивої дівчини.

— А про цю Касю?

— Мовчало, як німе.

— Може, воно ще має когось на прикметі? Твоє серце? — Аліція вперше щиро усміхнулася.

— На жаль, так. У тебе серйозна суперниця, яка іноді цілковито тебе затьмарює. І в цьому одному-єдиному випадку я не можу пообіцяти тобі вірності.

— Зараз угадаю! — цього разу Аліція сама відшукала Робертову долоню. — Панна музика?

— О, то ви вже знайомі! — Роберт затулився подушкою від очікуваного удару, та замість цього відчув близькість Аліції та її подих на своїй щоці. Її руку на плечі. Заплющив очі, щоб зупинити цю мить. Запам'ятати назавжди, щоб вона належала тільки йому. А мить корилася його мріям, тривала, без зайвих слів і запитань. Ніжна, мов скрипковий акорд, з'єднувала їхні теплі долоні, сплутувала неслухняне волосся.

— А воно розумне, моє серце, — пробурмотів Роберт між поцілунками. — Знає, що робить. — Хотів додати ще щось, та Аліція закрила йому вуста поцілунком. Хлопець подумав, що поцілунок нагадує йому настроювання скрипки, і зрадив, що йому не треба більше виправдовуватися. Ані перед собою, ані перед Аліцією в ледь заширокому светрі, про яку він із гордістю подумав, що це його дівчина.

ЛИСТИ ДО СЕБЕ

Роберт поїхав, проте я вперше не відчуваю самотності. Добре, що він нарешті перестав викручуватися й розповів про свої сумніви. Він мав на це право. Адже на початку нашого знайомства я теж не думала про нього, як про свого хлопця. І навіть не знаю, коли почала так думати, бо кохання не роздумує. Воно невловиме й безтілесне. Нам здається, що це якась примха. Нічого важливого. Заморожений шоколад у пластикових стаканчиках, якийсь затуманений погляд... Кілька незрозумілих есемесок... А одного дня розумієш, що день

починається, коли шукаєш у пам'яті його обличчя. Пригадуєш собі його руки. Ім'я, яке тихенько вимовляєш, ідучи вулицею, і світ навколо здається тобі таким прекрасним.

Спасибі тобі, Роберте, за щирість. Я зрозуміла, що відвертість може бути болісною, але знаю, що без неї життя скидається на вигадану казку. А якщо ми хочемо подорослішати, казку треба покинути. Я залишаю своє безпечне дитинство завдяки Тобі й Фрицекові. Ви обоє навчаєте мене бути мужньою, і приймати навіть те, що виявляється жорстоким. Та коли я змагаюся із цією жорстокістю, я знаю, що борюся за вас. Що я, наче маленький воїн, котрий не боїться шрамів. Носитиму їх із гордістю. Справжній воїн повинен пишатися своїми ранами. Так казала моя мама, коли мені вирізали апендикс. Мені б лише хотілося, аби цих ран було якомога менше. І щоб вони загоїлися.

P.S. Мамо, я повинна попросити в Тебе пробачення. Колись мені здавалося, що Ти геть не розумієш Астрід Ліндгрєн. Зараз я знаю, що коли б вона знала про Фрицека, то теж боролася б за нього. Так, як Ти. Я дуже Тебе люблю.

ЧАС ПОВІТРЯНИХ ЗМІВ

Листопад сповнювався брудними кольорами. Забруднював грязюкою все, що потрапляло в його величезні лаписька. Злостиво розливав уночі калюжі, а ранки затягував важким туманом, крізь який не міг пробитися навіть найменший промінчик світла.

Аліція не могла повірити, що життя продовжувалося. Із сумним подивом вона роздивлялася людей, які байдуже проходили повз неї. Власне, вона звинувачувала цих сторонніх перехожих, і навіть непорушні дерева. І будинки, які звично стояли на своїх місцях. Звинувачувала автомобілі, що їхали, куди їм треба, і птахів, котрі звично галасували в кущах біля дому. Щиро кажучи, вона починала ненавидіти світ, на який дивилася сповненим жалю поглядом. Бо він робив своє, а вона не могла більше нічого.

Клаудія в чорному пальті виглядала погано. Може, воно було на неї зашироке? А може, це вітер бавився з ним у такий невідповідний момент? Надимав його й розгортав, неначе жалобний прапор. Батько взагалі ніяк не виглядав. Його голова ніби сховалася за високо

піднятим коміром куртки. І Аліція подумала, що батька тут, на кладовищі, мабуть, і немає. Замість нього стоїть невдала подоба, а сам він якраз схопив Фридерика в міцні обійми й не збирається випускати. Аліція стиснула пальці в кишенях куртки. Їй здається, наче вона тримає в них мотузок повітряного змія. І не може погодитися з тим, що він шугоне догори. Не зараз, — думає дівчина, судомно стискаючи долоню.

Квіти білі, але мокрі й замерзлі. Посхиляли голівки, мов старенькі бабці, що пліткують собі на балконі. Десь неподалік лунає сурма.

Цікаво, чи Фридерикові подобається звук сурми? — думає Аліція. — Я не певна. Мабуть, це б його розсмішило.

Серед присутніх бачить свою біологічку та принаймні половину однокласників. Сара, Берта, Мілка, Борис... Усі дивляться на свіжу чорну землю, насипану гіркою, яка поступово зникає під квітами. А може, це зовсім не моя вчителька? — думає Аліція, бо з очима в неї діється щось жахливе. Вона підносить до них руки й ненавмисне випускає мотузок змія, який так міцно стискала. Дівчина ледь підводить голову й здивовано дивиться, як паперовий птах гоїдається просто над нею. Але не хапає його. Не може, бо знає, що збоку на неї дивиться Зуза. Зузі б це не сподобалося, — зітхає Аліція. — Вона вважає, що кожному треба дати можливість піти, — пригадує собі останню їхню розмову кілька днів тому.

Аліція намагається подумати про Роберта. Нічого не виходить. Роберта тут немає, і його обличчя ніяк не хоче зринуть перед очима. Воно немовби пазли з іншої коробочки. Роберт не зміг приїхати. Але невдовзі вона його побачить. Воно й добре, бо нині вона б не мала для нього часу. Час Аліції щільно заповнює тиша.

Зате над її головою продовжує витанцьовувати повітряний змій. Неквапливий, проте веселий. Сильніший за листопадовий вітер. Здіймається й падає. Наче передражняється з Аліцією. Саме з нею, бо крім Аліції ніхто змія не бачить. Клаудія теж дивиться догори. На чорні хмари. Так хочеться зараз притулитися до неї, та Аліція розуміє, що це невідповідний момент.

Найважче буде звідси піти. Залишити маленький горбик, засипаний квітами й машинками. Найважче буде повертатися до зовсім іншого світу. Усьому вчитися відпочатку. Пригадати собі, як воно було раніше, відчувати радість і спокій.

Я перетворюся на одну з тих, хто зараз вражає мене своєю байдужістю, — думає Аліція. — Приєднаюся до людей, що йдуть своєю дорогою. Але я ніколи більше не буду сама, — додає дівчина й торкається маленького кулончика з ящіркою.

Черевики в Аліції затісні. Якби не це, вона відчувала б лише пісок в очах. На щастя, ноги болять так, що можна дозволити собі навіть поплакати. Юрба людей рідшає. Присутні зникають. Робиться світліше, бо підморгують племінчики свічок. Так краще. Аліція стоїть між Клаудією й татом. Вона знає, що мама залишається ззаду й пильно дивиться на неї. Дідусь теж там. Він приїхав сюди заради її брата.

Змій видерся на поблизьку липу. Знайшов свою гілку, — думає Аліція й силкується посміхнутися, але нові черевики їй заважають. Якби не це, — вона вибухає плачем, — усе було б легше.

— Коли любимо, ніщо не є легким, — шепоче на вухо Клаудія. І міцно обнімає її за плечі, й Аліція перестає тремтіти.

Змія вже немає навіть на липовій галузці. Подався собі десь. Може, він зараз на хмарі й мчить темно-синім небом, неначе на коні? Напевне він десь там. Десь поруч із Клаудією, Аліцією й татом. Може, хіба що трішечки вище, бо ж земля — це не місце для повітряних зміїв...

РАЙСЬКА ЯБЛУНЯ

Аліція сидить в останньому ряду. Поруч із татом. Навколо лише добрі знайомі. Але з телебачення.

— Дивне почуття, — звіряється Аліція татові. — Я їх усіх знаю, а вони гадки не мають, хто я така.

— Колись вони ще почують про славного на весь світ фотографа, — посміхається до неї тато.

— Звісно! — Аліція ледь скривилася. — Того, що спеціалізується на зникаючих ящірках.

Обоє замовкли. Минув рік від розлуки із Фридериком, проте розмови про нього досі були важкими, немов свинцеві хмари. Слова згущувалися й загрожували впасти зливою.

— Клаудія страшенно переживає, — тато змінив тему й кивнув на Міс Літа. Вона сиділа в першому ряду й без угаву оберталася до них. Виглядала вона чудово, й Аліція відверто нею пишалася.

— Класний цей її фільм про госпіси, — зітхнула вона зі щирим захопленням. — І Зуза вийшла гарно. Добре, що мені не доводиться цього переглядати щодня, бо я не можу втриматися, щоб не розплакатися. Із самого початку.

— Ти теж? Цікаво, що на це скаже журі. За мить почуємо результати, — озвався тато.

Аліція машинально стиснула кулаки. Вона мріяла про перемогу Клаудії. Знала, що цей фільм був про Фридерика й заради Фридерика. Заради всіх, кому доведеться пройти в житті тим самим важким шляхом, на якому їй, Аліції, так часто бракувало сили. На якому Клаудія спотикалася, проте мужньо прямувала далі. Де тато втратив свою звичку почуватися пестунчиком долі, і перетворився на геть іншого батька. Який уважно слухав уже не лише себе. Та ось добродій у метелику й дама в сріблястій сукні відкрили запечатаний конверт із рішенням. Аліція подумала, що коли там і не буде премії для Клаудії, вона однаково отримала «Райську яблуню» через неї, Аліцію, через Фридерика... Розповідь про любов і мужність. Бо фільм Клаудії розповідає про дітей, які видираються на цю яблуню, щоб опинитися ближче до раю, коли життя на землі перетворюється на пекло, сповнене страждань і болю...

Аліція ще не вірить, але тато вже міцно стискає її руку, на його очах бринять сльози. Клаудія повільно виходить на сцену.

— Райська яблуня! — лунає в залі, і Аліція бачить перед собою маму, яка дивиться трансляцію по телебаченню.

— Райська яблуня! — звучить знову й знову, і Аліція шепоче: «Фридерик! Фридерик!»

Клаудія вже спокійно простягає руку до мікрофона. Зала стихає, і всі найвідоміші в Польщі люди дивляться зараз на неї. Тоненьку, у звичайній чорній сукенці, із трояндою в руці.

— Іноді треба спуститися до самого пекла, щоб потім піднятися до неба, — говорить Клаудія тремтячим голосом. — На цій дорозі не можна бути самому, бо в самотності біль лише посилюється, і ніколі не маліє... Цей фільм також про те, що ми не маємо права байдуже дивитися на самотність інших. На самотність хворих, бо з-поміж усіх самотностей вона є найважчою.

У величезній залі панує тиша, яку знову порушує тихий голос Клаудії.

— Якби я була самотньою, цього фільму ніколи б не було, — Клаудія підносить голову. — Але тут, у цьому залі, в останньому ряду сидить надзвичайно важлива для мене людина. Маленька, проте така велика подруга, якій я завдячую всіма гарними хвилинами в поганий для мене час. Я хочу сказати, що без Аліції не було б «Райської яблуні». Я повірила в її існування, бо вона теж у неї повірила. Я повірила в цей фільм і в його силу, бо це вона навчила мене цієї віри...

У цій зливі оплесків, гучних фанфарах Аліція відчула себе маленьким загубленим човником посеред безмежного океану. Камери націлювалися то на неї, то на Клаудію. Знаменитості схоплювалися зі стільців і голосно аплодували. Хтось витягнув Аліції з ряду. Інший повів її крізь юрбу до місця, де стояла Клаудія, яка простягала їй руку. А потім обидві стояли там разом, на освітленій сцені. Міцно трималися за руки.

Аліція намагалася уникати камер. На щастя, уже за мить забула, що вони стежать за кожним її рухом. Помітила, що під склепінням Зали конгресів ширяє білий повітряний змій. Увесь зітканий з легенького серпанку. Із великим білим хвостом, який спускається до миготливих юпітерів. Махнув тим хвостом до Аліції, і вона подумала, що не може бути нікого й нічого вільнішого, ніж повітряний змій. Якщо його не ув'язнювати на мотузку любові. Відпустити у великий політ до невідомих просторів...

Батьки Аліції, донедавна «Страшенно Розпещеної Одиначки», розлучилися. Дівчина поступово вчиться сприймати нову татову супутницю життя й спілкуватися з постійно зайнятою мамою. Народжується перше кохання, з'являється необхідність робити власний вибір. У своєму оточенні Аліція зіштовхується із проблемами анорексії, наркотиків, байдужості однокласників. Проте найбільше змінює її життя важка хвороба зведеного братика. На Аліцію чекає складне випробування – підтримка маленького Фридерика та його мами, Міс Літа, яку вона досі не надто любила...

Барбара Космовська (1958) – відома польська письменниця. Авторка багатьох романів, у тому числі й для молоді, що користуються великою популярністю: «Буба» (2002) – головна премія на конкурсі «Повір у силу фантазії»; «Буба: мертвий сезон» (2007); «Позолочена рибка» (2007) – «Книга Року» польської філії International Board on Books for Young People та перша премія на Літературному конкурсі ім. Астрід Ліндгрен; «Пушинка» (2008), «Самотні.pl» (2011).

ISBN 978-966-2647-05-1

9 789662 647051 >

Примітки

1

Мамонь — ім'я героя культового в Польщі комедійного фільму «Рейс» (1970) режисера Марека Пивовського (*прим. пер.*).

2

Брати Цуговські, Войцех та Пйотр, вокалісти популярної польської рок-групи «Брати», сини Кшиштофа Цуговського, засновника й вокаліста групи «Будка Суфлера» (*прим. пер.*).

3

Дослівний переклад прізвища Астрід Ліндгрєн (*прим. авт.*).